

ლევან საყვარელიძის
სახელობის დაავადებათა
კონტროლისა და
საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის
ეროვნული ცენტრი

2022 წელს
შესრულებული
სამუშაოს
ანგარიში

თბილისი 2023

ოკუპირებული ტერიტორიებიდან
დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა
და სოციალური დაცვის სამინისტრო

სსიპ ლ. საყვარელიძის სახ. დაავადებათა
კონტროლისა და საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი

შინაარსი

აბრევიატურები	6
შესავალი	8
დკსჯეცის მართვა	10
დკჯეცის სტრუქტურა.....	11
სტრატეგიული პრიორიტეტი 1: გადამდები დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და სიკვდილიანობის შემცირება	12
გადამდებ დაავადებათა ზედამხედველობის შესაძლებლობების გაძლიერება და მდგრადობა... 12	
ტუბერკულოზი	14
გლობალური ფონდის საგრანტო პროგრამა „საქართველოში ტუბერკულოზის ყველა ფორმის ხარისხიან დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის მდგრადობის უზრუნველყოფა“	15
აივ ინფექცია/შიდსი	20
გლობალური ფონდის საგრანტო პროგრამა „საქართველოში აივ/შიდსის პრევენციის, მკურნალობისა და მოვლის ღონისძიებების გაძლიერება და მდგრადობის უზრუნველყოფა“	23
ჰეპატიტები	27
C ჰეპატიტის ელიმინაციის ეროვნული პროგრამა	27
ახალი კორონავირუსის (SARS-CoV-2) მიმართულებით განხორციელებული აქტივობები	28
ლუგარის ცენტრის სიმძლავრეების გამოყენება	30
ხარისხის უზრუნველყოფა	32
უწყვეტი განათლება - ლუგარის ცენტრის ბაზაზე ჩატარებულია სხვადასხვა ტრენინგები.....	33
ბიოლოგიურ უსაფრთხოებას და ბიოლოგიური დაცვასთან დაკავშირებული აქტივობები	34
გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობაში „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპების დანერგვა	35
ანტიმიკრობული რეზისტენტობა და ნოზოკომიური ინფექციების პრევენცია და კონტროლი ...	35
უსაფრთხო სისხლის სისტემის განვითარება და გაძლიერება.....	36
იმუნიზაცია და ვაქცინების ლოგისტიკა.....	37
სტრატეგიული პრიორიტეტი 2: არაგადამდები დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და სიკვდილიანობის შემცირება	42
ზედამხედველობა არაგადამდებ დაავადებებზე.....	42
სახელმწიფო პროგრამა „დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი“	43
დედათა, ბავშვთა, მოზარდთა და რეპროდუქციული ჯანმრთელობა.....	47
ჯანმრთელობის ხელშეწყობა	49
თამბაქოს კონტროლის გაძლიერება	56
სტრატეგიული პრიორიტეტი 3: კლიმატის ცვლილებისა და გარემო ფაქტორების ზემოქმედებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და სიკვდილიანობის პრევენცია.....	62

საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმის 2018-2022 წწ (NEHAP-2) და სტრატეგიის განხორციელება. გარემოსა და ჯანმრთელობის მე-6 მინისტერიალის ე.წ. „ოსტრავას დეკლარაციის“ ვალდებულებების შესრულება.....	62
კოორდინირებული, თანმიმდევრული, მტკიცებულებაზე დაფუძნებული პოლიტიკის ჩამოყალიბება და ინტერსექტორული თანამშრომლობის გაძლიერება გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში	67
გარემოს ეპიდემიოლოგიის კვლევების დაგეგმვა და განხორციელება გარემოს რისკ-ფაქტორების ადამიანთა ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასების მიზნით	68
სტრატეგიული პრიორიტეტი 4: საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნის შესაძლებლობების გაძლიერება სწრაფი და ეფექტური რეაგირებისათვის	70
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციული ცენტრის (PHEOC) გაძლიერება.....	70
ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების (ჯსწ) ჩარჩოს ფარგლებში შემოსასვლელი პუნქტების შეფასება.....	70
ტრენინგები.....	71
საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობა.....	71
სტრატეგიული პრიორიტეტი 5: გამოყენებითი და ფუნდამენტური ბიოსამედიცინო.....	73
და ბიოტექნოლოგიური სამეცნიერო კვლევების პოტენციალის განვითარება.....	73
სამეცნიერო პოტენციალის განვითარება, მათ შორის, პრეციზიოზულ მედიცინაში გამოყენებული თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა.....	73
ცენტრის მატერიალურ-ტექნიკური შესაძლებლობების გაძლიერება	73
გენომის ცენტრის გაძლიერება და ვივარიუმის ფუნქციონირების უზრუნველყოფა საერთაშორისო სტანდარტებით	73
სამეცნიერო საქმიანობის პოპულარიზაცია და საერთაშორისო თანამშრომლობა.....	75
სტრატეგიული პრიორიტეტი 6: ელექტრონული ინფორმაციული სისტემების განვითარება.....	77
თემატური რეგისტრების და სისტემების განვითარება	77
სტრატეგიული პრიორიტეტი 7: საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემის მართვის განვითარების ხელშეწყობა.....	83
საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და ცენტრის განვითარებაზე მიმართული სხვა საკითხები	86
უწყვეტი პროფესიული მზადება და განვითარება.....	86
პარტნიორობა	88
ადმინისტრაციული საქმიანობა.....	93
ტექნიკური უზრუნველყოფის საკითხები	93
ადამიანური რესურსების მართვის საკითხები.....	94
სამართლებრივი საქმიანობის საკითხები	94
ფინანსური უზრუნველყოფა.....	95

აბრევიატურები

აგდ	არაგადამდები დაავადებები
აივ ინფექცია	ადამიანის იმუნოდეფიციტური ვირუსით გამოწვეული ინფექცია
ამრ (AMR)	ანტიმიკრობული რეზისტენტობა
არვ	ანტირეტროვირუსული
გსპ	განსაკუთრებით საშიში პათოგენები
დზეის	დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონული ინტეგრირებული სისტემა
დესჯეც	სსიპ - ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი
მსმ	მამაკაცი, რომელსაც სქესობრივი კონტაქტი აქვს მამაკაცთან
ნიმ	ნარკოტიკების ინექციური მომხმარებელი
პჯდ	პირველადი ჯანდაცვის რგოლი
პჯრ (PCR)	პოლიმერაზული ჯაჭვური რეაქცია
სსპ	სტანდარტული სამოქმედო პროცედურა
სჯ	საზოგადოებრივი ჯანდაცვა
სოტდმჯსდს	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო
შსს	შინაგან საქმეთა სამინისტრო
ჯანმო (WHO)	ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია
BMJ	ბრიტანეთის სამედიცინო ჟურნალი
COVID-19	ახალი კორონავირუსით გამოწვეული დაავადება
GAVI	იმუნიზაციის და ვაქცინების გლობალური ალიანსი
CAESAR	ჯანმოს ანტიმიკრობულ რეზისტენტობაზე ეპიდზედამხედველობის ცენტრალური აზიის და აღმოსავლეთ ევროპის ქსელი
CDC	აშშ დაავადებათა კონტროლის ცენტრები
ECDC	დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის ევროპის ცენტრი
ECHO	სათემო დონეზე ჯანდაცვის შედეგების გაფართოება
ESPAD	ალკოჰოლისა და სხვა ნარკოტიკის მოხმარების შემსწავლელი ევროპის სასკოლო კვლევა
ETAG	ევროპის იმუნიზაციის ექსპერტთა ტექნიკური მრჩეველთა ჯგუფი
EU	ევროკავშირი
GIS	გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემა
GHOST	გლობალური ჰეპატიტების ეპიდემიოლოგიისა და ზედამხედველობის ტექნოლოგია
GLAAS	გაეროს სანიტარიისა და სასმელი წყლის გლობალური ანალიზი და შეფასება
IGME	ბავშვთა სიკვდილიანობის შეფასების გაეროს სააგენტოთაშორისი ჯგუფი
IHME	ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვების და შეფასების ინსტიტუტი
ILI	გრიპისმაგვარი დაავადება

ISO	სტანდარტიზების საერთაშორისო ორგანიზაცია
JTA	საქართველოს მთავრობასა და აშშ მთავრობას შორის პასუხისმგებლობების გადაცემის შესახებ შეთანხმება
MPoX	მაიმუნის ყვავილის ვირუსი
NEHAP	გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმა
NIH	აშშ ჯანმრთელობის ნაციონალური ინსტიტუტები
SARI	მძიმე მწვავე რესპირატორული ინფექცია
STEPS	არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების კვლევა
TAIEX	ევროკავშირის ტექნიკური დახმარებისა და ინფორმაციის გაცვლის ინსტრუმენტი
Twinning	ევროკავშირის საჯარო სამსახურების თანამშრომლობის (დამმობილების) პროგრამა
UNDP	გაეროს განვითარების პროგრამა
UNFPA	გაეროს მოსახლეობის ფონდი
UNICEF	გაეროს ბავშვთა ფონდი
USAID	აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტო
WRAIR	აშშ ვოლტერ რიდის სამხედრო კვლევითი ინსტიტუტი

შესავალი

წინამდებარე პუბლიკაციით წარმოდგენილია სსიპ - დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის (შემდგომში - ცენტრი) მიერ 2022 წელს შესრულებული სამუშაოს ანგარიში.

ცენტრი 2022 წლის მანძილზე საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში, სტრატეგიული გეგმით გათვალისწინებული პრიორიტეტების შესაბამისად, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან, ეროვნულ და საერთაშორისო პარტნიორებთან და სამოქალაქო სექტორთან თანამშრომლობით, უწყვეტად ახორციელებდა ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის სტატუსის შეფასებასა და რისკების მონიტორინგს; მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობისთვის გადამდები და არაგადამდები დაავადებების ეპიდ-ზედამხედველობას, კონტროლსა და პრევენციას; ერთიანი ლაბორატორიული სისტემის გამართული ფუნქციონირების მხარდაჭერას; ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოქმედი გარემოს საფრთხეების შეფასებას; ასევე, მეცნიერებისა და განათლების ხელშეწყობას საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში.

2022 წელი კვლავ გამორჩეულია რიგი მიღწევებით, მათ შორის მნიშვნელოვანია: საანგარიშო წელს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ მიენიჭა ვირუსული ჰეპატიტების ელიმინაციის კოლაბორაციული ცენტრის სტატუსი. ამასთან, ჯანმო-ს ევროპის ტექნიკურ მრჩეველთა ჯგუფის მიერ საქართველო აღიარებულ იქნა ქვეყნად, რომელმაც B ჰეპატიტის კონტროლი შეძლო იმუნიზაციის გზით; იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში შემენილი ვაქცინების, შრატებისა და იმუნოგლობულინების მიწოდების წყვეტა არ დაფიქსირებულა არცერთ მუნიციპალიტეტში; ვაქცინაციის პროგრამების ეფექტური განხორციელების შედეგად მინიმუმამდეა დასული როგორც სეზონური გრიპის, ასევე წითელას ადგილობრივი შემთხვევები; გაფართოვდა ადამიანის პაპილომავირუსის აცრისათვის სამიზნე ასაკობრივი ჯგუფის მოცვა; აღინიშნა ჰეპატიტი C-ს ინფექციის შთამბეჭდავი კლება როგორც მოზრდილებში, ასევე ბავშვებში; ერთიანი ჯანმრთელობის პრინციპებზე დაყრდნობით განხორციელდა რეაგირება ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების, ტულარემიის, ჯილეხის, ცოფის შემთხვევებზე. საქართველომ შეინარჩუნა წითურასაგან თავისუფალი ქვეყნის სტატუსი; მესამე წელია არ დარეგისტრირებულა დიფტერიის არც ერთი სავარაუდო ან დადასტურებული შემთხვევა. ხორციელდებოდა SARS-CoV-2-ის ვირუსის გავრცელების მასშტაბებისა და სიმძიმის პერიოდული შეფასება და პროგნოზირება მათემატიკური მოდელირების აღიარებული მეთოდების გამოყენებით; დაიწყო COVID-19-ის ზედამხედველობის ინტეგრაცია ILI-სა და SARI-ის საყრდენ ბაზებზე. დაინერგა და წარმატებით იყო გამოყენებული SARS-CoV-2 მაღალი წარმადობით სექვენირების მეთოდები Illumina MiSeq პლატფორმაზე. სექვენირებული და GISAIID პლატფორმაზე ატვირთულია 2,500-ზე მეტი SARS-CoV-2 გენების თანმიმდევრობა; ამუშავდა ახალი თაობის სექვენირების NextSeq პლატფორმა; ასევე, დაინსტალირებულია Nanopore MinION ახალი თაობის სექვენირების პლატფორმა. მომზადდა არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის ეროვნული სტრატეგია 2023-2030 და სამუშაო გეგმა 2023-2025; რომელიც 2023 წ. დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის მიერ. ჩატარდა არაგადამდებ

დაავადებათა საინვესტიციო შემთხვევის კვლევა. მეხუთედ ჩატარდა არტერიული ჰიპერტენზიის მასობრივი სკრინინგი ე.წ. „მაისის წნევის გაზომვები“. 2022 წლის განმავლობაში დაინერგა და ხელმისაწვდომია ონკოლოგიური მარკერების - TruSight 15 მყარი სიმსივნის და BRCA1 და BRCA2 მკერდის სიმსივნის დიაგნოსტიკის სერვისი ახალი თაობის სექვენირების მეთოდით Illumina პლატფორმაზე; დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა მიიღო მსოფლიო დღე „თამბაქოს კონტროლის შესახებ“ 2022 წლის ჯილდო და მრავალი სხვა.

წინამდებარე ანგარიშში აღწერილი საქმიანობის განხორციელება შესაძლებელი გახდა ცენტრის პერსონალის პროფესიისადმი თავდადებათა და მონდომებით. თითოეული მათგანის წვლილი მნიშვნელოვანია. მადლობას ვუხდით ჩვენს კოლექტივს, ცენტრალურ ოფისს, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რეგიონული და მუნიციპალური ცენტრების წარმომადგენლებს და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ქსელში დასაქმებულ ადამიანებს. ამასთან, განსაკუთრებით გამოვყოფთ ჩვენი საერთაშორისო პარტნიორების თანადგომას და უპრეცედენტო დახმარებას, ცენტრისათვის არაერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებით. და ბოლოს, გვსურს გულწრფელი მადლობა გადავუხადოთ ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეებს, რომლებიც წლების მანძილზე იზიარებენ ცენტრის მიერ მიწოდებულ რეკომენდაციებს.

დესჯეცის მართვა

დოკუმენტის სტრუქტურა

სსიპ „ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი“

სტრატეგიული პრიორიტეტი 1: გადამდები დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობების და სიკვდილიანობის შემცირება

გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა, პროფილაქტიკა და კონტროლი წარმოადგენს ცენტრის სტრატეგიულ პრიორიტეტს და ხორციელდება სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულის მიერ, კომპეტენციის ფარგლებში.

გადამდებ დაავადებათა ზედამხედველობის შესაძლებლობების გაძლიერება და მდგრადობა საანგარიშო პერიოდის მანძილზე, საერთაშორისო მოთხოვნებისა და თანამედროვე გამოწვევებზე რეაგირების მიზნით, შესაბამისი სტანდარტების მიხედვით წარმოებდა გადამდებ დაავადებათა მართვა.

ეპიდზედამხედველობის არსებულ პოპულაციურ სისტემაში მოხდა 2 დაავადება / მდგომარეობის - MPoX და უცნობი ეტიოლოგიის მწვავე ჰეპატიტები - დამატება-აქტივაცია მსოფლიოში შექმნილი ეპიდვითარებიდან და ჯანმო-ს/CDC/ECDC რეკომენდაციების შესაბამისად. ორივე დამატებულ ერთეულზე შეიქმნა შემთხვევის სტანდარტული განსაზღვრება, ოპერაციული პროცედურა, პროტოკოლები და სხვ. მომზადებული დოკუმენტები დაიგზავნა ჯანდაცვის ქსელში, ხოლო უცნობი ეტიოლოგიის მწვავე ჰეპატიტების გამოვლენისთვის დამატებით მოხდა სტატისტიკური ანგარიშგების რეტროსპექტული შესწავლა.

2021 წლის 1 ოქტომბრიდან 2022 წლის 21 დეკემბრის პერიოდში, საქართველოში დაფიქსირდა 1 თვიდან 16 წლამდე ასაკის მოზარდებში უცნობი ეტიოლოგიის მწვავე ჰეპატიტის სულ 11 შესაძლო შემთხვევა. ყველა შემთხვევაში ეპიდ და ლაბორატორიული კვლევით დადგინდა ჰეპატიტის გამომწვევი სავარაუდო მიზეზი.

უცნობი ეტიოლოგიის მწვავე ჰეპატიტის შესაძლო შემთხვევებში იდენტიფიცირებული გამომწვევები/დიაგნოზები

შემთხვევების რაოდენობა	იდენტიფიცირებული გამომწვევი/დიაგნოზი
1	HBV (ქრონიკული B ჰეპატიტი)
1	Varicella-Zoster Virus (ჩუტყვავილა)
2	Adenovirus
3	ანტიჰელმინთური პრეპარატი (ჰელმიზოლი)
4	EBV (ინფექციური მონონუკლეოზი)

2017 წელს საქართველოს ჯანმოსგან გადაეცა წითურასაგან თავისუფალი ქვეყნის სერთიფიკატი. 2022 წელს საქართველომ შეინარჩუნა წითურასაგან თავისუფალი ქვეყნის სტატუსი. 2022 წელს ქვეყანაში არ არის აღრიცხული თანდაყოლილი წითურას სინდრომის შემთხვევა.

გამოწვევად რჩება წითელა - 2022 წელს რეგისტრირებულია 12 შემთხვევა, ინციდენტობა - 0.32; აცრის სტატუსის მიხედვით, აუცრელია 4 შემთხვევა, წინა წელთან შედარებით შემთხვევების რაოდენობა 2,5-ჯერ გაიზარდა. ლეტალური გამოსავალით წითელას არც ერთი შემთხვევა დასრულებულა. მესამე წელია არ დარეგისტრირებულა დიფტერიის სავარაუდო ან დადასტურებული შემთხვევა. 2022 წელს აღირიცხა ტეტანუსით დაავადების 5 შემთხვევა (ყველა მოზრდილი), ინციდენტობა - 0.13.

გრიპი და სხვა რესპირაციული დაავადებები: 2022 წლის მანძილზე უწყვეტად გრძელდებოდა საყრდენი ბაზებით ეპიდზედამხედველობა და ILI-სა და SARI-ის გამომწვევების დიაგნოსტიკა. 2022 წელს დაიწყო COVID-19-ის ზედამხედველობის ინტეგრაცია ILI-სა და SARI-ის საყრდენ ბაზებზე. შესაბამისად, არსებულ საყრდენ ბაზებს დაემატა ერთი სამედიცინო დაწესებულება - SARI-ის ზედამხედველობისთვის. საყრდენი ბაზებით ეპიდზედამხედველობის ფარგლებში 2022 წლის განმავლობაში ტესტირებული 7 697 სინჯიდან 65%-ში დადგენილია პათოგენი (შემთხვევათა 62%).

პროექტის „საქართველოში SARS-CoV-2-ის ლაბორატორიული და ეპიდ-ზედამხედველობის სიმძლავრეების გაძლიერება, ქვეყანაში არსებული ILI/SARI საყრდენი ბაზებით ეპიდზედამხედველობის სისტემაში COVID-19-ის ინტეგრირების ჩათვლით“ ფარგლებში, მთელი ქვეყნის მასშტაბით 61 მუნიციპალიტეტში ჩატარდა ტრენინგები სამედიცინო პერსონალისთვის. შეხვედრებში მონაწილეობა მიიღო 1 378-მა ექიმმა/სამედიცინო პერსონალმა.

პროექტის „საქართველოში SARS-CoV-2-ის ლაბორატორიული და ეპიდზედამხედველობის სიმძლავრის გაძლიერება ქვეყანაში არსებული ILI/SARI საყრდენი ბაზებით ეპიდზედამხედველობის სისტემაში COVID-19 ინტეგრირების ჩათვლით, მუხლი - კახეთის რეგიონში მცხოვრები 60 წელზე მეტი ასაკის არავაკცინირებულ პირებში COVID-19 ვაკცინაციის ხელშეწყობის“ ფარგლებში, მუნიციპალიტეტების დონეზე, ორ ეტაპად ჩატარდა 36 ერთდღიანი ტრენინგი პირველადი ჯანდაცვის ექიმების, ექთნებისა და ეპიდემიოლოგებისთვის. სწავლების პირველი ეტაპზე მზადება გაიარა 340, ხოლო მათგან მეორე ეტაპზე - 134 სპეციალისტმა.

დედიდან შვილზე აივ ინფექციისა და სიფილისის გადაცემის ელიმინაციის მისაღწევად ქვეყანამ ჯერ კიდევ 2017 წლიდან დაიწყო მზადება. 2022 წელს ჯანმო-ს ახალი გაიდლაინისა და მოთხოვნების შესაბამისად აღნიშნულ დაავადებებს დაემატა B ჰეპატიტი.

2022 წელს მომზადდა დედიდან შვილზე აივ ინფექცია/შიდსის, სიფილისისა და B ჰეპატიტის გადაცემის ელიმინაციისთვის ქვეყნის მზაობის შეფასების ანგარიში. WHO, UNICEF პარტნიორობილ მუშავდება დედიდან შვილზე აივ ინფექცია/შიდსის, სიფილისისა და B ჰეპატიტის გადაცემის ელიმინაციის ქვეყნის სამოქმედო გეგმა 2023-2025 წლებისთვის.

2013 წლიდან ქვეყნის ტერიტორიაზე არ დაფიქსირებულა მალარიის გადაცემის ადგილობრივი შემთხვევა. 2022 წელს აღიცხულ-რეგისტრირებულია მალარიის 7 შემოტანილი შემთხვევა, მ.შ. 6 ტროპიკული, ერთი - ტროპიკული და ოვალე

ერთდორულად. ყველა შემოტანილია აფრიკის ქვეყნებიდან. ყველა შემთხვევა დასრულდა გამოჯანმრთელებით. მათი სპეციფიკური მკურნალობისთვის გამოყენებული იყო სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ცენტრის მიერ შესყიდული მედიკამენტები.

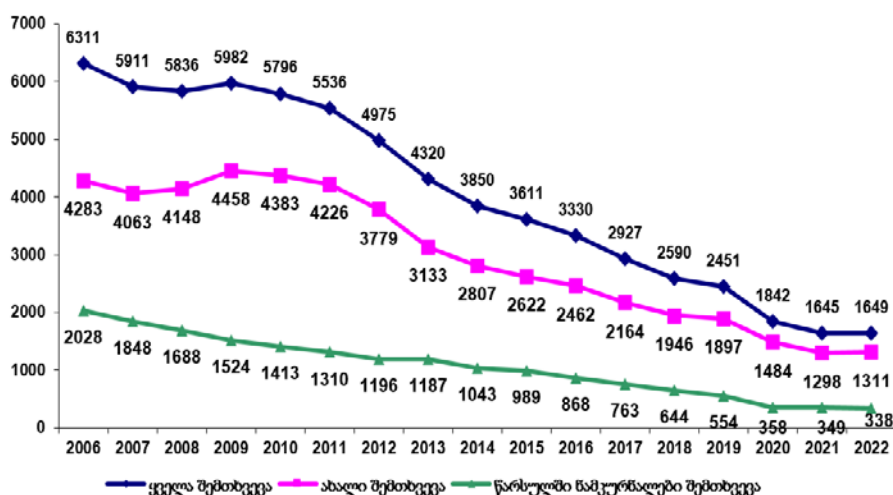
ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ საქართველოს მალარიისგან თავისუფალი ტერიტორიის სტატუსის დამადასტურებელი სერტიფიკატის მიღების მიზნით მომზადდა და 2022 წელს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანებით დამტკიცდა მალარიის სასერტიფიკაციო ეროვნული კომიტეტისა და სამუშაო ჯგუფის შემადგენლობა.

საერთაშორისო ანგარიშგების ვალდებულების აღსრულებისთვის მომზადდა და გაიგზავნა „გაერთიანებული წლიური ანგარიში (Joint Reporting Form 2021)“ (ჯანმო/ იუნისეფი); „პოლიომიელიტისაგან თავისუფალი სტატუსის შესანარჩუნებელი ღონისძიებების ეროვნული გეგმა“ (ჯანმო); „წითელა-წითურას ელიმინაციის სტატუსის წლიური შეფასების ანგარიში“ (ჯანმო); ILI/SARI - სეზონურად - ყოველკვირეული და სეზონს მიღმა ორკვირიანი ანგარიშგება (ECDC-TESSy და ჯანმო); „მწვავე დუნე დამბლების ეპიდზედამხედველობის შედეგების ყოველკვირეული ანგარიში“ (ჯანმო); „წითელასა და წითურას შემთხვევების ყოველთვიური ანგარიში“ (ჯანმო).

ტუბერკულოზი

საქართველომ ტუბერკულოზთან ბრძოლის თვალსაზრისით მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია. უკანასკნელი წლების განმავლობაში ტუბერკულოზის რეგისტრირებული შემთხვევების რაოდენობა სტაბილურად მცირდებოდა, ეპიდზედამხედველობის სისტემის მონაცემებით, 2020 წლამდე ეს ტენდენცია ინციდენტობის ჭეშმარიტ შემცირებას ასახავდა. 2020-2021 წლებში COVID-19-ის პანდემიამ და მასთან დაკავშირებულმა შეზღუდვებმა გარკვეულად უარყოფითი გავლენა მოახდინა ტუბერკულოზის გამოვლენაზე. 2022 წელს, წინა წელთან შედარებით, ტუბერკულოზის რეგისტრირებული შემთხვევების საერთო რაოდენობა არ შემცირებულა, რეზისტენტული ტუბერკულოზის შემთხვევები კი შემცირდა, თუმცა ნაკლები ტემპით.

ტუბერკულოზის რეგისტრირებული შემთხვევები აბსოლუტურ რიცხვებში, საქართველო 2006-2022

ტუბერკულოზის მართვის სახელმწიფო პროგრამა:

- ხორციელდებოდა დზეის-ის მეშვეობით რუტინული ზედამხედველობა;
- ტუბერკულოზის ბაქტერიოლოგიურ კვლევასა და ბაქტერიოსკოპიასთან ერთად კეთდებოდა GenXpert კვლევები, მათი რეგისტრაცია LIMS-ის და დზეის-ის სისტემებში;
- ქვეყნის მასშტაბით სულ ჩატარებულია:
 - ა) ბაქტერიოსკოპული კვლევა - 16,677
 - ბ) ბაქტერიოლოგიური კვლევა - 11,318
 - გ) ანტიბიოტიკომგრძნობელობის კვლევა
 - დ) GeneXpert აპარატით ჩატარებული კვლევების რაოდენობა - 19,366
 - ე) ფილტვგარეთა ტუბერკულოზის კვლევა - 1 289
 - ვ) კვლევები ხარისხის კონტროლის მიზნით - 1,750
 - ზ) შპს „საქართველოს ფოსტის“ მიერ განხორციელდა 4,205 სატრანსპორტო ყუთის ტრანსპორტირება
 - თ) საანგარიშო პერიოდში გამოკვლეულ იქნა 769 PTB პაციენტის 2,254 კონტაქტი.

გლობალური ფონდის საგრანტო პროგრამა „საქართველოში ტუბერკულოზის ყველა ფორმის ხარისხიან დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის მდგრადობის უზრუნველყოფა“

2020-2022 წლებში გლობალური ფონდის მხარდაჭერით განხორციელდა „საქართველოში ტუბერკულოზის ყველა ფორმის ხარისხიან დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის მდგრადობის უზრუნველყოფის“ სამწლიანი პროგრამა (NGEO-T-NCDC). პროგრამის მიზანია ტუბერკულოზის ტვირთის შემცირება,

ტუბერკულოზის ყველა ფორმის დროულ და ხარისხიან დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფით.

წარმატებული მკურნალობის მაჩვენებელმა სენსიტიური ტუბერკულოზის შემთხვევაში 87%-ს (2021 წლის კოჰორტა), ხოლო მულტირეზისტენტული ტუბერკულოზის - 75%-ს (2020 წლის კოჰორტა) მიაღწია, რაც მნიშვნელოვანი გაუმჯობესებაა წინა წლებთან შედარებით.

პროგრამის ხელშეწყობით წარმატებით ინერგება თანამედროვე საერთაშორისო მიდგომები და სტრატეგიები დაავადების კონტროლის კუთხით. გლობალური ფონდის თანადაფინანსებით უზრუნველყოფილია ტუბერკულოზის ყველა ფორმის, მათ შორის რეზისტენტული და ექსტენსიურად რეზისტენტული ტუბერკულოზის თანამედროვე დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე უნივერსალურ ხელმისაწვდომობა. მთელი ქვეყნის მასშტაბით გამოიყენება სწრაფი დიაგნოსტიკის მეთოდი GeneXpert აპარატების მეშვეობით ტუბერკულოზის როგორც ფილტვის, ასევე ფილტვგარეთა ფორმების დიაგნოსტიკისთვის. 2021 წლიდან ტუბერკულოზისა და ფილტვის დაავადებათა ეროვნულ ცენტრში დაინერგა მეორე რიგის მედიკამენტების მიმართ მგრძნობელობის განსაზღვრა სწრაფი მოლეკულური მეთოდით. 2022 წელს GeneXpert აპარატის ანალოგიური ახალი მოდულები შემენილია ქუთაისის ლაბორატორიისთვის, რაც დასავლეთ საქართველოს მოცვის შესაძლებლობას იძლევა.

ტუბერკულოზით დაავადებული ინდექს-პაციენტთან კონტაქტის მქონე პირები აქტიური სკრინინგის ერთ-ერთ ძირითად ჯგუფს წარმოადგენენ. 2021 წელს სახელმწიფო აუდიტის რეკომენდაციების შესაბამისად, კონტაქტებისა და ლატენტური ტუბერკულოზური ინფექციის მკურნალობაზე მყოფი პირების აღრიცხვის მიზნით შეიქმნა ელექტრონული პლატფორმა (TraceTB), რომელის დაინერგვა დაიწყო 2022 წელს. აღნიშნული პლატფორმა საშუალებას მისცემს ტუბერკულოზის ეროვნულ პროგრამას, ელექტრონულად აღრიცხოს ტუბერკულოზით დაავადებული ინდექს-პაციენტის ახლო კონტაქტები და ლატენტური ტუბერკულოზური ინფექციის მკურნალობაზე მყოფი პირები.

ჯანმო-ს თანახმად, მიგრანტებს შეიძლება ჰქონდეთ ტუბერკულოზით ინფიცირების ან აქტიური დაავადების განვითარების მაღალი რისკი. მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის მონაცემებით, მიუხედავად სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში საკმაოდ კარგად განვითარებული სამედიცინო დაკვირვების სისტემებისა და შესაძლებლობებისა, ინფორმაცია მიგრანტ მოსახლეობაში ტუბერკულოზის და მისი პრევენციის, დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის საჭიროებების შესახებ არასაკმარისია. 2020 წლის ტუბერკულოზის პრევენციისა და მკურნალობის ეფექტიანობის აუდიტის ანგარიშის რეკომენდაციების შესაბამისად, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ პრევენციული მექანიზმების შემუშავების ხელშეწყობის მიზნით, 2021-2022 წლებში გლობალური ფონდის ტუბერკულოზის პროგრამის ფარგლებში ჩატარდა უცხოელი ვიზიტორების მხრიდან მომავალი ტუბერკულოზის ინფექციის გავრცელების რისკების შეფასება და საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით განისაზღვრა ამ რისკების შემცირების შესაძლო მექანიზმი.

ტუბერკულოზის აქტიური გამოვლენის ხელშეწყობის მიზნით თბილისში, ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის, სამცხე-ჯავახეთის რეგიონებში განხორციელდა პროექტი - „ტუბერკულოზის, აივ/ინფექცია შიდსის, C ჰეპატიტის სკრინინგის ინტეგრირება პირველად ჯანდაცვაში და პარტნიორობის განვითარება დაავადებათა ადრეული გამოვლენისთვის“. პროექტის ფარგლებში გადამზადდა 1,119 ექიმი, 1,012 ექთანი და 70 საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ეპიდემიოლოგი.

ქვემო ქართლის, იმერეთის და შიდა ქართლის რეგიონებში ჩატარდა ტუბერკულოზის, აივ ინფექციის, C ჰეპატიტის, შაქრიანი დიაბეტის, არტერიული ჰიპერტენზიის და COVID-19-ის აქტიური სკრინინგი რენტგენოდიაგნოსტიკური სისტემით და GeneXpert-ის აპარატით აღჭურვილი ავტომობილის გამოყენებით. გარდა ამისა, ამავე ავტომობილით ჩატარდა ჩანაცვლებითი თერაპიის ცენტრებისა და ზიანის შემცირების საქართველოს ქსელის ბენეფიციარების სკრინინგი აქტიურ და ლატენტურ ტუბერკულოზზე. სკრინინგის შედეგების მიხედვით როგორც აქტიური, ასევე ლატენტური ტუბერკულოზის მაჩვენებელი ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებელთა შორის მნიშვნელოვნად აჭარბებს ქვეყნის საშუალო მონაცემებს.

რეგიონულ დონეზე მკურნალობის გამოსავლების გაუმჯობესების მიზნით გარძელდა ECHO მოდელით კონსულტირება. TB-ECHO სესიების დროს კლინიკურ კონსილიუმს რეგიონებიდან რეგულარულად წარედგინება ტუბერკულოზის მძიმე ფორმით დაავადებული პაციენტების შემთხვევები მათი კლინიკური მართვის ხარისხის გასაუმჯობესებლად.

გლობალური ფონდის და სახელმწიფოს თანადაფინანსებით მოქმედი ფულადი წახალისების სქემის ფარგლებში მულტირეზისტენტული და სენსიტიური ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტები, რომლებიც იჩენენ მკურნალობისადმი კარგ დამყოლობას, ამბულატორიული მკურნალობის პერიოდში იღებენ ფულად დახმარებას. 2022 წელს დახმარება მიიღო 1,233 სენსიტიური და 272 რეზისტენტული ფორმით დაავადებულმა პაციენტმა. გარდა ამისა, პანდემიით გამოწვეულ ეკონომიკურ სირთულეებზე საპასუხოდ და სრულფასოვანი კვების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ამბულატორიულ მკურნალობაზე მყოფ პაციენტებს ერთჯერადი დახმარების სახით დაურიგდათ საკვები ამანათები.

პაციენტების დიდი ნაწილი გადავიდა ვიდეო მხარდაჭერით მკურნალობაზე სპეციალური აპლიკაციის მეშვეობით, რომელმაც მეთვალყურეობა კიდევ უფრო მოქნილი გახადა. სულ ქვეყნის მასშტაბით ვიდეო მეთვალყურეობით მკურნალობაში ჩაერთო 2,800-ზე მეტი რეზისტენტული და სენსიტიური ფორმების მქონე პაციენტი, რომელთაგან დეკემბრის ბოლოს ვიდეომეთვალყურეობაზე თბილისსა და რეგიონში იმყოფებოდა 450.

ტუბერკულოზის კონტროლის ნაციონალური პროგრამის მართვის, კოორდინაციის, მონიტორინგისა და შეფასების მექანიზმების გაძლიერება: აღნიშნული ღონისძიების ფარგლებში ქვეყანაში შექმნილია მონიტორინგის და შეფასების ჯგუფი, რომელიც რეგულარულად ახორციელებს ტბ დაწესებულებების რაიონულ, რეგიონულ და

ცენტრალურ სუპერვიზიას (პენიტენციური სისტემის ჩათვლით), და ასევე, პირველადი ჯანდაცვის დაწესებულებების სუპერვიზიას, რომლის მიზანია ძირითადი ინდიკატორებისა და აქტივობების მონიტორინგი, მონაცემთა ვალიდაცია და ანგარიშების გაუმჯობესება.

საერთაშორისო კონსულტანტის ჩართულობით შეფასდა შერჩეულ დაწესებულებებში ტუბერკულოზის ხარისხის მაჩვენებლები და ჩამოყალიბდა საწყისი რეკომენდაციები ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით. განახლდა ტუბერკულოზის ეროვნული გაიდლაინები და სასწავლო მასალები ჯანმო-ს უახლესი რეკომენდაციების მიხედვით, რომლებიც საანგარიშო პერიოდში დამტკიცდა სამინისტროს მიერ.

რეზისტენტული ტუბერკულოზის სამკურნალო მოდიფიცირებული ხანმოკლე რეჟიმების დანერგვის მიზნით, ჯანმო-ს რეკომენდაციების შესაბამისად, განხორციელდა ოპერაციული კვლევა: შემუშავდა ზოგადი პაკეტი, რომელიც მოიცავს მასალებისა და ინსტრუმენტების სტანდარტულ კომპლექტს. შეგროვდა მონაცემები კვლევის ფორმების მიხედვით რეტროსპექტულ და პროსპექტულ პაციენტებზე. მონაცემები შეტანილია სპეციალურად შექმნილ EpiInfo მონაცემთა ბაზაში. მოდიფიცირებული ხანმოკლე რეჟიმების გამოყენება ხელს უწყობს მკურნალობის შედეგების გაუმჯობესებას ფთოროქინოლონისადმი სენსიტიურ პაციენტებში.

ქვეყნის მასშტაბით ჩატარდა საინფორმაციო-საკომუნიკაციო-საგანმანათლებლო კამპანია ახალგაზრდებისათვის ტუბერკულოზის თემაზე ცნობიერების ამაღლების მიზნით. კამპანიის ფარგლებში შემუშავდა და დამზადდა საინფორმაციო მასალები (ანიმაცია, ბუკლეტი, ფლაერი, მაისური, კალენდარი და სხვა), ჩატარდა შეხვედრები, სემინარები, ვიქტორინები და აქციები 200 სკოლაში.

2022 წელს გაგრძელდა ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების მხარდაჭერა სათემო ორგანიზაციების მიერ მკურნალობაზე დამყოლობის გაუმჯობესების მიზნით. თბილისსა და რეგიონულ ცენტრებში ჩამოყალიბდა მულტიდისციპლინური გუნდები, რომლის შემადგენლობაშიც შედიან ფსიქოლოგი და შემთხვევის მენეჯერი (სოციალური მუშაკი და/ან ყოფილი პაციენტი). ჩატარდა მათი ტრენინგი, აღნიშნული გუნდები ახდენენ პაციენტის და მისი ოჯახის წევრების ინფორმირებას/განათლებას მკურნალობის დამყოლობის მნიშვნელობაზე ყურადღების გამახვილებით, ასევე, პაციენტის ინდივიდუალური სოციალური და ფსიქოლოგიური საჭიროებების შეფასებას და დახმარებას.

შეიქმნა ტუბერკულოზის ერთიანი ელექტრონული საინფორმაციო სისტემა, რომლის დანერგვა დაგეგმილია 2023 წელს.

შემუშავდა და ქვეყნის საკოორდინაციო საბჭოს წარედგინა ტუბერკულოზის კონტროლის 2023-2025 წლების ეროვნული სტრატეგია, რომლის ძირითადი მიმართულებები და სამიზნეები სრულად შეესაბამება 2018 წლის გაეროს გენერალური ასამბლეის ფარგლებში ტუბერკულოზთან დაკავშირებით გამართული მაღალი დონის შეხვედრის დეკლარაციის შესაბამისად ქვეყნის მიერ აღებულ ვალდებულებებს.

წარმატებით ჩატარდა „საგრანტო მოლაპარაკების“ პროცესი. გლობალური ფონდის მიერ დამტკიცებულია და საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 3 ოქტომბრის #1812 განკარგულებით მოწონებულ იქნა სსიპ - ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრსა და აივ ინფექციის/შიდსის, ტუბერკულოზისა და მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის გლობალურ ფონდს შორის „საქართველოში აივ/შიდსისა და ტუბერკულოზის პრევენციის, მკურნალობის, მოვლისა და მხარდაჭერის ეროვნული სისტემების გაძლიერების“ პროგრამის ფარგლებში გასაფორმებელი საგრანტო ხელშეკრულება (GEO-C-NCDC). პროგრამა განხორციელდება 2023-2025 წლების განმავლობაში.

COVID-19-ის ეპიდემიის პასუხი გლობალური ფონდის ტუბერკულოზის პროგრამის ფარგლებში: საქართველომ COVID-19-ზე რეაგირების მექანიზმის ფარგლებში წარადგინა განაცხადი და გლობალური ფონდიდან მიიღო 6,2 მილიონი დოლარის დაფინანსება. ამ კომპონენტის დახმარებით 2021-2022 წლებში შესყიდულია სამედიცინო და ლაბორატორიული აღჭურვილობა, მათ შორის ლუგარის ცენტრის სექვენირების შესაძლებლობების გასაფართოვებლად, PCR ტესტირების შესაძლებლობების შესაქმნელად თელავის ლაბორატორიაში, შეძენილია COVID-19-ის ანტიგენზე დაფუძნებული და PCR სადიაგნოსტიკო ტესტები, პერსონალური დაცვის საშუალებები, რამაც ხელი შეუწყო დიაგნოსტიკის დეცენტრალიზაციას და მოცვის გაფართოებას, ასევე მკურნალობის გაუმჯობესებას.

საქართველოს ჯანმრთელობის ფედერაციასთან თანამშრომლობით ჩატარდა კვლევა, რომელმაც შეისწავლა COVID-19-ის გავლენა აივ/შიდსის და ტუბერკულოზის ეროვნულ პასუხზე, არსებული გამოწვევების და მათზე საპასუხო რეაგირების შედეგების ჩათვლით. FAST (Finding TB cases Actively, Separating safely, and Treating effectively) სტრატეგიაში ჩართულ ზოგადი პროფილის დაწესებულებების პერსონალს ჩაუტარდა ტრენინგი ჯინექსპერტ აპარატის მეშვეობით ტუბერკულოზის და COVID-19-ის სკრინინგისთვის პროტოკოლის მიხედვით.

სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფისათვის (სასულერო პირები და მრევლი, სასულიერო აკადემიის სტუდენტები. ასევე, მუსლიმთა სამმართველოს წარმომადგენლები) ჩატარდა საგანმანათლებლო კამპანია ტუბერკულოზის და კორონავირუსის შესახებ, დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და ვაქცინაციის ხელშეწყობის მიზნით.

სათემო ორგანიზაცია ტბ ფიფლ-თან (TB People) თანამშრომლობით განხორციელდა COVID-19-ის ვაქცინაციის შესახებ ცნობიერების ამაღლების კამპანია, რომლის სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენდა ტუბერკულოზით დაავადებული და აივ ინფიცირებული პირები. ასევე, შეფასდა აივ და ტუბერკულოზის მოწყვლად პოპულაციებში ადამიანის უფლებებთან, გენდერთან და სხვა სოციალურ და ეკონომიკურ საკითხებთან (მათ შორის სტიგმასა და დისკრიმინაციასთან) დაკავშირებული ბარიერები.

საქართველოს ეპიდემიოლოგთან და ინფექციის კონტროლის სპეციალისტთა ასოციაციასთან თანამშრომლობით შეიქმნა და ჯანმო-ს ვებგვერდზე განთავსდა COVID-19-

ის პირობებში ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის ელექტრონული სასწავლო მოდულის ქართული ვერსია; სტაციონარული დაწესებულებების სამედიცინო პერსონალს (1000 მსმენელი) ჩაუტარდა ტრენინგი ინფექციის პრევენციის და კონტროლის საკითხებზე.

ტუბერკულოზისა და COVID-19-ის გამოვლენის ხელშეწყობის მიზნით საქართველოს 10 სამედიცინო დაწესებულებაში პილოტურად დაინერგა ხელოვნურ ინტელექტზე დაფუძნებული კომპიუტერული რენტგენო-დიაგნოსტიკის პროგრამა (CAD).

2022 წლის მაისში საქართველომ მიიღო ტუბერკულოზის მონიტორინგის, შეფასების და ეპიდზედამხედველობის აღმოსავლეთ ევროპისა და ევრაზიის რეგიონის მოწინავე პრაქტიკის ვირტუალური ცენტრის სტატუსი. მისი მიზანია ხელი შეუწყოს ტუბერკულოზის მონიტორინგისა და შეფასების (M&E) განხორციელებას, კვლევების შედეგების, ექსპერტიზისა და ცოდნის გაზიარებას. საქართველოსთვის მოწინავე პრაქტიკის ცენტრის სტატუსის მინიჭება წარმოადგენს ტუბერკულოზის პროგრამის წარმატებით მიმდინარეობის აღიარებას. მოწინავე პრაქტიკის ცენტრს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი ტუბერკულოზისა და ფილტვის დაავადებათა ეროვნული ცენტრთან და დარგის ექსპერტებთან თანამშრომლობით უძღვება. ამ სტატუსით საქართველო წარმოადგენდეს სამოდელო ქვეყანას რეგიონში ტუბერკულოზის M&E და ზედამხედველობის საუკეთესო პრაქტიკისთვის.

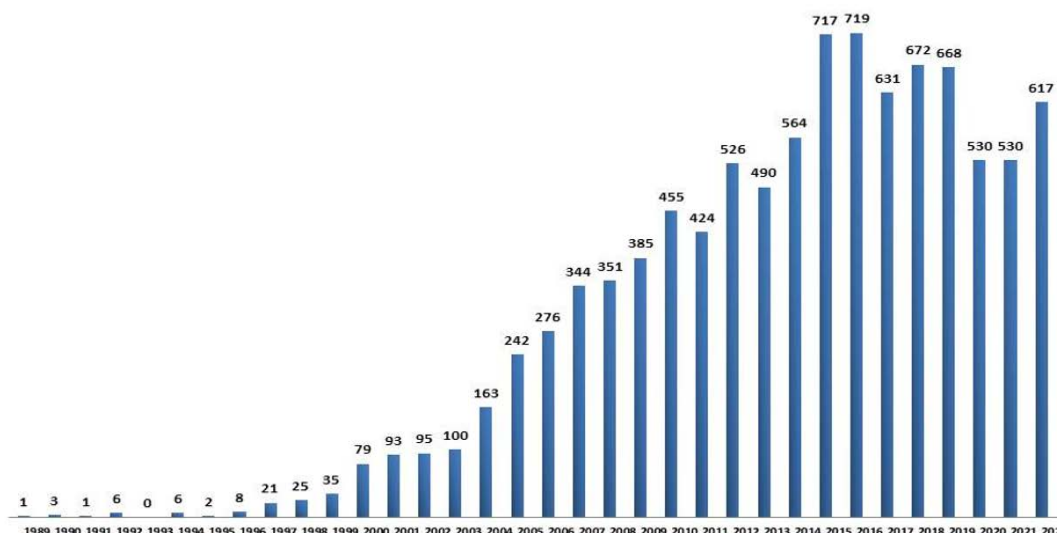
აივ ინფექცია/შიდსი

საქართველო განეკუთვნება აივ ინფექცია/შიდსის კონცენტრირებული ეპიდემიის მქონე ქვეყნებს. ეპიდემია კონცენტრირებულია ე.წ. მაღალი რისკის პოპულაციის ჯგუფებში, როგორებიცაა ნარკოტიკების ინექციური მომხმარებლები, სექს-მუშაკები, მამაკაცები, რომელთაც სქესობრივი კავშირი აქვთ მამაკაცებთან და ტრანსგენდერი პირები. ამ ჯგუფებიდან ეპიდემიის ყველაზე სწრაფი გავრცელება ამჟამად აღინიშნება მსმ-ებს შორის.

ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკულ ცენტრის მონაცემებით, 2022 წლის ბოლოსთვის რეგისტრირებული იყო შიდსის ვირუსით ინფიცირების 9,829 შემთხვევა, პაციენტთა უმრავლესობა 29-დან 40 წლამდეა.

2020-2021 წლებში აღინიშნა აივ ინფექციის ახალი შემთხვევების კლება და რეგისტრირებული იქნა 530-530 შემთხვევა. სავარაუდოდ, აივ ინფექციის ახალი შემთხვევების გამოვლენის კლება უკავშირდებოდა COVID-19-ის ეპიდემიის პირობებში მოსახლეობის სამედიცინო სერვისებზე შემცირებულ მიმართვიანობას. 2022 წელს რეგისტრირებული ახალი შემთხვევების რაოდენობამ მოიმატა და გამოვლენილი იქნა 617 ახალი შემთხვევა.

საქართველოში გამოვლენილი აივ-ინფექციის ახალ შემთხვევათა დინამიკა წლების მიხედვით

წყარო: ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი;
http://aidscenter.ge/epidsituation_geo.html

გადაცემის გზებს შორის წამყვანი გახდა ჰეტეროსექსუალური გზა (51.8%) და ნარკოტიკების ინექციურმა მოხმარებამ გადაინაცვლა მეორე ადგილზე (33.2%), 2017 წელთან შედარებით მოიმატა ჰომოსექსუალური გზით აივ ინფექციის გავრცელების წილმაც (12.8%).

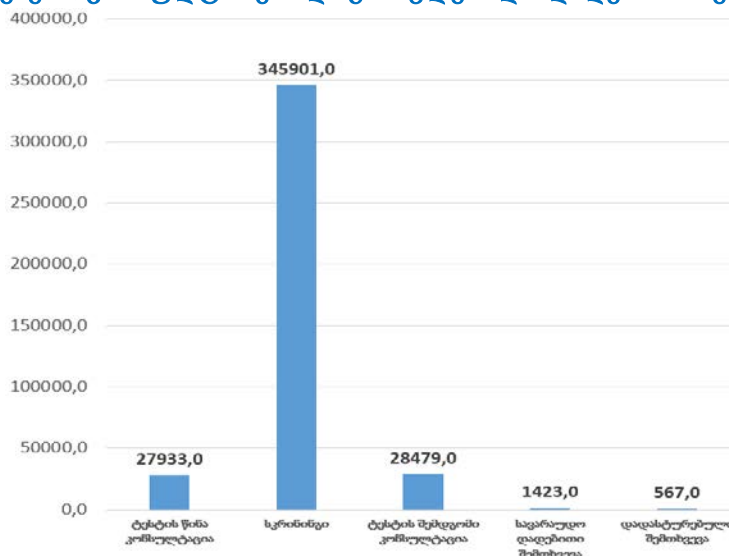
სახელმწიფო პროგრამა „აივ-ინფექცია/შიდსის მართვა“

პროგრამის „აივ-ინფექცია/შიდსის მართვა“ მიზანია აივ-ინფექცია/ შიდსით ავადობის, სიკვდილიანობის და საზოგადოებაში ინფექციის გავრცელების შემცირება, პროგრამის ფარგლებში მიმდინარეობდა:

- აივ-ინფექციაზე/შიდსზე ნებაყოფლობით კონსულტირება (ტესტის წინა და ტესტის შემდგომი) და ტესტირება;
- აივ-ინფექციის/შიდსის სამკურნალო პირველი რიგის მედიკამენტების შესყიდვა, მიღება და ტრანსპორტირება;
- სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების დიაგნოსტიკა და მკურნალობა აივ-ინფექციის/შიდსის მაღალი რისკის პირებში;
- პილოტი - აივ-ინფექციის/შიდსის პრევენცია ნარკოტიკების ინექციურ მომხმარებლებში (ნიმ).

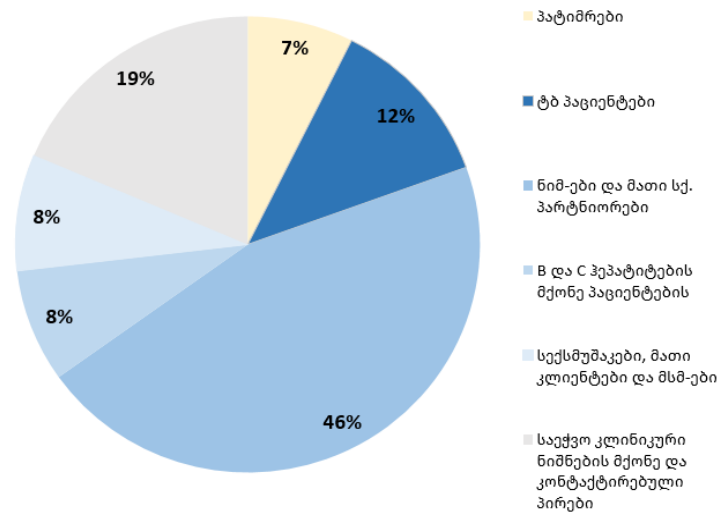
საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში წარმოდგენილი ანგარიშების მიხედვით პროგრამის ფარგლებში ჩატარდა 345,901 სკრინინგი. ამავე პერიოდში სკრინინგით დადებით შემთხვევებში იმუნობლოტინგის მეთოდით ჩატარებული კონფირმაციული კვლევების რაოდენობა არის 73, პირველი განმეორებითი ტესტირება - 796, მეორე განმეორებითი ტესტირება - 736, ხოლო პჯრ მეთოდით ჩატარებული კონფირმაციული კვლევების რაოდენობა - 87. ჯამში კონფირმაციით დადასტურებულია 567 შემთხვევა (მათ შორის პჯრ მეთოდით - 4 შემთხვევა).

აივ ინფექცია/შიდსის მართვის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული
ტესტირებები, კონსულტირება და გამოვლენილი დადებითი შემთხვევები

საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა აივ-ინფექცია/შიდსზე არსებული რისკის ჯგუფების პირთა 345,759 ნებაყოფლობითი კონსულტაცია და ტესტირება, შედეგად ტესტირებით გამოვლინდა 717 შემთხვევა. აღსანიშნავია, რომ გასულ წელთან შედარებით საგრძნობლად გაიზარდა „პენიტენციურ დაწესებულებებში მყოფი პირების აივ-ინფექცია/შიდსზე ნებაყოფლობითი კონსულტაცია და გამოკვლევა სკრინინგული მეთოდებით“ კომპონენტის ფარგლებში ჩატარებული კვლევების ოდენობა - 2021 წელს ჩატარდა 2,069, ხოლო 2022 წელს - 7,047 სკრინინგული გამოკვლევა. ასევე, გასულ წელთან შედარებით მცირედ გაიზარდა ტუბერკულოზის მართვის სახელმწიფო პროგრამით მოსარგებლე და ტუბერკულოზის დიაგნოზის მქონე პაციენტების სკრინინგული კვლევების რაოდენობა აივ-ინფექცია შიდსზე. 2021 წლის განმავლობაში აივ ინფექციაზე სკრინინგი ჩატარდა 10,193 პაციენტს, ხოლო 2022 წლის განმავლობაში - 11,573 პაციენტს. მცირედ გაიზარდა „აივ-ინფექცია/შიდსზე საექმო კლინიკური ნიშნების მქონე პაციენტების და აივ-ინფიცირებულთან კონტაქტში მყოფი პირების აივ-ინფექცია/შიდსზე ნებაყოფლობითი კონსულტირება და გამოკვლევა სკრინინგული მეთოდებით“ ქვეკომპონენტის ფარგლებში მიმართვიანობა „ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო პრაქტიკულ ცენტრში“. 2021 წლის განმავლობაში ამ ქვეკომპონენტით აივ-ინფექციაზე სკრინინგი ჩატარდა 16,438, ხოლო 2022 წლის განმავლობაში - 17,757 პირს.

აივ ინფექცია/შიდსის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში რისკის ჯგუფებში ჩატარებული სკრინინგული კვლევების ხვედრითი წილი

გლობალური ფონდის საგრანტო პროგრამა „საქართველოში აივ/შიდსის პრევენციის, მკურნალობისა და მოვლის ღონისძიებების გაძლიერება და მდგრადობის უზრუნველყოფა“

2022 წელს გლობალური ფონდის შიდსი-ს პროგრამისა და აივ/შიდსის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში საქართველოში მცხოვრებ ყველა აივ ინფიცირებულ ადამიანს ხელი მიუწვდებოდა სასიცოცხლო მნიშვნელობის უფასო მაღალეფექტიან ანტირეტროვირუსულ მკურნალობასა და შესაბამის ხარისხიან ლაბორატორიულ დიაგნოსტიკაზე, მკურნალობასა და დამყოლობის მხარდაჭერის სერვისებზე. თბილისთან ერთად პაციენტებს არც მკურნალობა მიეწოდებათ ქვეყნის 4 რეგიონში: იმერეთი, სამეგრელო, აჭარა და ასევე აფხაზეთი.

ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრის 2022 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით, ანტირეტროვირუსულ (არვ) მკურნალობაზე იმყოფებოდა 6,050 აივ/შიდსით პაციენტი, მათ შორის 630 აფხაზეთში, რაც დაგეგმილი სამიზნე მაჩვენებლის 85% შეადგენს.

2022 წელს 6 თვით იქნა გახანგრძლივებული გლობალური ფონდის პროგრამის „საქართველოში აივ/შიდსის პრევენციის, მკურნალობისა და მოვლის ღონისძიებების გაძლიერება და მდგრადობის უზრუნველყოფა“ პროგრამა (2019 წლის ივლისიდან 2022 წლის დეკემბრის ჩათვლით პერიოდზე), შესაბამისად, გაიზარდა პროგრამის ბიუჯეტი დაფინანსების მომდევნო ალოკაციის სახსრების გამოყენებით და ჯამურად შეადგინა 10.9 მილიონი აშშ დოლარი (ნაცვლად 9.3 მილიონი აშშ დოლარისა).

პროგრამა მიზნად ისახავს აივ ინფექცია/შიდსით დაავადებული ადამიანების სიცოცხლის ხანგრძლივობისა და ხარისხის გაუმჯობესებას მაღალეფექტიანი მკურნალობისა და მოვლის ღონისძიებების გაძლიერების გზით, ისევე, როგორც აივ ინფექცია/შიდსის გავრცელების პრევენციას, განსაკუთრებით კი მაღალი რისკის მქონე ჯგუფებში, კომპლექსური ღონისძიებების განხორციელების გზით. ამავე დროს, გადადგმული იქნა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გლობალური ფონდის ვალდებულებების სახელმწიფო დაფინანსებაზე

გადაბარების მიმართულებით, შეთანხმებული გეგმის შესაბამისად. განხორციელებული ღონისძიებები:

- 2022 წელს აივ პრევენციული პაკეტით განსაზღვრული მომსახურება მიეწოდა აივ მაღალი რისკის შემდეგ ჯგუფებს: ნიმ-ი, მსმ-ები და ტრანსგენდერი პირები და კსმ ქალები 25 სათემო ცენტრის ბაზაზე, ასევე 11 მობილური ამბულატორიის საშუალებით, რამაც შესაძლებელი გახადა გეოგრაფიული მოცვის მნიშვნელოვანი ზრდა. ე.წ. ავტომატური გაცემის აპარატების საშუალებით ნიმ-ებსთვის 24/7-ზე ხელმისაწვდომი გახდა საინექციო საშუალებები და აივ თვითტესტი. თბილისში ფუნქციონირებს 9 აპარატი.
- საანგარიშო პერიოდში განახლდა აივ თვითტესტირების ონლაინ პლატფორმა. ის მორგებული იქნა აივ სარისკო ყველა პოპულაციის საჭიროებებზე, მოხდა მომხმარებლებისთვის 24/7 პრინციპით ინფორმაციის მიწოდების მიზნით ავტომატური პასუხების ფუნქციის „ჩეთბოტის“ დამატება, პლატფორმის საშუალებით მსმ, ტრანსგენდერ პირებს, კსმ ქალებსა და ნიმ-ებს ხელი მიუწვდებოდათ აივ ნერწყვის თვითტესტებზე, გლობალური ფონდის შიდსის პროგრამის ფარგლებში. მათ მიერ ტესტების პლატფორმაზე ონლაინ შეკვეთის შემდეგ ტესტი უფასოდ მიეწოდებოდა ბენეფიციარებს ბინაზე, 2022 წელს აივ თვითტესტი პლატფორმის საშუალებით გამოიწერა 6,000-ზე მეტმა ბენეფიციარმა.
- აივ საკვანძო პოპულაციების მიმართ ძალადობის და ადამიანის უფლებების დარღვევის ფაქტების დოკუმენტირებისა და მათზე ეფექტიანი რეაგირების მიზნით დაფინანსდა პროგრამა „რეაქტი“, რომლის ფარგლებში ლიცენზირებულ ადვოკატებთან ერთად მუშაობენ თემის წარმომადგენელი „რეაქტორები“.
- პროექტის ფარგლებში გრძელდებოდა აივ/შიდსის მკურნალობის ხარისხის უზრუნველყოფისა და აივ მკურნალობის ბაზის ტექნიკური მხარდაჭერის ღონისძიებები; ჯანმოს რეკომენდაციების შესაბამისად, განახლდა აივ/შიდსის მკურნალობის გაიდლაინი, გადამზადდა პერსონალი, შერჩევითად შესწავლილი იქნა 120-ზე მეტი პაციენტის ისტორია კლინიკურ რეკომენდაციებთან შესაბამისობის/აუდიტის მიზნით, გამოვლენილი პრობლემური საკითხების შესახებ მოხდა მკურნალობის გუნდის ინსტრუქტაჟი. ქვეყანა ინარჩუნებს მოწინავე პოზიციას მკურნალობაზე მყოფ პაციენტებს შორის ვირუსის დათრგუნვის (სუპრესიის) მაჩვენებლის მიხედვით (93%) აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონში.
- სახელმწიფო პროგრამასთან კოორდინაციაში შესყიდულ იქნა აივ/შიდსის სამკურნალო მეორე რიგის მედიკამენტები გლობალური ფონდის გაერთიანებული შესყიდვის მექანიზმი „ვამბო“-ს გამოყენებით; ასევე, შიდსის ცენტრის მოთხოვნით და სამინისტროსთან შეთანხმებით შესყიდულ იქნა შიდსის თანმხლები ოპორტუნისტული ინფექციების სამკურნალო მედიკამენტებიც.
- გლობალური ფონდის საბჭოს მიერ დამტკიცებულ იქნა 2023-2025 წლების ქვეყნის ერთიანი განაცხადი აივ ინფექციასა და ტუბერკულოზზე, რაც უზრუნველყოფს

პროგრამის მიმდინარე აქტივობების მდგრადობას დაფინანსების შემდეგი 3 წლის მანძილზე, რომელიც მოწონებული იქნა საქართველოს მთავრობის მიერ.

- ჩატარდა ნიმ-ების აივ და C ჰეპატიტის პრევალენტობისა და სარისკო ქცევების შეფასების კვლევა 7 ქალაქში. კვლევის მიხედვით აივ პრევალენტობამ ამ ჯგუფში შეადგინა 0.9%, ხოლო აქტიური C ჰეპატიტის პრევალენტობამ - 32%. ცალკე იქნა შესწავლილი ნიმ-ების პოპულაციის სავარაუდო რაოდენობა, რამაც წინასწარი მონაცემებით შეადგინა 49,700.

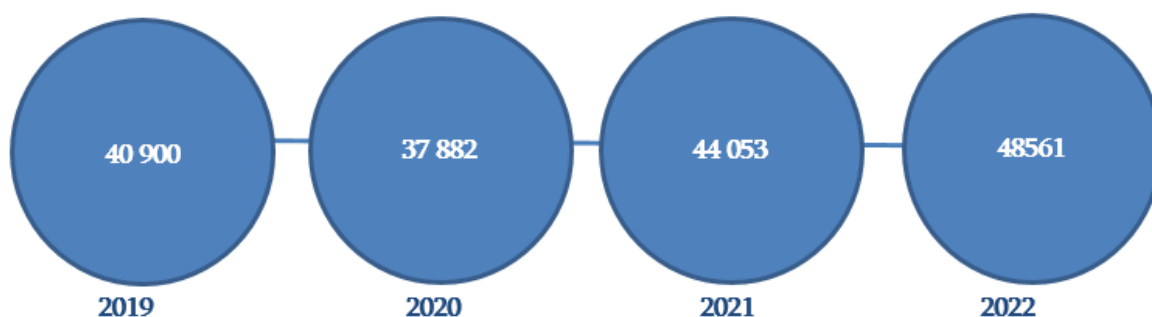
ზიანის შემცირების შპრიცისა და ნემსის პროგრამა: 2022 წელს გლობალური ფონდის პროგრამების ფარგლებში ზიანის შემცირების მომსახურების მიწოდებას უზრუნველყოფდა 13 სერვის ცენტრი 11 ქალაქში (თბილისი, რუსთავი, გორი, თელავი, სამტრედია, ქუთაისი, ზუგდიდი, ფოთი, ოზურგეთი, ბათუმი, სოხუმი).

2022 წელს 9 მობილური ამბულატორიის საშუალებით ზიანის შემცირების მომსახურებების მიწოდება მნიშვნელოვანი იყო პროგრამის მოცვის გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების კუთხით (50-ზე მეტი რაიონი). გარდა ამისა, აღნიშნული ამბულატორიები აქტიურად არიან ჩართული მოსახლეობის C ჰეპატიტის სკრინინგის პროგრამაშიც.

მობილური ამბულატორიების საშუალებით გეოგრაფიულმა გაფართოვებამ და სამუშაო მიდგომების მოდიფიკაციამ განაპირობა პროგრამაში ჩართული ბენეფიციარების რაოდენობის მნიშვნელოვანი ზრდა. უკანასკნელ წლებში, ასევე აღინიშნა ნარკოტიკების ინექციური მომხმარებლების აივ-ზე ტესტირების მნიშვნელოვანი ზრდაც.

სულ 2022 წელს ზიანის შემცირების შპრიცისა და ნემსის პროგრამის ფარგლებში მოცული იყო (მიიღო შპრიცი/ნემსი აუცილებლად და ძირითადი პაკეტის რომელიმე სერვისი დამატებით) 38,478 ნიმ-ი, მათ შორის ახალი ბენეფიციარი იყო 15,279. აივ ტესტირება ჩაიტარა 42,550 ნიმ-მა, კონფირმაციით დადასტურებული იქნა აივ ინფიცირების 14 შემთხვევა. ტესტირება B ჰეპატიტზე - 34,732; ტესტირება C ჰეპატიტზე - 26,690; კითხვარით გამოკითხვა ტუბერკულოზზე - 28,802; სიფილისზე ტესტირება - 31,747 (მათ შორის 2 115 ნიმ-ის პარტნიორი) 153 პოზიტიური შედეგი (14 ნიმ-ის პარტნიორი).

ნემსებისა და შპრიცების პროგრამით მოცვა (სულ მცირე ერთი სერვისი), 2019–2022

* წყარო: ზიანის შემცირების საქართველოს ქსელი (GHRN)

2022 წელს ჯამში დარიგებულია 3,970,248 სტერილური საინექციო საშუალება (პროგრამის ერთ ბენეფიციარზე საშუალოდ 106 ცალი, რაც ჩამორჩენა ჯანმოს მიერ რეკომენდირებულ საშუალო რაოდენობას).

საანგარიშო პერიოდში ზიანის შემცირების სერვის ცენტრების მიერ ჯამში გაიცა 15,358 ცალი ნალოქსონი, აცილებული იქნა 1,020 ნარკოტიკული საშუალების ზედოზირებით გამოწვეული ლეტალობის შემთხვევა.

კსმ ქალებისა და მსმ-ების მოცვა აივ პრევენციული სერვისებით: მამაკაცებში, რომლებსაც სქესობრივი კონტაქტი აქვთ მამაკაცებთან (მსმ) და კომერციულ სექს მუშაკებში (კსმ) აივ ინფექცია/შიდსის პრევენციის მიზნით, გლობალური ფონდის პროგრამების ფარგლებში ხორციელდება შემდეგი სახის მომსახურებები:

- რისკის შემცირების კონსულტაცია;
- ნებაყოფლობითი კონსულტაცია და ტესტირება (ნკტ) აივ ინფექცია/შიდსზე;
- ნებაყოფლობითი კონსულტაცია სქესობრივი გზით გადამდებ დაავადებებზე;
- საინფორმაციო საგანმანათლებლო მასალებისა და კონდომების დისტრიბუცია, საინფორმაციო საქმიანობის ორგანიზება.

აღნიშნული მომსახურებების მიწოდება ხორციელდებოდა არასამთავრობო ორგანიზაციის „თანადგომა“ თბილისისა და რეგიონული ქსელის, სათემო ორგანიზაციების „თანასწორთა მოძრაობა“ და „იდენტობა“, დერმატო-ვენეროლოგთა ასოციაციის ე.წ. ჯანმრთელობის კაბინეტების ბაზაზე; სერვისები ხელმისაწვდომი იყო 6 ქალაქში: თბილისი, თელავი, ქუთაისი, ზუგდიდი, ბათუმი და რუსთავი. 2022 წელს აივ პრევენციული პაკეტით მოცული იყო 11,836 მსმ (38%-იანი ზრდა 2021 წელთან შედარებით), მათგან აივ ტესტირება ჩაიტარა 10,213 პირმა (32%-იანი ზრდა წინა წელთან შედარებით).

ექსპოზიციის წინა არვ პროფილაქტიკის (PrEP) პილოტური პროგრამა: ჯანმო-ს რეკომენდაციების შესაბამისად, გლობალური ფონდის შიდსის პროგრამის ფარგლებში 2017 წლის აგვისტოდან საქართველო იყო რეგიონში პირველი ქვეყანა, რომელშიც დაიწყო PrEP-ის პილოტური პროგრამა მსმ-ებს შორის თბილისში. 2019 წელს გაფართოვდა პროგრამის გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა (დაემატა ქუთაისი და ბათუმი). 2021 წლის ბოლოს პროგრამაში ჩართული იყო 499 ახალი ბენეფიციარი, სულ 2022 წელს პრეექსპოზიციური პროფილაქტიკის მიზნით მედიკამენტი მიიღო 1,244 პირმა (36%-იანი ზრდა 2021 წელთან შედარებით).

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში მაღალი რისკის ქცევის მქონე აივ ნეგატიური მსმ-ები და ტრანსგენდერი პირები აივ ინფექციის პროფილაქტიკის მიზნით იღებენ არვ მედიკამენტს. ყოველდღიური მედიკამენტური პროფილაქტიკის პარალელურად, საერთაშორისო გამოცდილებასა და რეკომენდაციებზე დაყრდნობით, შემუშავებულ იქნა მოთხოვნაზე დაფუძნებული PrEP პროტოკოლი, რომლის დანერგვა იგეგმება 2023 წლიდან.

ჰეპატიტები

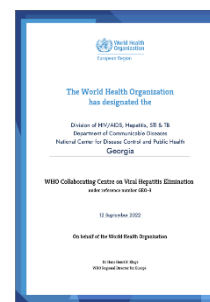
- საანგარიშო წლის განმავლობაში მომზადდა C ჰეპატიტის ყოველწლიური და კვარტალური ანგარიშები და ეპიდანალიზი, ხორციელდებოდა ვირუსული ჰეპატიტების გლობალური ანგარიშგება (ჯანმო-სთან);
- მიმდინარეობდა მუნიციპალური სჯც ეპიდემიოლოგებისა და პირველადი ჯანდაცვის ექიმების ტრენინგი C ჰეპატიტზე სკრინინგით დადებითი პირების მოძიებასა და შემდგომ დიაგნოსტიკურ კვლევებში/მკურნალობაში ჩართვის საკითხებზე;
- მწვავე ვირუსული B და C ჰეპატიტების ეპიდზედამხედველობის გაძლიერების მიზნით ჩატარდა ტრენინგები საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალური ცენტრების ეპიდემიოლოგებისა და სენტინელური ზედამხედველობის კოორდინატორებისთვის;
- განხორციელდა მწვავე და ქრონიკული B და C ჰეპატიტების სენტინელური ზედამხედველობის ბაზების დისტანციური მონიტორინგი;
- მომზადდა „საქართველოში ვირუსული ჰეპატიტების ელიმინაციის 2023-2025 წლების ეროვნული სტრატეგია“ (დამტკიცებულია სამინისტროს მიერ 2023 წ.);
- აშშ-ის CDC-თან თანამშრომლობით გაძლიერდა ვირუსული ჰეპატიტების ეპიდზედამხედველობა;
- 2022 წელს ჯანმო-ს ევროპის ტექნიკურ მრჩეველთა ჯგუფის მიერ საქართველო აღიარებულ იქნა ქვეყნად, რომელმაც B ჰეპატიტის კონტროლი შეძლო იმუნიზაციის გზით (ევროპის რეგიონში ანალოგიური სტატუსი აქვს ხუთ ქვეყანას: დიდი ბრიტანეთი, ნიდერლანდები, იტალია და საქართველო და მოლდოვა).

C ჰეპატიტის ელიმინაციის ეროვნული პროგრამა

საქართველო აქტიურად მუშაობს C ჰეპატიტის ელიმინაციაზე და მნიშვნელოვან ნაბიჯებს დგამს ჯანმო-ს ვირუსული ჰეპატიტების ელიმინაციის სამიზნეების მისაღწევად. ქვეყნის C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის წარმატება ნათლად წარმოაჩენს პარტნიორობის, პოლიტიკური მხარდაჭერის, კერძო სექტორთან თანამშრომლობის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის გაძლიერების მნიშვნელობას.

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის კოლაბორაციული ცენტრი

2022 წელს დაავადებათა კონტროლის ცენტრს მიენიჭა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ვირუსული ჰეპატიტების ელიმინაციის კოლაბორაციული ცენტრის სტატუსი. ამ საპატიო სტატუსის მინიჭებით ჯანმო-მ აღიარა ვირუსული ჰეპატიტების ელიმინაციის სერიოზული პროგრესი და მიანიჭა ქვეყანას უფლება და პასუხისმგებლობა, წარმოადგენდეს ჯანმო-ს მხარდამჭერ სახელმწიფოს ჰეპატიტების ეროვნული პროგრამების განსახორციელებლად, სხვა ქვეყნებისთვის ტექნიკური დახმარების გაწევისა და რეკომენდაციების მიცემის გზით, რაც მნიშვნელოვანი აღიარებაა ჩვენი ქვეყნისთვის; ამჟამად, ევროპის რეგიონში მხოლოდ გერმანიის რობერტ კოხის ინსტიტუტს აქვს მინიჭებული მსგავსი სტატუსი. სტატუსის მინიჭებით საქართველო 4 წლის განმავლობაში იღებს პასუხისმგებლობას, დაეხმაროს ქვეყნებს ვირუსული

ჰეპატიტების ელიმინაციის ეროვნული სამოქმედო გეგმებისა და ტესტირების ეროვნული სტრატეგიების შემუშავება-გაუმჯობესებაში და ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერებაში, ორგანიზება გაუწიოს სხვადასხვა ქვეყნების ჯანდაცვის სამინისტროების დელეგაციების სასწავლო ტურებს საქართველოს ელიმინაციის პროგრამის გაცნობისა და გამოცდილების გაზიარების მიზნით, ასევე საერთაშორისო ტრენინგებს ლაბორატორიული მეთოდებისა და დიაგნოსტიკის საკითხებზე; დაეხმაროს ქვეყნებს ელიმინაციის მიზნით განხორციელებული საქმიანობის შეფასებისა და მონიტორინგის განხორციელებაში.

C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამა

C ჰეპატიტის სკრინინგის ელექტრონულ ბაზაში C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში C ჰეპატიტზე გამოკვლეულ ბენეფიციართა რაოდენობამ შეადგინა 814,460, მათგან საექვო დადებითი აღმოჩნდა 7,713 (0.95%).

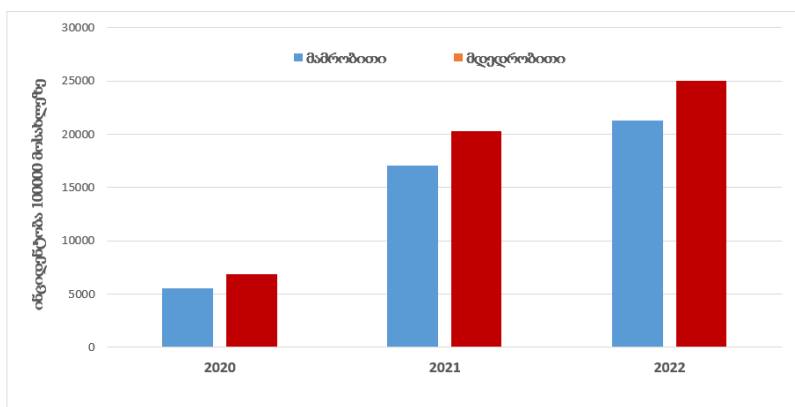
საანგარიშო პერიოდში, სკრინინგული კვლევა ჩატარდა 351,221 ჰოსპიტალიზებულ პაციენტს, მათ შორის საექვო დადებითი შედეგი გამოვლინდა 3,733 შემთხვევაში (1.06%).

განხორციელებული პროექტები:

- ცენტრისა და CDC-ის ერთობლივი პროექტი “C ჰეპატიტზე სკრინინგით დადებითი პირების დაკავშირება შემდგომ დიაგნოსტიკურ კვლევებსა და მკურნალობასთან”;
- აშშ-ის CDC-ის მხარდაჭერით, 2020 წლიდან მიმდინარეობს პროექტი „ვირუსული B და C ჰეპატიტების ზედამხედველობის გაძლიერება“, რომლის ფარგლებშიც გრძელდება ზემოაღნიშნული ინფექციების ეპიდზედამხედველობა; შეფასდა მწვავე ვირუსული B ჰეპატიტის ზედამხედველობის პროცესი დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონული ინტეგრირებული სისტემის (დზეის) ფარგლებში;
- „საქართველოში C ჰეპატიტის ვირუსით ინფიცირებული დედებისგან დაბადებული ბავშვების მიდევნების/მონიტორინგის კვლევა“;
- „ენდოსკოპიური პროცედურების დროს C ჰეპატიტის გადაცემის რისკის შეფასება“.

ახალი კორონავირუსის (SARS-CoV-2) მიმართულებით განხორციელებული აქტივობები

2023 წლის 1 იანვრისთვის ოფიციალურად აღირიცხა COVID-19-ის 1,809,870 შემთხვევა. პანდემიის დასაწყისში, ტესტირების პროგრამა ხორციელდებოდა რიჩარდ ლუგარის სახელობის ლაბორატორიაში, რომელიც ეტაპობრივად ფართოვდებოდა სახელმწიფო-კერძო სექტორის თანამშრომლობის ფარგლებში.

2022 წლის 1 მარტის მდგომარეობით „ახალი კორონავირუსული დაავადების COVID-19-ის მართვის“ პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებული ახალი კორონავირუსით (SARS-CoV2) გამოწვეული ინფექციის (COVID-19) დიაგნოსტიკის უზრუნველყოფის ვაუჩერული პროგრამის მიმწოდებლად სულ დარეგისტრირდა 715 დაწესებულება, მ.შ. 30 მხოლოდ ბიოლოგიური მასალის ამღები, 86 - მხოლოდ სწრაფი მარტივი ტესტირების მიმწოდებელი, ხოლო 541 დაწესებულება ორივე სერვისის მიმწოდებლად იყო დარეგისტრირებული.

„2022 წლის ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 12 იანვრის №4 დადგენილებით განსაზღვრული COVID-19-ის დიაგნოსტიკური სერვისის მიმწოდებლად 2022 წლის 15 იანვარმდე დარეგისტრირდა 564 დაწესებულება. მ.შ. 3 მხოლოდ პჯრ ტესტირებისთვის ბიოლოგიური მასალის ამღები, 80 - მხოლოდ სწრაფი მარტივი ტესტირების მიმწოდებელი, ხოლო 478 დაწესებულება ორივე სერვისის მიმწოდებლადაა რეგისტრირებული.

COVID-19 ის დიაგნოსტიკური სერვისის მიმწოდებელი დაწესებულებების განაწილება რეგიონების მიხედვით

რეგიონი	სულ რაოდენობა
აჭარა	44
გურია	12
თბილისი	224
იმერეთი	79
კახეთი	31
მცხეთა-მთიანეთი	16
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	8
სამეგრელო და ზემო სვანეთი	56
სამცხე-ჯავახეთი	23
ქვემო ქართლი	42
შიდა ქართლი	29
სულ	564

დიაგნოსტიკური სერვისების ამგვარი განაწილების შედეგად უზრუნველყოფილ იქნა უფასო ტესტირების მაქსიმალური გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

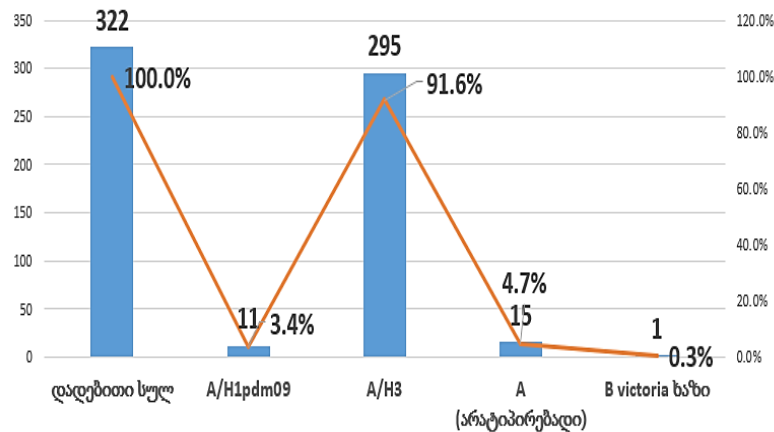
SARS-CoV-2-ით გამოწვეული ეპიდემიის მართვის ხელშეწყობისთვის საჭირო ინდივიდუალური დაცვის სპეც-აღჭურვილობის, სხვადასხვა სამედიცინო სახარჯი მასალის, კარტრიჯების, ტესტ-სისტემებისა და სამედიცინო დანიშნულების/ლაბორატორიული აღჭურვილობის შესყიდვის ღონისძიების ფარგლებში, საანგარიშგებო პერიოდში დაფინანსებულია 2 807 210,98 ლარის შესყიდვები. საანგარიშგებო პერიოდში სულ ჩატარებულია 6,357,210 ტესტი (1,510,944 პჯრ და 4,846,266 ანტიგენით ტესტირება).

ლუგარის ცენტრის სიმბლავრების გამოყენება

ლუგარის სახელობის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის კვლევით ცენტრში რამოდენიმე ლაბორატორია ფუნქციონირებს. სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამისა თუ სამეცნიერო პროექტის ფარგლებში ლუგარის ცენტრი მუდმივ რეჟიმში ახორციელებს მოლეკულურ, ვირუსოლოგიურ და სეროლოგიურ კვლევებს, როგორც განსაკუთრებით საშიში, ასევე რესპირატორული, ნაწლავური, ჰეპატიტების, კანისმიერი და სხვა ინფექციების გამომწვევების გამოვლენის მიზნით.

პოლიომიელიტისა და სხვა ენტეროვირუსების ლაბორატორია პასუხისმგებელია საქართველოსა და სომხეთში დარეგისტრირებული მწვავე დუნე დამბლის (მდდ), ასევე ასეპტიური მემინგიტის დიაგნოზის მქონე პაციენტებიდან აღებული საანალიზო ნიმუშების კვლევაზე. ლაბორატორია აქტიურად მონაწილეობს ჯანმო-ს მხარდაჭერილ პროექტში გარემოში პოლიომიელიტის ზედამხედველობის შესახებ - რეგულარულად ხორციელდება ქვეყნის სხვადასხვა რაიონში აღებული ჩამდინარე, ნახმარი წყლების საანალიზო ნიმუშების (თბილისი, ბორჯომი, თელავი, გორი, ოზურგეთი, მარნეული, გარდაბანი, ზუგდიდი, ბათუმი) კვლევა პოლიომიელიტისა და სხვა ენტეროვირუსებზე, ხოლო ვირუსების გამოყოფის მიზნით ტარდება ვირუსოლოგიური კვლევები უჯრედოვანი კულტურების გამოყენებით; გამოყოფილი კულტურების ტიპირება ხორციელდება რეალურ დროში პჯრ მეთოდის გამოყენებით. დადასტურებისა და შემდგომი დეტალური კვლევის მიზნით გამოყოფილი შტამები იგზავნება ფინეთში, ჯანმო-ს რეფერალურ ლაბორატორიაში.

წლის განმავლობაში, ქვეყნის მასშტაბით, ხორციელდებოდა მოცირკულირე გრიპისა და სხვა რესპირატორული ვირუსების, მათ შორის SARS-CoV-2 ლაბორატორიული კვლევები, მულტიპლექს პჯრ მეთოდის გამოყენებით.

ყოველკვირეულად მიმდინარეობდა SARS-CoV-2 დადებითი ნიმუშების სექვენირება NGS ტექნოლოგიის გამოყენებით და მიღებული თანმიმდევრობების GISAID საერთაშორისო მონაცემთა ბაზაში ატვირთვა.

2023 წლის 25 იანვრის მდგომარეობით GISAID ბაზაში ატვირთულია SARS-CoV-2 შტამების 2,833 სრული გენომი. სულ ქვეყანაში გამოვლენილია ვირუსის 160 ვარიანტი:

- ვუჰანის და B ჯგუფის 15 სხვადასხვა ვარიანტი – B.1.1 ყველაზე მეტი შემთხვევა (50 გენომი) და ხანგრძლივი (545 დღე) ცირკულაცია;
- Alpha B.1.1.7 და Q ვარიანტები – 116 GISAID-ზე ატვირთული გენომი;
- Beta (B.1.351) – ერთი შემოტანილი შემთხვევა;
- Delta, Delta+ (AY) – ჯამში 767 გენომი და 30 ვარიანტი. ყველაზე გავრცელებული: AY.122; AY.121; AY.128;
- Omicron – გავრცელება დაიწყო 2021 დეკემბრის შუა რიცხვებში; სულ 1,825 გენომი და 106 ვარიანტი GISAID ბაზაში:
 - ✓ BA.1 – 14 ვარიანტი; 430 გენომი;
 - ✓ BA.2 – 33 ვარიანტი; 646 გენომი;
 - ✓ BA.4 – 5 ვარიანტი; 28 გენომი;
 - ✓ BA.5 – 54 ვარიანტი; 721 გენომი;
 - ✓ რეკომბინანტები - ომიკრონი XBB, XBB.1, XBC.1 – 12 გენომი;
 - ✓ რეკომბინანტები - ომიკრონი/დელტა XAM, XAN – 2 გენომი.

პულსირებად ველში გელ ელექტროფორეზის (PFGE) გენოტიპირების მეთოდით შესწავლილია საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან (აჭარა, ქართლი, იმერეთი, თბილისი) გამოყოფილი *Salmonella* spp შტამები. ყველა კულტურის გენეტიკური პროფილი აიტვირთა PulseNet ნაციონალურ ბაზაში და გაანალიზდა BioNumerix 7.5 პროგრამით. შედეგად გამოვლინდა *Salmonella* spp 18 გენეტიკურად განსხვავებული ჯგუფი, მათ შორის 13 ახალი პროფილი; დაიწყო ბაქტერიული ენტერიტების გამომწვევებზე NGS ტექნოლოგიის გამოყენება - მიმდინარეობს *Salmonella* spp 18 კულტურის სრული გენომის მონაცემების შედარება PFGE პროფილებთან.

ლუგარის ცენტრი ახორციელებს EGFR, BRCA1 და BRCA2 ონკოლოგიური მარკერების კვლევას ახალი თაობის სექვენირების ტექნოლოგიის გამოყენებით. 2022 წელს გამოკვლეული 110 პაციენტიდან, პათოგენური მუტაციები აღმოჩნდა 9% ში. გენომური კვლევების გაფართოება ცენტრისთვის ერთერთი მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

ხარისხის უზრუნველყოფა

ლუგარის ცენტრის მონაწილეობა ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამებში და აკრედიტაცია

- გრიპის ლაბორატორიამ მონაწილეობა მიიღო ჯანმო-ს გრიპის და კორონავირუსის ხარისხის კონტროლის გარე შეფასების პროგრამაში; მიღებულია 100% შედეგები.
- პოლიომიელიტის ლაბორატორიამ მონაწილეობა მიიღო ჯანმო-ს გარე კონტროლის პანელების ტესტირებაში და წარმატებით შეასრულა ვირუსების იზოლაციისა და შტამების შიგა ტიპირების პროფესიული ტესტები.
- მოხდა სამედიცინო და კლინიკური ლაბორატორიების სტანდარტის ISO 15189:2012/2015 მიხედვით საერთაშორისო აკრედიტაციის (აკრედიტაციის ორგანო ANAB) შენარჩუნება შეფასება და ზოგადი ბაქტერიოლოგიისა და სეროლოგიის ლაბორატორიებმა მიიღეს აკრედიტაცია 2024 წლის 5 იანვრამდე.
- წარმატებით შესრულდა ISO აკრედიტაციის სფეროს ფარგლებში გამოგზავნილი ჰეპატიტების (INSTAND), წითელა-წითურას (INSTAND, WHO) სეროლოგიური პანელების ტესტირება.
- 2022 წელს სეროლოგიურმა და მოლეკულურმა ლაბორატორიებმა წარმატებით გაიარეს ჯანმო-ს ყოველწლიური სააკრედიტაციო შეფასება და წითელა/წითურას ნაციონალურმა ლაბორატორიამ მიიღო სრული აკრედიტაცია 2024 წლისთვის.
- ჯანმო-ს ხარისხის გარე კონტროლის ფარგლებში სეროლოგიურმა ლაბორატორიამ მონაწილეობა მიიღო პროფესიულ ტესტირებაში. ნიმუშები გადაიგზავნა ლუქსემბურგის წითელა/წითურას რეფერალურ ლაბორატორიაში რეტესტირებისთვის. ლაბორატორიამ მიიღო 100% შეფასება.
- MediLabSecure, ტრანსმისიული დაავადებები ხმელთაშუა ზღვისა და შავი ზღვის რეგიონში, პროექტის ფარგლებში იგზავნებოდა ხარისხის გარე კონტროლის პანელები SARS-CoV-2, დენგესა და დასავლეთ ნილოსის ვირუსების მოლეკულური ტესტირებისა და კოლოების ენტომოლოგიური იდენტიფიცირებისათვის.
- მოლეკულური ეპიდემიოლოგიის ლაბორატორიამ მონაწილეობა მიიღო UKNEQAS მაღარიის ხარისხის კონტროლის პანელების ტესტირებაში.
- ლაბორატორია მონაწილეობდა კოხის ინსტიტუტის მიერ განხორციელებული RefBio პროექტის და გაეროს გენერალური მდივნის მექანიზმის (UNSGM) ფარგლებში; ასევე, ლაბორატორიის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს გაეროს გენერალური მდივნის მექანიზმის (UNSGM) მიერ დასახელებული ექსპერტების ბაზისურ ტრენინგში (იოჰანესბურგი, სამხრეთ აფრიკა).
- მოხდა ეროვნული მიკობიოლოგიური ხარისხის გარე პროგრამის (GEO-NEQAP) სტანდარტიზაცია (ID, AST) - ISO 17043 სტანდარტის მიხედვით ახალი დოკუმენტების შემქნა და დანერგვა.

- წარმატებით ჩატარდა ISO 15189 აკრედიტაციის სფეროს ზოგადი ბაქტერიოლოგიის და ანტიმიკრობული რეზისტენტობის ხარისხის გარე კონტროლის პროგრამა (LabQuality)
- წარმატებით ჩატარდა GEO-NEQAP ხარისხის გარე კონტროლის ეროვნული პროგრამა ქვეყნის 25 მიკრობიოლოგიური ლაბორატორიის მონაწილეობით. ასევე, მონაწილეობა WHO AMR ხარისხის გარე კონტროლის ყოველწლიურ პროგრამაში იყო წარმატებული.

ხარისხის გარე კონტროლის განხორციელებული ეროვნული პროგრამები

- SARS-CoV-2 პჯრ ლაბორატორიების საკვალიფიკაციო სქემა - 54 ლაბორატორია.
- ჰეპატიტი C ლაბორატორიების საკვალიფიკაციო სქემა - 8 ლაბორატორია.
- უსაფრთხო სისხლის ლაბორატორიების საკვალიფიკაციო სქემა - 19 საწარმოო ტრანსფუზიოლოგიური დაწესებულების ლაბორატორია.
- ანტიმიკრობული რეზისტენტობის ლაბორატორიების საკვალიფიკაციო სქემა - 25 ლაბორატორია.

ლაბორატორიების მონიტორინგი

ლუგარის ცენტრის მიერ შემოწმებული იქნა:

- 38 SARS-CoV-2 პჯრ ლაბორატორია;
- 391 SARS-CoV-2 ანტიგენით ტესტირების განმახორციელებელი დაწესებულება;
- დაიწყო ქვეყნის მასშტაბით მიკრობიოლოგიური ლაბორატორიების მონიტორინგი ჯანმო-ს ლაბორატორიის შეფასების კითხვარის გამოყენებით. სულ შეფასებულია 52 ლაბორატორია ხარისხის მართვის სისტემის თორმეტივე მოდულის მიხედვით.

უწყვეტი განათლება - ლუგარის ცენტრის ბაზაზე ჩატარებულია სხვადასხვა ტრენინგები

- COVID-19-ის ბიოინფორმატიკა და გენომური ეპიდემიოლოგია; APHL In-Country Technical Assistance, EECA – Training of the Trainers (5 კვირიანი ვიტრტუალური ტრენინგი) – 10 ქვეყნის წარმომადგენელი სპეციალისტები;
- SLA სპეციალისტების ტრენინგი (ID, AST);
- ყირგიზი კოლეგების ტრენინგი (URTI დიაგნოსტიკა);
- ბრუცელოზის დიაგნოსტიკა და სექვენირება - 4 თვიანი ტრენინგი - გადამზადდა ერაყის კუფას უნივერსიტეტის ვეტერინარული მედიცინის ფაკულტეტის პროფესორი (დონორი - CRDF);
- ბიოუსაფრთხოების ტრენინგი - საქართველოს 10 კლინიკაში (2 თბილისი, 8 რეგიონები); მომზადდა 250 პირი;
 - ლუგარის ცენტრის თანამშრომელთა განმაახლებელი (refresh) ტრენინგი ბიოუსაფრთხოებაში - 67 პირი: იანვარი/2022;
 - ზოგადი ბიოუსაფრთხოების კურსი სტაჟიორისთვის ერაყიდან - 2 კვირის განმავლობაში;

- COVID-19–თან დაკავშირებული ბიოუსაფრთხოების მოთხოვნების კურსი საბაჟოებისა და პოლიციის თანამშრომლებისათვის (ქვეყნის საბაჟო-გამშვებ პუნქტებზე);
- COVID-19–თან დაკავშირებული ინფექციის კონტროლისა და ლაბორატორიული ბიოუსაფრთხოების ტრენინგ კურსი ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონის კლინიკებისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრების თანამშრომლებისათვის;
- სს „ბიოქიმფარმი“-ს თანამშრომლებისთვის „ბიოუსაფრთხოებისა და კარგი ლაბორატორიული პრაქტიკის“ ტრენინგი.
- გრძელდება ლაბორატორიების სპეციალისტების უწყვეტ განათლებაზე მუშაობა; მენტორინგი გაეწია 25 ლაბორატორიის თანამშრომელს - ბაქტერიული დიაგნოსტიკა და ამრ მექანიზმის ფენოტიპური შესწავლა ეუკასტის სტანდარტით;
- სწავლება ლაბორატორიების სტანდარტიზაციაზე; ხარისხის გარე კონტროლის სტანდარტული დოკუმენტების გაცნობა და სწავლება ქსელის ლაბორატორიების ფარგლებში (25 ლაბორატორია);
- EUCAST სტანდარტზე ქვეყნის ლაბორატორიების გადასვლის ხელშეწყობა სპეციალისტების გადამზადებით (ამრ ეროვნული ქსელის ლაბორატორიის წარმომადგენლების გადამზადება ბაქტერიოლოგიური დიაგნოსტიკის და რეზისტენტობის მექანიზმის EUCAST 2022 სტანდარტით განსაზღვრის საკითხებში);
- ქვეყნის მასშტაბით ჩატარდა ანტიმიკრობული საშუალებების ცნობიერების ამაღლების მსოფლიო კვირეული -WAAW 2022;
- ეროვნული დონეზე ამრ ბაზის შესაქმნელად ჯანმოს ეგიდით ჩატარდა WHONET ტრენინგი;
- ამრ დიაგნოსტიკის თანამედროვე მეთოდის შესწავლა ჯანმო-ს მოთანამშრომლე ლაბორატორიაში ლუგარის 2 სპეციალისტის მონაწილეობით (EUCAST Development Laboratory (EDL), Sweden.).

ბიოლოგიურ უსაფრთხოებასა და ბიოლოგიურ დაცვასთან დაკავშირებული აქტივობები

- პანდემიის გამო დიდი ყურადღება დაეთმო ლაბორატორიის, აგრეთვე კლინიკებისა და COVID სასტუმროების პერსონალის ტრენინგებს ბიოუსაფრთხოებაში, სადაც ძირითადი აქცენტები გადატანილი იყო COVID-19-თან დაკავშირებულ ბიოლოგიურ რისკებზე.
- ჩატარდა ლუგარის ცენტრის ლაბორატორიების ინსპექტირება (4 სრული ინსპექცია);
- ყოველდღიურად ხორციელდებოდა ლუგარის ცენტრის სრულ აქტივობაზე კონტროლი, მათ შორის გამორჩეულად COVID-19-ზე მიმდინარე სადიაგნოსტიკო პროცესების ზედამხედველობაზე. აგრეთვე, ხორციელდებოდა რეგულარული ზედამხედველობა ნიმუშის მოძრაობის პროცედურულ ჯაჭვზე.
- მიმდინარეობს ბაქტერიებისა და ვირუსების ეროვნული საცავის რეგულარული კონტროლი;
- სისტემატურად ხორციელდება კონტროლი ცენტრალურ კორპუსში შემოსულ ვიზიტორებზე;
- ხარისხის გარე კონტროლის სისტემის მუშაობის უსაფრთხოების კონტროლი.

გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობაში „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპების დანერგვა

საანგარიშო წელს ცენტრი აგრძელებდა გადამდებ დაავადებებზე ზედამხედველობისა და კონტროლის ღონისძიებების გატარებას ერთიანი ჯანმრთელობის პრინციპით. ცენტრში ფუნქციონირებს ერთიანი ჯანმრთელობის სამმართველო, რომელიც აკოორდინირებს სამუშაოებს ცენტრის შიგნით და უზრუნველყოფს ეპიდემიოლოგებისა და ზოოენტომოლოგების ერთობლივ საველე გასვლებს. ამასთან ერთად, წარმოებს ინტენსიური თანამშრომლობა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სტრუქტურებთან.

ყირიმი-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების შემთხვევათა (სულ 49 დადასტურებული შემთხვევა) გავრცელების გამო მოხდა აღნიშნულ შემთხვევათა კვლევისთვის საჭირო ოპერაციული დოკუმენტების განახლება, რაც დამტკიცდა გენერალური დირექტორის ბრძანებით და დაიგზავნა ქსელში რეკომენდაციის სახით.

ერთიანი ჯანმრთელობის პრინციპებზე დაყრდნობით განხორციელდა რეაგირება ყირიმი-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების, ტულარემიის, ჯილეხისა და ცოფის შემთხვევებზე.

ცოფი რჩება ენდემურ დაავადებად საქართველოსთვის. ჯანმო-ს მიერ დასახულია სტრატეგია - 2030 წლისთვის ნულამდე იქნეს დაყვანილი ძალლიდან ადამიანზე ცოფის ვირუსის გადაცემის შემთხვევები. 2022 წელს დაფიქსირდა ადამიანის ცოფით დაავადების ერთი შემთხვევა, ისევე როგორც 2021-ში. დაზარალებულთა რაოდენობის მაჩვენებელი ამ წლებში კვლავ მაღალი იყო.

ჯილეხით ადამიანთა დაავადების შემთხვევები 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, გაიზარდა 11 ერთეულით და შეადგინა 24 შემთხვევა; 2022 წელს ბრუცელოზით ადამიანთა დაავადების 157 (წინასწარი მონაცემი) შემთხვევა რეგისტრირებული, რაც 27 შემთხვევით აღემატება 2021 წლის მოცემებს. კვლავ მნიშვნელოვან გამოწვევად რჩება ლეპტოსპიროზი, რაც განსაკუთრებით გამწვავდა 2022 წელს. 2021 წელს შესწავლილი იყო 346 შემთხვევა (სავარაუდო - 129, უკუგდებული - 217, ლეტალური - 1). 2022 წელს შესწავლილია 639 შემთხვევა (სავარაუდო - 240, დადასტურებული - 3, უკუგდებული - 396, ლეტალური - 6).

მიმდინარეობდა ინტენსიური მუშაობა ერთიანი ჯანმრთელობის ხუთწლიანი სტრატეგიული გეგმის შემუშავებაზე. სამუშაო ვერსია მომზადებულია (ცენტრის კომპეტენციის ფარგლებში) და შემდგომი დამუშავებისთვის გადაგზავნილია ძირითად მონაწილე უწყებებთან.

ანტიმიკრობული რეზისტენტობა და ნოზოკომიური ინფექციების პრევენცია და კონტროლი
სამინისტროს ინიციატივით, აუდიტისა და რეგულირების სამსახურთან ერთად ჩატარებული სამუშაოების შედეგად საგრძნობლად გაუმჯობესდა ეპიდზედამხედველობის სისტემისთვის შეტყობინებული იმ ნოზოკომიურ ინფექციათა შემთხვევების რაოდენობა, რომლებიც ჩართულია ეპიდზედამხედველობაში. აღნიშნული ჩამონათვალის რაოდენობა 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, გაიზარდა 2,6-ჯერ, ხოლო 2020 წელთან შედარებით -

5,5-ჯერ. 2022 წელს ნოზოკომიური ინფექციის ძირითადი გამომწვევი მიკრობები: *Acinetobacter baumannii*, *Pseudomonas aeruginosa* და *Klebsiella pneumoniae*, ასევე *Staphylococcus aureus* და *Candida spp.* და *Escherichia coli*. რეგულირების სააგენტოსთან ერთად განხორციელებული აქტივობების დროს მოხდა მომენტალური პრევალენტობის შესწავლა ვიზიტის მომენტისთვის 90-მდე კლინიკაში.

“MALDI-TOF-ის გამოყენებით, სისხლის ნაკადის ინფექციების დროს ანტიმიკრობული საშუალებების რაციონალური გამოყენების ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთება საქართველოს საავადმყოფოებში” - პროექტის ფარგლებში მიმდინარეობდა მუშაობა სისხლის ნაკადის ინფექციების ანტიმიკრობული თერაპიის პროტოკოლის, სისხლის ნაკადის ინფექციების ეპიდზედამხვევლობის პროტოკოლისა და სისხლის ნაკადის ინფექციების რაციონალური ანტიბიოტიკოთერაპიის პრინციპების შემუშავებაზე,; დაიწყო შემუშავებული პროტოკოლის კლინიკებში დანერგვა და ასევე, შემუშავდა მონაცემთა ბაზის ერთიანი სისტემა (REDCap-ის ბაზაზე).

უსაფრთხო სისხლის სისტემის განვითარება და გაძლიერება

უსაფრთხო სისხლის სახელმწიფო პროგრამის მიზანს წარმოადგენს ტრანსფუზიით გადამდები ინფექციების პრევენცია და საქართველოს მასშტაბით სისხლის კომპონენტების თანაბარი სტანდარტის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და ფასიანი დონორობის ინსტიტუტის ეტაპობრივი ჩანაცვლება უანგარო, რეგულარული დონორობის სისტემით.

დონორული სისხლის კვლევას B და C ჰეპატიტებზე, აივ-ინფექცია/შიდსსა და სიფილისზე ახორციელებდა საწარმოო ტრანსფუზიოლოგიის საქმიანობის ლიცენზიის მქონე 23 სისხლის ბანკი. საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში პროგრამაში ჩართულ სისხლის ბანკებში განხორციელდა 92,673 დონაცია, მათგან 38,138 (41%) იყო კადრის დონორი, 20,309 (22%) - ნათესავი და 34,226 (37%) - უანგარო დონორი.

პროგრამის ფარგლებში ტარდება სისხლის დონორებში C ჰეპატიტზე სკრინინგით საექვო-დადებითი შემთხვევების კონფირმაციული კვლევა HCV Cor-Ag მეთოდით, ხოლო უარყოფითი შედეგის შემთხვევაში, ნიმუშების კვლევა - HCV რნმ პჯრ მეთოდით.

NAT მეთოდოლოგიაზე დაყრდნობით, საანგარიშო პერიოდში ტესტირებულია 94,416 დონორული სისხლის ნიმუში, აქედან დადებითი ნიმუშების რაოდენობამ შეადგინა 900-მდე ნიმუში, ხოლო NAT კვლევისა და სეროლოგიური კვლევის შედეგების ანალიზის დროს გამოვლინდა 200-მდე შეუსაბამო (სეროლოგიური ტესტირებისას უარყოფითი, ხოლო NAT ტესტირებისას - დადებითი), შეუსაბამოების დიდი წილი მოდის B ჰეპატიტზე.

ხარისხის გარე კონტროლის ფარგლებში, პროგრამაში ჩართული სისხლის ბანკების მიერ პროფესიული პანელების ტესტირება ხდებოდა საერთაშორისო აკრედიტაციის მქონე რეფერენს ლაბორატორიებთან (ESFEQA/Riqas) გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე ყოველ 3 თვეში ერთხელ. პროგრამის მიმწოდებელმა ყველა სისხლის ბანკმა ცენტრში წარმოადგინა საერთაშორისო სტანდარტებით აკრედიტებული რეფერენს ლაბორატორიიდან (ESFEQA/RIQAS) მიღებული რეფერენს მასალაზე ჩატარებული კვლევები, კვლევის შედეგები და მონაწილეობის დამადასტურებელი სერტიფიკატები.

წარმოდგენილი ანგარიშების ანალიზის შედეგების საფუძველზე სისხლის ბანკებს მიეცათ რეკომენდაციები გამოვლენილი ხარვეზების აღმოსაფხვრელად.

ცენტრის მიერ განხორციელდა ხარისხის გარე კონტროლის მიზნებისთვის რეფერენს მასალის ე.წ. პანელების დასამზადებლად საჭირო ნიმუშების დამუშავება, რაც მოიცავს ცენტრში ბანკებთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე შემოსული წუნდებული მასალის აღრიცხვას, ალიქვოტირებას და შერჩეული ნიმუშების ტესტირებას.

მიღებული შეუსაბამოების დეტალური შესწავლის მიზნით განხორციელდა B ჰეპატიტის რიგგარეშე პანელების დამზადება და დარიგება იმ საწარმოო ტრანსფუზიოლოგიური დაწესებულებებისთვის, სადაც შეუსაბამოა დაფიქსირდა.

B ჰეპატიტის რიგგარეშე პანელების ანალიზისას მხოლოდ 1 სისხლის ბანკის ლაბორატორიას გამოუვლინდა ცრუ უარყოფითი შედეგი დაბალი ტიტრის (კონცენტრაციის) მქონე პანელზე.

2022 წლის 1 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით პერიოდში „უსაფრთხო სისხლის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში C ჰეპატიტზე გამოკვლეულ იქნა (დონორთა ერთიანი ელექტრონული ბაზის მონაცემებით) 94,321 დონორი, მათ შორის საექვო დადებითი აღმოჩნდა 342 (0.36%), მათგან კონფირმაცია ჩატარდა 301 შემთხვევაში, აქედან დადასტურდა 195.

იმუნიზაცია და ვაქცინების ლოგისტიკა

როგორც აღინიშნა, 2022 წელს ჯანმო-ს ევროპის ტექნიკურ მრჩეველთა ჯგუფის მიერ საქართველო აღიარებულ იქნა ქვეყნად, რომელმაც B ჰეპატიტის კონტროლი შეძლო იმუნიზაციის გზით (სულ ასეთი 5 ქვეყანაა ევროპის რეგიონში - მოლდოვა, დიდი ბრიტანეთი, ნიდერლანდები, იტალია და საქართველო).

საანგარიშო წელს განხორციელდა 2021 წლის აცრებით მოცვის მონაცემების წლიური ანალიზი, რომელიც წარდგენილია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროში რუტინული აცრების 2021 წლიური შედეგების და 2022 წლის პროგნოზული გეგმის სახით; რუტინული იმუნიზაციით მოცვის 2022 წლის ყოველთვიური და კვარტალური ანგარიშების ანალიზის შედეგები, ისევე, როგორც 2021 წლის წლიური ანგარიში, უკუკავშირის მიზნით წარედგინა სჯ. ცენტრებს. რუტინული იმუნიზაციით მოცვის გაუმჯობესების მიზნით შედგა მიკროგეგმები სამედიცინო დაწესებულებების დონეზე დამწვევი ვაქცინაციის განხორციელებისთვის.

რუტინული იმუნიზაციით მოცვა, საქართველო, 2019-2022 წლები

ვაქცინა	კონტიგენტი	ჩატარებული აგრები	2022	2021	2020	2019
					მოცვა %	
ბცქ	42225	40268	95	96	96	96
ჰეპბ 0	42225	40154	95	95	97	94
დფტ+ჰიბ+ჰეპბ+იპვ1	40667	38787	95	97	95	100
დფტ+ჰიბ+ჰეპბ+იპვ 2	40667	36695	90	92	92	97
დფტ+ჰიბ+ჰეპბ+იპვ3	40667	34712	85	85	88	94
ტეტრა4/დფტ4	39117	32507	83	92	71	93
ტეტრა5/პოლიო5/დტ	46319	35360	76	80	65	94
ტდ	44050	27737	63	64	65	89
წწყ1	39965	35987	90	90	91	100
წწყ2	46319	36276	78	81	78	97
როტა1	40667	32187	79	84	82	86
როტა2	40667	29121	72	76	75	81
პნევმო1	40667	38446	95	96	95	98
პნევმო2	40667	35077	86	87	87	85
პნევმო3	40667	31538	78	82	82	84
აპვ1 (10-11-12)	36685	12379	34	24	18	48
აპვ2 (10-11-12)	33943	8666	26	24	24	36

გარდა რუტინული იმუნიზაციის მართვისა, განხორციელდა ყვითელი ცხელების ვაქცინების დისტრიბუცია და სეზონური გრიპის საწინააღმდეგო ვაქცინის საჭიროების გათვლა, ხელშეწყობი ღონისძიებები, ანგარიშგება. 2021-2022 და 2022-2023 წლების გრიპის სეზონისთვის მზადყოფნის მიზნით, ქვეყანაში იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში შემოტანილი იყო 200,000 – 200,000 დოზა სეზონის შესაბამისი 4 კომპონენტიანი ვაქცინები, რაც საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანებების თანახმად, სრულად იქნა მიწოდებული რისკის ჯგუფის მოსახლეობისთვის.

ცენტრი პასუხისმგებელია ქვეყნის მასშტაბით იმუნიზაციის პროცესზე, მათ შორის COVID-19-ის საწინააღმდეგო ვაქცინაციაზე. მზადება ვაქცინების მისაღებად და ეროვნული პროგრამის დასაწყებად 2020 წლის ზაფხულიდან დაიწყო, ქვეყანაში ვაქცინის პირველი დოზა - ბრიტანულ-შვედური კომპანიის წარმოებული ასტრაზენეკა - კოვაქს-პლატფორმის მეშვეობით 2021 წლის მარტში შემოვიდა და აგრები ქვეყანაში 15 მარტს დაიწყო. აგრები უფასოდ მიეწოდება 12 წლის ზევით ყველა ბენეფიციარს. საანგარიშო პერიოდში მოხმარებულია 414,036 დოზა ვაქცინა, მათ შორის: I დოზით აცრა - 88,529; II დოზით აცრა - 128,268; III დოზით აცრა - 189,010; IV დოზით აცრა - 8,197; V დოზით აცრა - 33.

GAVI-ს გარდამავალი პერიოდის შემდგომი ჩართულობის (PTE) 2022 წლის გეგმის ფარგლებში “COVID-19 პანდემიის გავლენა რუტინულ იმუნიზაციაზე და გამოწვევების დაძლევა“:

- ჩატარდა აპვ (HPV) ვაქცინის დანერგვის შემდგომი მხარდამჭერი დამხმარე ზედამხედველობა (SSA) (ჯანმო). აღნიშნული პროექტის ფარგლებში დამხმარე ზედამხედველობის ვიზიტები ჩატარდა 35 მუნიციპალიტეტში და ქ. თბილისის 15 სამედიცინო დაწესებულებაში;
- განხორციელდა იმუნიზაციის შემდგომ განვითარებული არასასურველ მოვლენებზე (იშგამ, AEFI) ეროვნული გაიდლაინის განახლება ჯანმო-ს ექსპერტებთან ერთად. აღნიშნული გაიდლაინის განახლება მოხდა ჯანმო-ს რეკომენდაციების საფუძველზე და სრულად შეესაბამება თანამედროვე მოთხოვნებს. ჯანმოს მიერ ორგანიზებული სამუშაო შეხვედრის ფარგლებში, გაიდლაინის საბოლოო გადახედვა განხორციელდა იმუნიზაციის უსაფრთხოების კომიტეტმა. გაიდლაინის საბოლოო, განახლებული ვარიანტი წარედგინა საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დასამტკიცებლად;
- იშგამ-ზე ზედამხედველობის სისტემის გაძლიერების მიზნით ჩატარდა ტრენინგების ციკლი. აღნიშნული ტრენინგების ფარგლებში, ჯამში გადამზადდა 1,282 პირი.

2022 წლის განმავლობაში საჭიროების მიხედვით გამოყენებული სტრატეგიული ვაქცინებისა და შრატები:

- დიფთერიის საწინააღმდეგო შრატის 6 კომპლექტი. დიფთერიის შემთხვევა არ დაფიქსირებულა;
- ტეტანუსის საწინააღმდეგო შრატი (ადამიანის) დაიხარჯა 60 ფლაკონი, დაფიქსირდა ტეტანუსის 5 (ხუთი) შემთხვევა;
- გველის შხამის საწინააღმდეგო შრატი მოხმარდა 19 დაზარალებულს, დაიხარჯა 20 ფლაკონი;
- ანტიბოტულინური შრატი: A ტიპი – 14, B ტიპი – 14, E ტიპი – 14 კომპლექტი, დაფიქსირებულია ბოტულიზმის 17 შემთხვევა;
- ყვითელი ცხელების საწინააღმდეგო ვაქცინა - 868 დოზა, აცრა ჩაუტარდა 851 ბენეფიციარს;
- ანტირაბიული იმუნოგლობულინი მოხმარდა 9509 ბენეფიციარს, რაზეც დაიხარჯა 23,731 ფლაკონი;
- ანტირაბიული ვაქცინით აცრა ჩაუტარდა 57,561 ბენეფიციარს, გაიხარჯა 188,789 დოზა ვაქცინა.

2022 წლის მანძილზე რეგულარულად ხორციელდებოდა რუტინული, სტრატეგიული და COVID-19-ის საწინააღმდეგო ვაქცინაციის შემდგომ განვითარებულ არასასურველ მოვლენებზე ზედამხედველობა და ინდივიდუალური შემთხვევის განხილვა იმუნიზაციის უსაფრთხოების კომიტეტის სხდომაზე. იმუნიზაციის მართვის ელექტრონული მოდულის მონაცემებით, 2021 წლის 15 მარტის შემდეგ ფორმა 58-ით შეტყობინებულია იშგამ-ის 2,065

შემთხვევა, აქედან სერიოზულად მიჩნეულია 214 შემთხვევა, საიდანაც 183 პაციენტი იყო ჰოსპიტალიზებული (48 - სტაციონარი, 135 - ამბულატორია).

COVID-იმუნიზაციის შემდგომ განვითარებული არასასურველი მოვლენები ვაქცინების მიხედვით, 15.03.2021-2022, საქართველო

ვაქცინა	სულ იშვამი %	სერიოზული იშვამი %
PFIZER	0.07 %	0.003 %
ASTRAZENECA	0.3 %	0.03 %
SINOPHARM	0.04 %	0.01 %
SINOVAC	0.05 %	0.02 %
TOTAL	0.07 %	0.007%

COVID-ვაქცინაციის დაწყებიდან 2022 წლის ბოლომდე, იმუნიზაციის უსაფრთხოების ექსპერტთა ეროვნულმა კომიტეტმა, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის დასადგენად, განიხილა იშვამ-ის 209 შემთხვევა, რომელთაგანაც 74 იყო დაკავშირებული იმუნიზაციისადმი შიშთან, 54 - ვაქცინურ პროდუქტთან დაკავშირებული რეაქცია, ხოლო 49 - არათავსებადი. 28 შემთხვევა კლასიფიცირდა, როგორც გაურკვეველი. 3 შემთხვევის კლასიფიკაცია შეუძლებელია, ადეკვატური ინფორმაციის არარსებობის გამო.

რეგულარულად ხორციელდებოდა COVID-19-ის საწინააღმდეგო ვაქცინაციის შემდგომ განვითარებულ არასასურველ მოვლენებზე ანგარიშგება საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, სამინისტროსთან, ვაქცინების მწარმოებლებთან.

ჯანმო/ევროკავშირის პროექტის ფარგლებში ჩატარდა ოჯახის ექიმების ტრენინგების ციკლი COVID-ვაქცინაციის, გეგმიური ვაქცინაციის და ინტერპერსონალური კომუნიკაციის საკითხებზე: ქ. თბილისში ჩატარდა 35 ტრენინგი, ესწრებოდა 800 სპეციალისტი. გარდა ამისა, 6 რეგიონში ჩატარდა 95 ტრენინგი, რომელსაც დაესწრო 1,751 სპეციალისტი.

საანგარიშო წელს განხორციელდა 2023 წლისათვის რუტინული ვაქცინების, სპეციფიური შრატების და სტრატეგიული ვაქცინების რაოდენობების გაანგარიშება.

მუდმივად მიმდინარეობდა იმუნიზაციის ტექნიკურ ექსპერტთა ეროვნული საბჭოსა და იმუნიზაციის მრჩეველთა ტექნიკური ჯგუფის სამდივნოს ფუნქციის შესრულება.

ევროკავშირის “COVID-19 ვაქცინაციისა და ვაქცინაციისათვის მზაობის პროგრამა აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ პროექტის ფარგლებში, ჯანმო-ს რეკომენდაციებისა და გაუმჯობესების გეგმის საფუძველზე მიმდინარეობდა საქართველოში იმუნიზაციის ელექტრონული მოდულის განახლების პროცესი. საანგარიშო წელს შეიქმნა ტექნიკური სამუშაო ჯგუფი, რომელიც შეიმუშავებს ტექნიკური დავალების დოკუმენტს

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სააგენტოსთვის (ITA) და ითანამშრომლებს ტექნიკური დავალების შესასრულებლად ყველა დაინტერესებულ მხარესთან.

2022 წელს ვაქცინების ექსპედიციის და ცივი ჯაჭვის სამმართველოში დემონტაჟი გაუკეთდა 3 მოძველებულ ოთახ-მაცივარს და დამონტაჟდა 2 ცალი 90 მ³ და 1 ცალი 60 მ³ მოცულობის ოთახ მაცივარი, რის შემდგომაც სამაცივრე აღჭურვილობის მთლიანი მოცულობა გაიზარდა 120 მ³-ით. ასევე -800 C მომუშავე საყინულების რაოდენობა გაიზარდა 2 ერთეულით, მთლიანობაში 1,450 ლიტრით.

2022 წელს უწყვეტად მიმდინარეობდა იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამით განსაზღვრული რუტინული და COVID-19-ის საწინააღმდეგო ვაქცინების, სპეციფიური შრატების და სხვა სახარჯი მასალების მართვა/განაწილება; განხორციელდა 1,922,578 დოზა ვაქცინის, შრატების, იმუნოგლობულინების და 1,285,173 შპრიცის განაწილება/ტრანსპორტირება სჯდ ცენტრებში. ამ პროცესის განხორციელებას დასჭირდა მაცივარ-მანქანებით სჯდ ცენტრებში 60-ზე მეტი გასვლა. ქვეყნის მასშტაბით ჩატარდა ცივი ჯაჭვის აღჭურვილობის აღწერა, რისი შედეგების მიხედვითაც სჯდ ცენტრებს გადაეცათ 315 ცალი სავაქცინე მაცივარი, 600 ცალი ცივი ყუთი და 399 ცალი ტემპერატურის ელექტრონული აღმრიცხველი.

2022 წლის განმავლობაში ქვეყანაში იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში შეძენილი ვაქცინების, შრატებისა და იმუნოგლობულინების მიწოდების წყვეტა არ დაფიქსირებულა არც ერთ მუნიციპალიტეტში.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 2: არაგადამდებ დაავადებებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და სიკვდილიანობის შემცირება

ზედამხედველობა არაგადამდებ დაავადებებზე

2022 წელს საერთაშორისო და ადგილობრივი ექსპერტების თანამშრომლობით და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ტექნიკური მხარდაჭერით მომზადდა არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის საინვესტიციო პაკეტი. კვლევის შედეგები მიუთითებს, რომ გულ-სისხლძარღვთა დაავადებები, კიბო, შაქრიანი დიაბეტი და ქრონიკული რესპირატორული დაავადებები განსაკუთრებით საყურადღებოა ჯანმრთელობაზე და ეკონომიკურ განვითარებაზე უარყოფითი ზეგავლენის კუთხით. მათი ჯამური ეკონომიკური ზარალი აღემატება 3 მილიარდ ლარს, რაც ეროვნული მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ) დაახლოებით 6.2%-ია. კვლევამ განიხილა არაგადამდებ დაავადებების და მათი რისკ-ფაქტორების პრევენციის შესაძლო ინტერვენციები, მათი ეკონომიკური და სოციალური სარგებელი, პოტენციური უკუგება და მათი მიზანშეწონილობა. მარილის შემცირების მიმართულებით ინტერვენციებს აქვს ყველაზე მაღალი უკუგება, 15 წლის განმავლობაში თავიდან აგვაცილებს ინსულტის 13,000-მდე და ინფარქტის 7,000-ზე მეტ შემთხვევას, გადაარჩენს 10,000 სიცოცხლეს და დღეს დახარჯულ 1 ლარზე უკუგება იქნება 15 ლარი. ანალოგიურად, ხარჯთეფექტურია და ათასობით სიცოცხლის გადარჩენა შესაძლებელია თამბაქოს კონტროლის გაძლიერებით, ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარების პრევენციის ინტერვენციებისა და ფიზიკური აქტივობის გაძლიერებისკენ მიმართულ ღონისძიებების განხორციელებით, გულ-სისხლძარღვთა და დიაბეტის კლინიკური ინტერვენციების გაუმჯობესებით. კვლევამ აჩვენა, რომ არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლისათვის აუცილებელია ყველა დაინტერესებული მხარის გაერთიანება სექტორთაშორისი კოორდინაციის გზით.

მომზადდა „საქართველოში არაგადამდებ დაავადებათა (აგდ) პრევენციისა და კონტროლის 2023-2030 ეროვნული სტრატეგია და 2023-2025 წლების სამოქმედო გეგმა“, რომელიც 2023 წ დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის მიერ.

მომზადდა არაგადამდებ დაავადებათა (გულ-სისხლძარღვთა, ონკოლოგიური, ქრონიკული რესპირატორული დაავადებები, შაქრიანი დიაბეტი და სხვა ენდოკრინული დაავადებები, საჭმლის მომნელებელი, შარდ-სასქესო, სისტემის დაავადებები) და ტრავმატიზმის გლობალური და ეროვნული გავრცელების თავისებურებების ანალიზი 2021 წ. მდგომარეობით.

მომზადდა და მხარდაჭერილია TAIEX-ის პროექტი კიბოს ადრეული დიაგნოსტიკის გაფართოებისა და ორგანიზებული სკრინინგის მხარდაჭერისთვის, რომელიც 2023 წლის მანძილზე განხორციელდება. დეპარტამენტის თანამშრომელთა მონაწილეობით განახლდა პროტოკოლი „მოზრდილებში პირველადი ჰიპერტენზიის მართვა“.

გრძელდება მუშაობა ევროკავშირის დამმობილების პროექტის „საგზაო უსაფრთხოების ყოვლისმომცველი მონაცემთა ბაზის შექმნისა და საგზაო უსაფრთხოების მართვის შემდგომი გაუმჯობესების საქმეში მხარდაჭერა“ (“Support in Establishment of Comprehensive Road Safety Database and Further Improvement of Road Safety Management in Georgia”).

ტრავმატიზმზე ეპიდზედამხედველობის შეფასების მიზნით საქართველოში ჩატარდა ონლაინ კვლევა, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს ჰოსპიტალების ექიმებმა და სტატისტიკოსებმა, არსებული სიტუაციისა და კვლევის შედეგების საფუძველზე, ლიეტუველმა ექსპერტებმა მოამზადეს რეკომენდაციები, რომლებიც ერთობლივად იქნა განხილული და მიღებული. აგრეთვე, ევროკავშირის დამმობილების საგზაო უსაფრთხოების პროექტის ფარგლებში დკსჯეც-ში ჩატარდა შეხვედრა საგზაო უსაფრთხოების საკომუნიკაციო კამპანიის შესახებ, მომზადდა მესიჯები მოსახლეობის ცნობიერების ასამაღლებლად და განხორციელდა მათი ტესტირება. საგზაო უსაფრთხოების მეხუთე გლობალური სტატუსის ანგარიშის მოსამზადებლად შეიქმნა სპეციალური პლატფორმა ქვეყნის კოორდინატორებისთვის და ქვეყანაში საკითხით დაინტერესებული უწყებებისთვის. ქრონიკული დაავადებების და ტრავმატიზმის სამმართველოს ჩართულობით უზრუნველყოფილი იყო სხვადასხვა უწყების წარმომადგენლების წვდომა ჯანმო-ს მიერ შექმნილ სპეციალურ პლატფორმაზე, შეგროვდა მონაცემები, შეიქმნა კითხვარის ვერსია, რომელიც გაზიარებულ იქნა ჯანმო-თან. სამმართველოს წარმომადგენლებმა მონაწილეობა მიიღეს სასწავლო ტურში ქალაქ ვილნიუსში (ლიეტუვა).

არტერიული წნევის გაზომვის მსოფლიო კამპანიის „მაისის გაზომვების თვე 2022“ (MMM, May Measurement Month) ფარგლებში საქართველოში გამოკვლეულ იქნა 4,239 მოზრდილი პირი. ე.წ. გაფართოებული აქციები ექიმების მონაწილეობით ჩატარდა სამცხე-ჯავახეთში (ახალციხე), შიდა ქართლში (საზღვრისპირა სოფლები -მეჯვრისხევი, მერეთი), სვანეთში (მესტია), აჭარაში (ბათუმი), კახეთში (თელავი), ქვემო ქართლსა (რუსთავი) და თბილისში - ორგანიზებულ პოპულაციებში (იუსტიციის სახლი და ა.შ.) და „კსპ“ ფარმას ქსელში (სააფთიაქო სეგმენტი). კამპანიის ფარგლებში დარიგდა ჰიპერტენზიის საერთაშორისო საზოგადოების მიერ მოწოდებული საინფორმაციო მასალა („როგორ გავიზომოთ არტერიული წნევა სწორად“, „მართე ჰიპერტენზია ექიმთან ერთად“). MMM 2022-ის ფარგლებში, საქართველოში, როგორც საპილოტე ქვეყანაში, ასევე ჩატარდა მოციმციმე არითმიის სკრინინგის სუბ-კვლევა.

- ქალაქ ბათუმში ჩატარდა კონფერენცია თემაზე „ჰიპერტენზია - გამოვლენის, შეფასების და მართვის სიახლეები: კვლევის ტრადიცია და გამოწვევები საქართველოში“.
- MMM 2021 შედეგების საფუძველზე მომზადდა პუბლიკაცია „May Measurement Month 2021: An analysis of blood pressure screening results from Georgia“; პუბლიკაცია გაგზავნილია European Heart Journal-ში და დაიბეჭდება 2023 წელს.
- ეპიდემიოლოგიური ბიულეტენისთვის მომზადდა სტატია: ჰიპერტენზიის სკრინინგის მსოფლიო კამპანია საქართველოში - May Measurement Month (MMM) 2017-2019, რომელიც გამოქვეყნდა 2022 წლის მარტში.

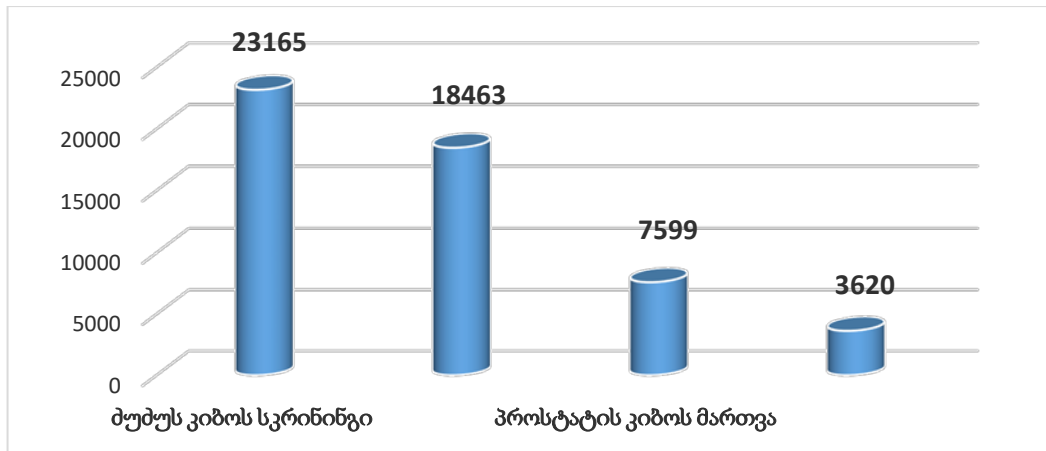
სახელმწიფო პროგრამა „დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი“

კიბოს სკრინინგი კიბოს ადრეული გამოვლენის მიზნით: ქვეყნის მოსახლეობაში (გარდა ქ. თბილისში რეგისტრირებული მოსარგებლეებისა) ტარდება შემდეგი სახის სკრინინგული გამოკვლევები:

- ძუძუს კიბოს სკრინინგი - 40-70 წლის ასაკის ქალებში;
- საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგი - 25-60 წლის ასაკის ქალებში;
- პროსტატის კიბოს მართვა - 50-70 წლის ასაკის მამაკაცებში;

- კოლორექტალური კიბოს სკრინინგი - 50-70 წლის ორივე სქესისათვის.

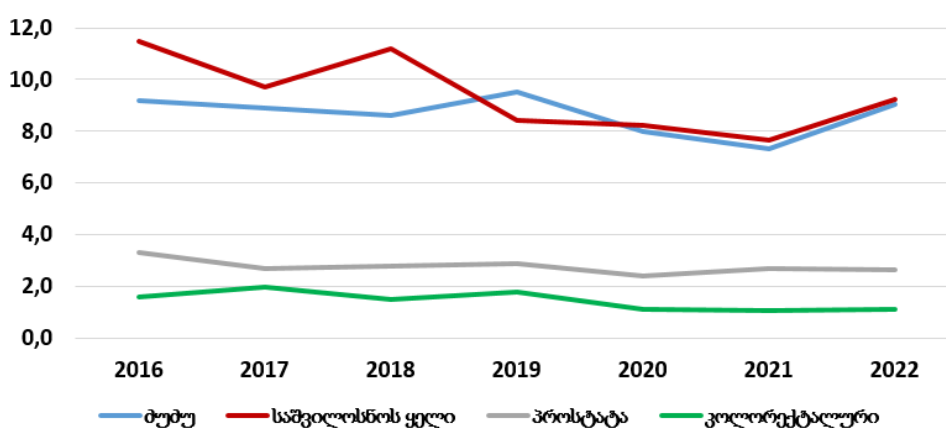
სკრინინგში მონაწილე ბენეფიციართა საერთო რაოდენობა

მოსახლეობის ჩართულობა (მოცვა) კიბოს სკრინინგის კომპონენტში კიბოს ლოკალიზაციის მიხედვით

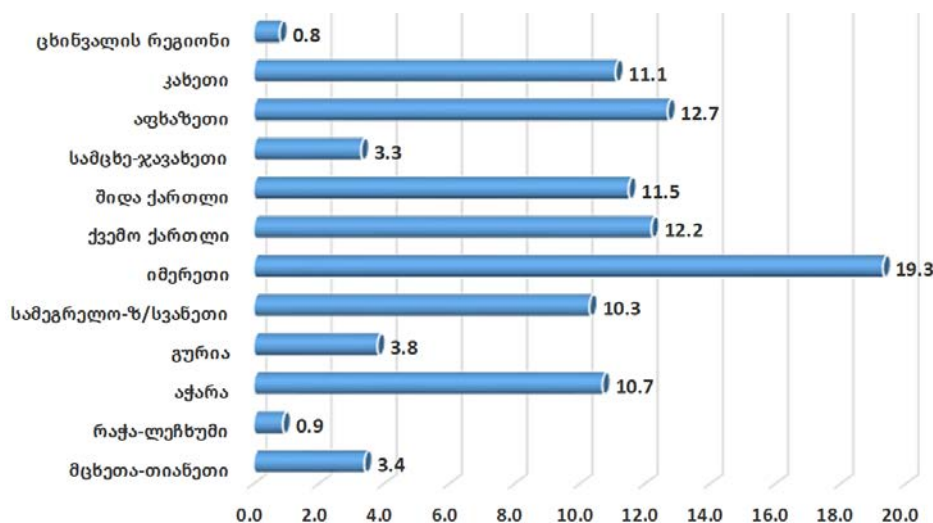
კიბოს ლოკალიზაცია	მიზნობრივი პოპულაცია (2022 წლის)	1 წლის მიზნობრივი პოპულაცია	დაფინანსებულ ბენეფიციართა რაოდენობა	მოცვის მაჩვენებელი (%)
ბუნებრივი	513 644	256 822	23 165	9,0
საშვილოსნოს ყელი	599 742	199 914	18 463	9,2
პროსტატა	288 348	288 348	7 599	2,6
კოლორექტალური	640 640	320 320	3 620	1,1

სხვადასხვა ლოკალიზაციის კიბოს სკრინინგით მოსახლეობის მოცვის მაჩვენებლები დაფინანსებული ბენეფიციარების მიხედვით, 2016-2022

წინა 2 წელთან შედარებით მცირედ მომატებულია საშვილოსნოს ყელისა და ბუნებრივი კიბოს სკრინინგით მიზნობრივი პოპულაციის მოცვის მაჩვენებლები.

კიბოს სკრინინგის ბენეფიციართა რაოდენობა რეგიონების მიხედვით (%)

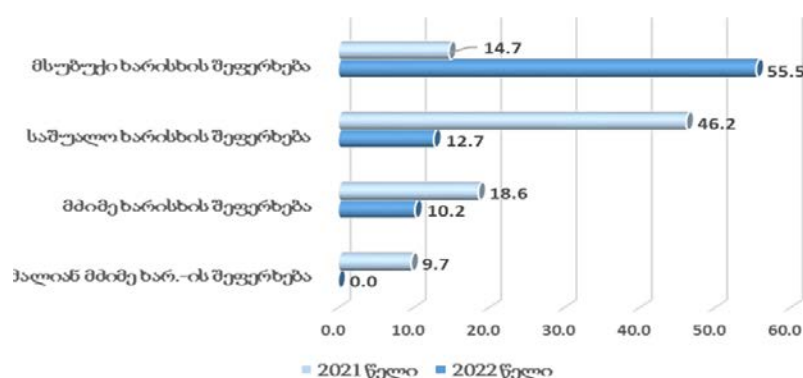

ვიზიტის ტიპის %-ული მაჩვენებლის მიხედვით პირველადი სკრინინგი ჭარბობს კოლორექტულ სკრინინგში; მეორადი სკრინინგი ჭარბობს ძუძუს კიბოს სკრინინგში; განმეორებითი სკრინინგი - წარმოდგენილია ყველა ლოკალიზაციის კიბოს სკრინინგის დროს.

1-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვთა მსუბუქი და საშუალო ხარისხის მენტალური განვითარების დარღვევების პრევენცია

2022 წლის განმავლობაში მომსახურეობა გაეწია 1-დან 6 წლამდე ასაკის 1,446 ბავშვს. გამოკვლეული ბენეფიციარებიდან 652 (51,4%) - თბილისის მაცხოვრებელია, ხოლო რეგიონებიდან 617 ბენეფიციარია (48,6%).

ფსიქიკური დარღვევების გამოვლენის მაჩვენებლები, 2021-2022

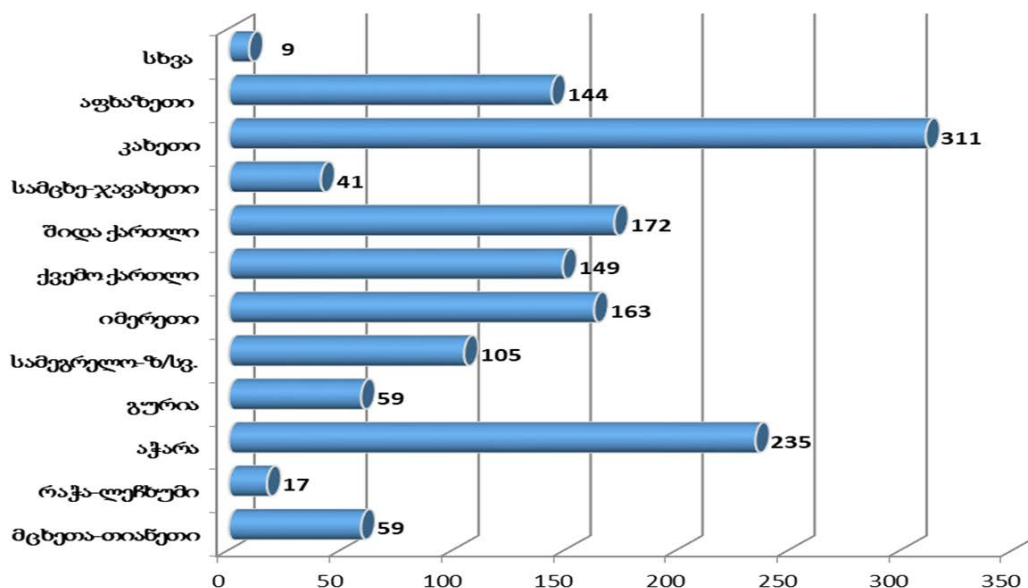
აღსანიშნავია, რომ საანგარიშგებო პერიოდში გასულ წელთან შედარებით ნეიროფსიქოლოგიური ტესტირებით შემცირდა აუტისტური სპექტრის დარღვევით გამოვლენილი ბავშვების რაოდენობა - დაუდასტურებული ან უკვე დადასტურებული ადოსის ტესტით.

ეპილეფსიის დიაგნოსტიკა და ზედამხედველობა: საანგარიშო პერიოდში კონსულტირებულ იქნა 2,403 პაციენტი.

მომსახურების დასახელება	საპროგნოზო რაოდენობა	წარმოდგენილი რაოდენობა
მონაცემთა რეგისტრაცია, დამუშავება და "ეპილეფსიის რეგისტრის" ბაზაში განთავსება; პირველადი სკრინინგი - ნევროლოგის კონსულტაცია	2595	2403
მეორადი (ეპილეფტოლოგიური) სკრინინგი	2363	2249
ექვ-კვლევა	1912	1801
ნეიროფსიქოლოგიური ტესტირება	1895	1818
ეპილეფტოლოგიური დასკვნითი დიაგნოსტიკა	1931	1816

რეგიონში მაცხოვრებლების ჩართულობა იყო საკმაოდ მაღალი: საანგარიშო პერიოდში კონტრაქტორი დაწესებულების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის მიხედვით, გამოკვლეულ პირთა 39,1% (939) - თბილისის მაცხოვრებელია; სხვადასხვა რეგიონებიდან იყო 1,464 (60,9%) ბენეფიციარი.

საქართველოს რეგიონების მოსახლეობის ჩართულობა

პირველადი ნევროლოგიური სკრინინგი ჩაუტარდა 2,263 ბენეფიციარს. ეპილეფსიის გამოვლენის მაჩვენებლები - საანგარიშო პერიოდში პირველადი ნევროლოგიური სკრინინგი სულ ჩაუტარდა 2,403 ბენეფიციარს.

დღენაკულთა რეტინოპათიის სკრინინგი: საანგარიშო პერიოდში ქვეპროგრამის ფარგლებში გესტაციური ასაკით 34 კვირამდე ან გესტაციური წონით 2,001 გრამზე ნაკლებ

ახალშობილებში და ნეონატალოგის გადაწყვეტილებით, 34-36 გესტაციური ასაკის დღენაკლულ ახალშობილებს, რომელთაც აღენიშნებოდათ დამძიმებული ანამნეზი ან დასჭირდათ დამატებითი ოქსიგენოთერაპია 48 საათზე დიდხანს: პირველადი სკრინინგი ჩატარდა 926 დღენაკლულ ახალშობილს; საანგარიშგებო პერიოდში სულ ჩატარებულია 2,916 კვლევა.

გამოკვლეულთა 29,3% (271) იყო თბილისში რეგისტრირებული ახალშობილი; დანარჩენი 655 ახალშობილი (70,7%) იყო რეგისტრირებული რეგიონში.

პირველადი სკრინინგით გამოვლენილი რეტინოპათიის სტადიები (წარმოდგენილი ბენეფიციარების მიხედვით):

- 0 სტადია გამოვლინდა 460 შემთხვევაში (49,7%);
- I სტადია - 158 შემთხვევაში (17,1%);
- II სტადია - 170 შემთხვევაში (18,4%);
- III სტადია - 5 შემთხვევაში (0,54%);
- IV სტადია - 1 შემთხვევაში (0,1%).

პირველადი სკრინინგით დასრულდა მეთვალყურეობა 130 შემთხვევაში (14,0%); პირველადი სკრინინგის დროს 1 შემთხვევაში დაინიშნა ავასტანი ორივე თვალზე.

განმეორებითი სკრინინგის დროს გამოვლინდა:

- 0 სტადია გამოვლინდა 224 შემთხვევაში (11,3%);
- I სტადია - 3248 შემთხვევაში (12,5%);
- II სტადია - 1004 შემთხვევაში (50,5%);
- III სტადია - 56 შემთხვევაში (2,8%);
- IV სტადია - 2 შემთხვევაში (0,1%);
- უკანა აგრესიული ფორმა - 5 (0,3%)

დასრულდა მეთვალყურეობა - 422 შემთხვევაში (21,2%); ახალშობილების მეთვალყურეობის დროს დაინიშნა ავასტანით მკურნალობა 22 შემთხვევაში: 15 შემთხვევაში - ერთ თვალზე და 7 შემთხვევაში - ორივე თვალზე.

დედათა, ბავშვთა, მოზარდთა და რეპროდუქციული ჯანმრთელობა

2022 წლის განმავლობაში განხორციელებულ იქნა შემდეგი ღონისძიებები:

- 2022 წლის განმავლობაში მიმდინარეობდა რეპროდუქციული ასაკის ქალთა და 5 წლამდე ასაკის ბავშვთა გარდაცვალების შემთხვევების ეპიდემიოლოგიური მონიტორინგის განხორციელება;
- ჩატარდა 2021 წელს გარდაცვლილ დედათა სიკვდილის შემთხვევათა ეპიდკვლევა და გამოვლენილი შემთხვევების განხილვა ექსპერტთა პანელთან დედათა სიკვდილის უშუალო მიზეზების დადგენის მიზნით. კვლევის შედეგები გაზიარებულ იქნა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის სამედიცინო სტატისტიკის

დეპარტამენტთან, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსა და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურთან შესაბამის ანგარიშებში ასახვის მიზნით;

- განხორციელდა საინფორმაციო-საგანმანათლებლო ბუკლეტის „ორსულობა, COVID ინფექცია და ვაქცინაცია“ დისტრიბუცია ქვეყნის მასშტაბით საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რეგიონულ ცენტრების მონაწილეობით;
- გაგრძელდა ორსულთა და 0-18 წლის ასაკის ბავშვთა და მოზარდთა COVID-19-ით ინფიცირების შესახებ ყოველკვირეული ინფორმაციის მომზადება და მისი გაზიარება დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრის შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებთან COVID-19-ის ყოველკვირეული, ყოველთვიური და წლიური ანალიზისა და ანგარიშგებისათვის, „COVID-19 საქართველოში“ ანგარიშებისთვის;
- გაგრძელდა დედათა და ბავშვთა და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის საკოორდინაციო საბჭოს მუშაობაში მონაწილეობა, რაც მოიცავდა კომპეტენციის ფარგლებში ინფორმაციის გაზიარებას და რეკომენდაციების შემუშავებასა და განხორციელებას დედათა და ახალშობილთა 2017-2023 წწ სახელმწიფო სტრატეგიისა და 2021-2023 წწ სამოქმედო გეგმის ამოცანების შესრულების, დედათა და ბავშვთა ავადობისა და სიკვდილიანობის მაჩვენებლების დინამიკისა და გამომწვევი მიზეზების სტრუქტურის, შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების გაძლიერების, ანტენატალური და პერინატალური რეგიონალიზაციის პროექტის განხორციელების, რეპროდუქციული ჯანმრთელობის, მათ შორის აბორტების, შესახებ პრიორიტეტულ საკითხებზე ფოკუსირებით. 2022 წლის განმავლობაში ჩატარდა 15 სხდომა;
- მიღებულ იქნა მონაწილეობა სახელმწიფოს 2021-2026 წლების ახალგაზრდული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის, კერძოდ, ახალგაზრდობის რეპროდუქციულ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ამოცანებისა და შესაბამისი ინდიკატორების შემუშავებაში.

„დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის“ სახელმწიფო პროგრამა: C ჰეპატიტზე გამოკვლეულ იქნა 37,630 ორსული, მათ შორის საექვო დადებითი აღმოჩნდა 177 (0.47%), მათგან კონფირმაცია ჩატარდა 127 შემთხვევაში, აქედან დადასტურდა 100.

„ორსულებში B და C ჰეპატიტების, აივ-ინფექციის/ შიდსისა და სიფილისის განსაზღვრისათვის საჭირო ტესტებითა და სახარჯი მასალებით (B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო იმუნოგლობულინით) უზრუნველყოფის“ კომპონენტის ფარგლებში:

- B ჰეპატიტზე სკრინინგი ჩატარდა 29,540 ორსულს, მათ შორის სკრინინგული კვლევით საექვო შემთხვევების რაოდენობა შეადგენს 277-ს, ჩატარდა 228 სისხლის ნიმუშის კონფირმაციული კვლევა, მათ შორის, დადასტურებული შემთხვევების რაოდენობამ შეადგინა 213;
- სიფილისზე სკრინინგული კვლევა ჩატარდა 29,930 ბენეფიციარს, სიფილისზე სკრინინგული კვლევით დადებითი იყო 77 სისხლის ნიმუში, მათ შორის,

კონფირმაციული კვლევა ჩატარდა 68 ნიმუშზე, დადასტურებული შემთხვევების რაოდენობაა 21, საექვო შემთხვევა - 10;

- მკურნალობა ჩატარდა 14 ბენეფიციარს;
- აივ-ინფექცია/შიდსზე სკრინინგი გაიარა 29,227 ორსულმა, საექვო შემთხვევის რაოდენობა იყო 63, რომელთაგანაც 7 დადასტურდა და იმყოფება მკურნალობის ქვეშ;
- C ჰეპატიტზე სკრინინგული კვლევა ჩატარდა 27,553 ბენეფიციარს, საექვო შემთხვევების რაოდენობაა 141, კონფირმაციული კვლევა ჩატარდა 101 ნიმუშზე; დადასტურებული შემთხვევების რაოდენობაა 80, დიაგნოსტიკა ჩატარდა 63-ს; კვალიფიციური მკურნალობა ჩატარდა 54 ბენეფიციარს;
- B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო იმუნოგლობულინი გაუკეთდა 258 ბენეფიციარს, მათ შორის B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო იმუნოგლობულინი გადაეცა იმ სამედიცინო დაწესებულებებს, რომლებიც არ მონაწილეობენ სახელმწიფო პროგრამაში.

„ახალშობილთა სმენის სკრინინგული გამოკვლევის“ კომპონენტის ფარგლებში 2022 წელს სამშობიარო სახლებში გამოკვლეულ იქნა 31,058 ახალშობილი. გამოვლენილ იქნა: დაუნის სინდრომი - 7; მგლის სასა - 1; ატრეზია - 0 ; კურდღლის ტუჩი - 0; ევსტაქიტი - 0; IV ხარისხის სმენაჩლუნგობის 4 შემთხვევა; III ხარისხის სმენაჩლუნგობის 0 შემთხვევა; II ხარისხის სმენაჩლუნგობის 1 შემთხვევა; I ხარისხის სმენაჩლუნგობის 1 შემთხვევა.

ჯანმრთელობის ხელშეწყობა

2022 წელს ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში დაიგეგმა და განახორციელდა საინფორმაციო-საგანმანათლებლო ინტერვენციები: თამბაქოს კონტროლის საკითხები; ნივთიერებადამოკიდებულების და აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულების პრევენცია; C ჰეპატიტის პრევენციის, ადრეული გამოვლენის, დროული მკურნალობის, კიბოს სკრინინგული პროგრამების მნიშვნელობის და ჩართულობის შესახებ ინფორმირებულობის დონის ამაღლება; აპვ საწინააღმდეგო ვაქცინაციაში ჩართვის ხელშეწყობა; სისხლის უანაგრო, რეგულარული დონორობის მხარდაჭერა; კრიზისული ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცხელი ხაზის ფუნქციონირების მხარდაჭერა. მომზადდა მულტიმედიური მასალები თამბაქოს მოხმარების მავნეობის (მ.შ. ნიკოტინის მიწოდების ელექტრონული სისტემები და თამბაქოს ახალი ტიპის გახურებადი ნაწარმი, თამბაქო და გარემოს), ფიზიკური აქტივობის, მარილის მოხმარების შემცირების, C ჰეპატიტის პრევენციის, კიბოს სკრინინგის, ნივთიერებადამოკიდებულების და სხვ.

ევროპის იმუნიზაციის კვირეულის (24-30 აპრილი) ფარგლებში განხორციელდა კვირეულისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები, მ.შ. პრესკონფერენცია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მხარდაჭერითა და სამინისტროს, პარტნიორი ორგანიზაციების

და სამედიცინო საზოგადოების წარმომადგენლების მონაწილეობით, განხორციელდა მედია ადვოკატირება და სხვა მხარდამჭერი ღონისძიებები.

31 მაისს, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ორგანიზებით აღინიშნება „დღე მსოფლიო თამბაქოს გარეშე“ მთავარი თემით „თამბაქო - გარემოს საფრთხე.“ შეხვედრაზე განხილულ იქნა თამბაქოს კონტროლის სფეროში არსებული სიახლეები, მიღწევები, გამოწვევები და სამომავლო გეგმები.

14 ივნისს, სისხლის უანგარო დონორის მსოფლიო დღესთან დაკავშირებით, ევროკავშირის დამმობილების პროექტის „სისხლის უსაფრთხოების სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ და ცენტრის ორგანიზებით გაიმართა სისხლის უანგარო დონორის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება: „საქართველოში სისხლის უსაფრთხოების სისტემის გაძლიერება: ეფექტური და თანამიმდევრული კომუნიკაციისკენ.“ ღონისძიებაზე წარდგენილ იქნა პროექტის ფარგლებში შემუშავებული საქართველოში სისხლის მიწოდების ჯაჭვის საკომუნიკაციო სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2023-2027 წწ, რომლის მიზანია ქვეყანაში სისხლის მარაგის უანგარო დონაციაზე დაფუძნებული საკომუნიკაციო სტრატეგიისა და კამპანიის ვიზუალური იდენტიფიკაცია, ასევე წარმოდგენილი იყო სოციალური სარეკლამო ვიდეო-რგოლი სისხლის უანგარო დონაციის მნიშვნელობაზე. ღონისძიების ბოლოს მოხდა სისხლის უანგარო რეგულარული დონორების დაჯილდოება მადლობის სიგელებით. დღის აღნიშვნით კიდევ ერთხელ გამახვილდა ყურადღება უსაფრთხო სისხლისა და სისხლის პროდუქტების მნიშვნელობასა და საჭიროებაზე, უანგარო, რეგულარული დონორების უაღრესად მნიშვნელოვან როლზე.

28 ივლისს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრში გაიმართა ჰეპატიტის მსოფლიო დღისადმი მიძღვნილი სამუშაო შეხვედრა. ღონისძიება ჩატარდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის, აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრებისა და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის საქართველოს ოფისის თანამშრომლობის ფარგლებში. შეხვედრაზე განხილულ იქნა C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის მიღწევები, გამოწვევები და სამომავლო გეგმები.

დამმობილების პროექტის, „სისხლის უსაფრთხოების სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ ფარგლებში ლიეტუველი, ჰოლანდიელი და ადგილობრივი ექსპერტების (მ.შ. ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სამმართველოს წარმომადგენლების) ჩართულობით მომზადდა გარდამავალ პერიოდში სისხლის უანგარო დონაციაზე გადასვლის სტრატეგიული კომუნიკაციის დოკუმენტი და სამოქმედო გეგმა 2023-2027 წწ.

მირებულ იქნა მონაწილეობა პროექტის “COVID-19-ის თვითტესტირების წვდომის აჩქარება საქართველოში“ საკომუნიკაციო კომპონენტის დაგეგმვასა და განხორციელებაში, კამპანიის კონცეფციისა და სამოქმედო გეგმის, ასევე მულტიმედიური და საპოპულარიზაციო მასალების შემუშავებაში.

2022 წელს „ჯანმრთელობის ხელშეწყობის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში განხორციელდა შემდეგი აქტივობები:

„თამბაქოს მოხმარების კონტროლის გაძლიერების“ კომპონენტი

- თამბაქოსათვის თავის დანებების ცხელი ხაზის (116001) ფუნქციონირება. სულ წლის განმავლობაში ცხელი ხაზის მეშვეობით კონსულტაცია გაეწია 3 372 პირს (მ.შ. 470 ქალი, 2 902 კაცი). სერვისი მოიცავს თამბაქოსათვის თავის დანებების ფსიქოლოგიურ კონსულტაციებს, კონსულტაციებს მედიკამენტური მკურნალობის სერვისებისა და აგრეთვე, საკანონმდებლო რეგულაციების შესახებ;
- თამბაქოსათვის თავის დანებების გაუმჯობესების მიზნით სერვისის ფარგლებში დაინერგა კონსულტაციის შემდგომი მონიტორინგი შემდგომი საჭიროების დასადგენად. კონსულტაციის შემდგომი მონიტორინგით ისარგებლა 140 პირმა. 17-მა მათგანმა განაცხადა, რომ თავი დაანება მოწევას. 10 პირი თავად დაუკავშირდა ცხელ ხაზს მადლობის ნიშნად და განაცხადა, რომ თავი დაანება მოწევას.
- განხორციელდა სამუშაო შეხვედრები საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ადგილობრივი ცენტრების წარმომადგენელთათვის, რომლებიც ჩართულნი არიან თამბაქოს კონტროლის აღსრულების მონიტორინგის პროცესში. შეხვედრის მონაწილეებს მიეწოდათ ინფორმაცია თამბაქოს კონტროლის ახალი რეგულაციების შესახებ, აგრეთვე რეკომენდაციები და პრაქტიკული რჩევები მონიტორინგის განხორციელებისათვის;
- თამბაქოს კონტროლის აღსრულების ხელშეწყობის მიზნით უწყვეტ რეჟიმში მიმდინარეობდა კანონმდებლობის აღსრულების მონიტორინგი სხვადასხვა ტიპის დაწესებულებებსა და სავაჭრო ობიექტებში, მ.შ. უკანონო ვაჭრობის მონიტორინგი; საზოგადოებრივ ტრანსპორტში (საქალაქო და საქალაქთაშორისო, რკინიგზა) და რეკლამის მონიტორინგი (ტელევიზია, რადიო, ჟურნალ-გაზეთები, ინტერნეტი), რეკლამის მონიტორინგი ქუჩებში; დარღვევების შესახებ ინფორმაცია მიეწოდა შესაბამის აღმასრულებელ სტრუქტურებს.
- ჩატარდა 40-ზე მეტი სამუშაო შეხვედრა თამბაქოს კონტროლის აღმასრულებელი სტრუქტურის წარმომადგენლებთან თამბაქოს კონტროლის კანონმდებლობის აღსრულების ხელშეწყობის მიზნით (შსს-ს საპატრულო პოლიციის დეპარტამენტი; შემოსავლების სამსახური; შრომის ინსპექცია და ფარმაცევტული საქმიანობის რეგულირების სააგენტო; მერიებისა და გამგეობების წარმომადგენლები; სასამართლოების წარმომადგენლები; საქართველოს კულტურის სამინისტროსა და მის დაქვემდებარებაში არსებული დაწესებულებები; ასევე შეხვედრები საქართველოს კომუნიკაციების კომისიაში; საქართველოს პარლამენტის ადმინისტრაციაში; თბილისის ტრანსპორტის სააგენტოს წარმომადგენლები).
- განხორციელდა საინფორმაციო-საგანმანათლებლო კამპანია მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების მიზნით თამბაქოს საკითხებზე, ძირითადი ფოკუსით თამბაქოს ახალ პროდუქტებზე (ელ. სიგარეტი, გახურებადი თამბაქო და ა.შ.) და მათ მავნეობაზე; ასევე საკანონმდებლო რეგულაციებზე ახალ პროდუქტებთან დაკავშირებით.
- შემუშავდა ორი ახალი ვიდეო და აუდიო რგოლი როგორც თამბაქოს ახალი პროდუქტების, ასევე თამბაქოს მეორადი კვამლის, როგორც დახურულ სივრცეში ჰაერის დაბინძურების ძირითადი მიზეზის მევენეობაზე.
- განთავდა საინფორმაციო სახის ონლაინ ბანერები თამბაქოს ახალი პროდუქტების მავნეობაზე სხვადასხვა ონლაინ პლატფორმაზე.

- დაიბეჭდა კამპანიის ბრენდირებული საპოპულარიზაციო მასალები სხვადასხვა აქტივობების დროს გასავრცელებლად.

„კრიზისული ფსიქოლოგიური დახმარება პროფესიული სერვისის მეშვეობით“ კომპონენტი

- კრიზისული ფსიქოლოგიური დახმარების სერვისების მხარდაჭერის მიზნით, პროგრამის ფარგლებში ფუნქციონირებს კრიზისული ფსიქოლოგიური დახმარების ცხელი ხაზი (911 000). 2022 წელს ცხელ ხაზს მიმართა 2,107 პირმა. მ.შ. 1,213 ქალი; რესპონდენტთა ასაკი -16-დან 75 წლამდე.
- კრიზისული ფსიქოლოგიური დახმარების ცხელი ხაზის პოპულარიზაციის მიზნით, შემუშავდა ვიდეო და აუდიო რგოლი. მომდევნო წელს დაგეგმილია მისი განთავსება სხვადასხვა საკომუნიკაციო არხის მეშვეობით.
- ერთი თვის განმავლობაში განთავსდა საინფორმაციო სახის ონლაინ ბანერები კრიზისული ფსიქოლოგიური დახმარების ცხელი ხაზის შესახებ საინფორმაციო და სხვა სახის რეიტინგულ ონლაინ პლატფორმაზე.

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის საკითხების და ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების ფარგლებში არსებული სერვისების პოპულარიზაცია და გაძლიერება

- განთავსდა საინფორმაციო ბანერები სხვადასხვა სახის რეიტინგულ საინფორმაციო და სხვა სახის ონლაინ პორტალებზე სხვადასხვა მნიშვნელოვან თემებზე. თამბაქოს კონტროლის გაძლიერება; რეგულარული ფიზიკური აქტივობის პოპულარიზაცია; ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცხელი ხაზის პოპულარიზაცია; ადამიანის პაპილომავირუსის საწინააღმდეგო ვაქცინაციის (აპვ) ხელშეწყობა; C ჰეპატიტის პრევენცია - სკრინინგისა და მკურნალობის პროგრამების პოპულარიზაცია; კიბოს სკრინინგის პროგრამების პოპულარიზაცია; სისხლის უანგარო დონაციის პოპულარიზაცია; ცხოვრების ჯანსაღი წესის პოპულარიზაცია.
- მომზადდა ვიდეო და აუდიო რგოლები და ვიდეო-პორტრეტები, მ.შ. ეთნიკური უმცირესობებისათვის სომხურ და აზერბაიჯანულ ენებზე სუბ-ტიტრებით: თამბაქოს კონტროლი; ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცხელი ხაზის პოპულარიზაცია; C ჰეპატიტის თემატიკაზე; კიბოს სკრინინგის თემატიკაზე; აპვ საწინააღმდეგო ვაქცინაცია; ჯამოს ჯანსაღი ქალაქების კონცეფცია; ფიზიკური აქტივობის ხელშეწყობა; 7 ვიდეო-პორტრეტი (დონაცია, აპვ ვაქცინაცია, ძუძუს და საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგი, C ჰეპატიტი, რუტინული იმუნიზაცია, ჯანსაღი ცხოვრების წესი);
- ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების ფარგლებში პროგრამის ბენეფიციარებისათვის არსებული სერვისების ინფორმირების მიზნით გაიგზავნა მოკლე ტექსტური შეტყობინებები სამიზე ჯგუფების მიხედვით შემდეგი მიმართულებებით: (1) C ჰეპატიტის პრევენცია, ადრეული გამოვლენა და დროული მკურნალობა; (2) კიბოს სკრინინგის პროგრამების პოპულარიზაცია და კიბოს სკრინინგის პროგრამებში ჩართვის მხარდაჭერა; (3) ადამიანის პაპილომა ვირუსის (აპვ) საწინააღმდეგო ვაქცინაციაში ჩართვის ხელშეწყობა (10-12 წლის ასაკის

გოგონების მშობლებისათვის). შემუშავდა და გავრცელებამდე გაიტესტა სამიზნე ჯგუფებზე მორგებული სმს-გზავნილები;

- დარგობრივ სამმართველოებთან თანამშრომლობით მზადდებოდა და ცენტრის ვებ-გვერდსა და სოციალურ ქსელში თავსდებოდა მტკიცებულებებზე დაფუძნებული საინფორმაციო და საგანმანათლებლო მასალები ჯანმრთელობის სხვადასხვა საკითხებისადმი მიძღვნილ მსოფლიო დღეებთან დაკავშირებით.

C ჰეპატიტის პრევენცია, ადრეული გამოვლენა და დროული მკურნალობა:

- განხორციელდა საინფორმაციო სახის შეხვედრები სხვადასხვა საჯარო და კორპორატიული დაწესებულებების თანამშრომლებთან - 13 შეხვედრა რეგიონებში და 3 შეხვედრა თბილისში. შეხვედრების დროს მოსახლეობას დაურიგდა საინფორმაციო მასალები, ყველა მოქალაქემ, ვინც მიიღო საინფორმაციო შეხვედრაში მონაწილეობა, მოძრავი ლაბორატორიის საშუალებით ჩაიტარა ტესტირება.
- განხორციელდა მედია ადვოკატირება, 5 სტუმრობა და 4 რადიო გადაცემა; ბეჭდურ და ონლაინ პლატფორმებზე გამოქვეყნდა 12 სტატია; მომზადდა კამპანიის აქტივობების ამსახველი 40 დამუშავებული ფოტო; განხორციელდა კამპანია სოციალური მედიის მეშვეობით.
- C ჰეპატიტის პრევენციის, სკრინინგისა და მკურნალობის მხარდაჭერის მიზნით განთავსდა საინფორმაციო სახის ონლაინ ბანერები საინფორმაციო და სხვა სახის რეიტინგულ ონლაინ პლატფორმაზე ერთი თვის განმავლობაში.
- დაიბეჭდა კამპანიის ბრენდირებული საპოპულარიზაციო მასალები (მაისურები, კეპები და ჩანთები) კამპანიის ფარგლებში სხვადასხვა აქტივობების დროს გასავრცელებლად.

კიბოს სკრინინგის საკითხებზე მოსახლეობის საგანმანათლებლო და ცნობიერების ამაღლების კამპანია:

- ჩატარდა 15 თემზე დაფუძნებული და კრეატიული საკომუნიკაციო, საადვოკაციო აქტივობა და სკრინინგ აქცია მედიის მონაწილეობით (მ.შ. რეგიონული მედიის მონაწილეობით), თბილისში სკრინინგ-აქცია ტელეკომპანია რუსთავი 2-ის ეზოში; სკრინინგ აქცია სამედიცინო უნივერსიტეტის ეზოში; საინფორმაციო სახის შეხვედრა გლდანის რაიონის მოსახლეობასთან; შეხვედრა კომპანია „კარფურის“ სათაო ოფისში; საინფორმაციო სახის შეხვედრა საქართველოს პარლამენტის ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა კომიტეტში კომიტეტის მაჟორიტარ დეპუტატებთან; ჩატარდა ონკო-პაციენტთა ნახატების გამოფენა საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში და შედგა კიბოს სკრინინგის პოპულარიზაციის ეროვნული კამპანიის დასკვნითი ღონისძიება.
- კამპანიის ფარგლებში განხორციელდა შეხვედრები და აქციები რეგიონებში: შეხვედრა მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერიასთან; სკრინინგ-აქცია მცხეთაში; შეხვედრა თელავში ოჯახის ექიმებთან და სკრინინგ-აქცია თელავში; შედგა შეხვედრები გურჯაანში ოჯახის ექიმებთან; გურჯაანის რაიონის სოფლებში

- გამგებლის წარმომადგენლებთან, ბაღებისა და სკოლების გაერთიანების ხელმძღვანელებთან; მოეწყო სკრინინგ-აქციები გურჯაანსა და ჩოხატაურში.
- პროექტის განმავლობაში განხორციელდა მედია ადვოკატირება: რეიტინგულ სატელევიზიო გადაცემებში განხორციელდა 6 სატელევიზიო გაშუქება, მათ შორის 2 რეგიონულ მედიაში. ასევე განხორციელდა სკრინინგის პოპულარიზაციის ადვოკატირება რეიტინგულ რადიო გადაცემებში, დაიბეჭდა 4 სტატია რეიტინგულ ბეჭდურ მედიაში მედიაში და 6 სტატია ონლაინ გამოცემებში
 - საინფორმაციო მასალა ითარგმნა სომხურ და აზერბაიჯანულ ენებზე. დაიბეჭდა კამპანიის საინფორმაციო ფლაერები აქტივობების დროს გასავრცელებლად.
 - კიბოს სკრინინგის პროგრამებში სამიზნე პოპულაციის ჩართულობის მხარდასაჭერის მიზით, შემუშავდა ვიდეო და აუდიო რგოლი და პირადი ვიდეო-ისტორიები განკურნებული პაციენტების მონაწილეობით.
 - კიბოს სკრინინგის პროგრამების პოპულარიზაციის მიზნით განთავსდა საინფორმაციო სახის ონლაინ ბანერები სხვადასხვა სახის რეიტინგულ ონლაინ პლატფორმებზე ერთი თვის განმავლობაში, დეკემბერი, 2022 წ.
 - დაიბეჭდა კამპანიის ბრენდირებული საპოპულარიზაციო მასალები (მაისურები, კეპები და ჩანთები) კამპანიის ფარგლებში სხვადასხვა აქტივობების დროს გასავრცელებლად.

ნივთიერებადამოკიდებულებისა და აზარტული თამაშების პრევენცია.

- ნივთიერებადამოკიდებულებისა და აზარტული თამაშების მავნეობის შესახებ ცნობიერების ამაღლების კამპანიის ფარგლებში დარგის ექსპერტების მიერ მომზადდა, ითარგმნა და ადაპტირდა პრევენციული, მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პრაქტიკული საგანმანათლებლო მასალა ადიქციის ნაციონალური ინსტიტუტის, ნარკოტიკებისა და ნარკომანიის მონიტორინგის ევროპული ცენტრის (EMCDDA), ჯანმო-ს, ნივთიერებადამოკიდებულებისა და ფსიქიკური ჯანმრთელობის ადმინისტრაციის და სხვა მნიშვნელოვანი რესურსების გამოყენებით. მასალები ფოკუსირებულია ნარკოტიკების მოხმარების პრევენციასთან დაკავშირებული ხარჯთ-ეფექტურ ინტერვენციებსა და პოლიტიკაზე; ასევე მასალები მშობლებისათვის ვიდეოთამაშებით გართობის და ადიქციის სხვა პრობლემატური საკითხების პრევენციასა და ალტერნატიული გზების შესახებ ინფორმირებაზე. აღსანიშნავია, რომ არსებული რეკომენდაციები პრაქტიკულ ხასიათს ატარებს, მორგებულია არსებულ რეალობას და მნიშვნელოვანია მათი ყოველდღიურ ცხოვრებაში გამოყენება; აღნიშნული მასალის მეშვეობით მომზადდება საინფორმაციო და საგანმანათლებლო სახის ბროშურები და პოსტერები, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნება ცენტრის ვებ-გვერდზე; ასევე გავრცელდება მიზნობრივად, თემატური ღონისძიებების ფარგლებში მომდევნო წელს.
- ჩატარდა ვებინარები სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფისთვის „გლობალური ინიციატივა ფსიქიატრიაში - თბილისი“ ფსიქოლოგების მიერ, მ.შ. მშობლებისათვის (პოზიტიური მშობლობა; ბავშვის განვითარების ამოცანები; ემოციების მართვა და მათი გავლენა ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე, მათ შორის ნივთიერებათა მოხმარების ქცევაზე, ჯანსაღი განვითარების ხელშეწყობასა და ზოგად კეთილდღეობაზე; პედაგოგებისათვის და სკოლის პერსონალისათვის -

ცნობიერების ამაღლება პრევენციის მნიშვნელობასა და საერთაშორისო სტანდარტებზე; ემოციების მართვაზე და ა.შ); ვებინარები ჩატარდა აგრეთვე ჟურნალისტებისათვის (ენა და დისკუსიები ნარკოტიკებზე საუბრის დროს და მათი ზეგავლენა; მითები; მედიის როლი ადვოკატირებაში და მტკიცებულებითი მიდგომების დანერგვაში; ადიქციასთან დაკავშირებული გაშუქების მიდგომები და ა.შ).

- განხორციელდა ტრენინგები მანდატურის სამსახურის სოციალური მუშაკების და ფსიქოლოგებისათვის ნივთიერებადამოკიდებულების პრევენციის მტკიცებულებითი პროგრამის EUDAP-ის (EU DAP Unplugged Program) ტრენერთა ტრენინგის ფარგლებში. ტრენინგის მოდული განკუთვნილი იყო მშობლებისათვის. ტრენერთა ტრენინგის (ToT) მეშვეობით გადამზადდა 45 მონაწილე. მომდევნო წელს დაგეგმილია ამავე მონაწილეების გადამზადება მოსწავლეთათვის განკუთვნილი მოდულის მეშვეობით. მომდევნო ეტაპზე გადამზადებული ტრენერების მიერ მოხდება შერჩეულ სკოლებში სკოლის პედაგოგების ტრენინგი EUDAP-ის პროგრამის მეშვეობით; ტრენინგების საბოლოო მიზანია საპილოტე სკოლებში სკოლის მოსწავლეებისა და მშობლების სწავლება მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პრევენციული მეთოდების და დამოკიდებულების ჯანსაღი ალტერნატივით ჩანაცვლების საკითხების შესახებ.
- განხორციელდა სოციალური მედია კამპანია „ისწავლე, ასწავლე, დაიცავი“ გვერდზე: პოსტები ზიარდებოდა სხვადასხვა მედია პლატფორმაზე. განხორციელდა ექსპერტ-ფსიქოლოგების პირდაპირი ჩართვა კამპანიის ფეხსაცემზე ბავშვის/მოზარდის ფსიქიკური საკითხებზე;
- კამპანიის განმავლობაში სხვადასხვა ონლაინ პლატფორმაზე განთავსდა საგანმანათლებლო სტატიები: „რას მოიცავს ემოციური რეგულაციები“; ადიქციების პრევენცია - ვიზუალური მოზარდთა ფსიქიკური ჯანმრთელობის საკითხებზე; „ზოგჯერ თქმითაც დაშავდების“; „ნარკოტიკები და მედია“;

სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორობის მხარდაჭერისა და მოზიდვის ეროვნული კამპანიის განხორციელება, მ.შ. „უანგარო დონორთა მსოფლიო დღესთან“ დაკავშირებული ღონისძიებების მხარდაჭერა;

- 14 ივნისს, სისხლის უანგარო დონორის მსოფლიო დღესთან დაკავშირებით, ევროკავშირის დამმობილების პროექტის „სისხლის უსაფრთხოების სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ და დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ორგანიზებით გაიმართება სისხლის უანგარო დონორის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება: „საქართველოში სისხლის უსაფრთხოების სისტემის გაძლიერება: ეფექტური და თანამიმდევრული კომუნიკაციისკენ.“ ღონისძიებაზე წარდგენილ იქნა პროექტის ფარგლებში შემუშავებული საქართველოში სისხლის მიწოდების ჯაჭვის საკომუნიკაციო სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2023-2027 წლებისათვის, რომლის მიზანია ქვეყანაში სისხლის მარაგის უანგარო დონაციაზე დაფუძნებული საკომუნიკაციო სტრატეგიისა და კამპანიის ვიზუალური იდენტიფიკაცია, ასევე წარმოდგენილი იყო სოციალური სარეკლამო ვიდეო-რგოლი სისხლის უანგარო დონაციის მნიშვნელობაზე. ღონისძიების ბოლოს მოხდა სისხლის უანგარო რეგულარული დონორების სიმბოლური დაჯილდოება მადლობის სიგელებით. ამ დღის აღნიშვნით კიდევ ერთხელ

გამახვილდა ყურადღება უსაფრთხო სისხლისა და სისხლის პროდუქტების მნიშვნელობასა და საჭიროებაზე, უანგარო, რეგულარული დონორების უაღრესად მნიშვნელოვან როლზე ჯანმრთელობის დაცვის სისტემაში.

- 21 ივნისს ჩატარდა ევროკავშირის დამმობილების პროექტის „სისხლის უსაფრთხოების სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ დასკვნითი შეხვედრა, სადაც განხილულ იქნა პროექტის შედეგები პროექტის მიზნის მისაღწევად, რაც ითვალისწინებს 100%-ით სისხლის ნებაყოფლობით, უანგარო დონაციებზე დაფუძნებული სისტემის შექმნას და სისხლის უსაფრთხოების სფეროში კანონმდებლობის ჰარმონიზაციას და ევროკავშირის დირექტივებთან შესაბამისობაში მოყვანას.
- 2022 წლის „უსაფრთხო სისხლის“ სახელმწიფო პროგრამის კომპონენტში „სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორების მხარდაჭერისა და მოზიდვის ეროვნული კამპანიის განხორციელების“ კომპონენტის ფარგლებში განხორციელდა ცვლილება დადგენილებაში პროგრამით განსაზღვრული სისხლის დონორების მოზიდვის და რეკრუტირების მიმართულებით. აღნიშნულთან დაკავშირებით, შედგა ონლაინ შეხვედრები დაინტერესებულ მხარეებთან (სფეროში მოღვაწე არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და სისხლის ბანკებთან) პროგრამის ფარგლებში აღნიშნული ცვლილების გაცნობის და სამომავლო თანამშრომლობის დეტალებთან დაკავშირებით სისხლის ბანკებსა და დაინტერესებულ ორგანიზაციებს შორის; აგრეთვე რეკრუტირების სერვისების მიმწოდებლად რეგისტრაციის განაცხადის ფორმის შევსებისა და წარდგენის წესთან დაკავშირებით.
- სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორების პოპულარიზაციის მიზნით, ერთი თვის განმავლობაში საინფორმაციო სახის ონლაინ ბანერები განთავსდა რეიტინგულ საინფორმაციო და სხვა სახის ონლაინ პლატფორმაზე,
- მომზადდა ვიდეო-პორტრეტი სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორების პოპულარიზაციისა და მხარდაჭერის მიზნით ცნობილი ფოტოგრაფისა და ბლოგერის, გოგა ჩანადირის მონაწილეობით, მისი პირადი ისტორიის და გამოცდილების გაზიარების მიზნით.
- დაიბეჭდა კამპანიის ბრენდირებული საპოპულარიზაციო მასალები (მაისური და ჩანთა ლოგოტიპით) კამპანიის ფარგლებში სხვადასხვა აქტივობების დროს გასავრცელებლად.

თამბაქოს კონტროლის გაძლიერება

31 მაისის - მსოფლიო თამბაქოს გარეშე დღის - აღსანიშნავად ჯანმო-ს და თამბაქოს კონტროლის ჩარჩო კონვენციის სამდივნოს გადაწყვეტილებით დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი დაჯილდოვდა თამბაქოს კონტროლის გაძლიერების მიმართულებით შეტანილი წვლილისთვის.

შემუშავდა და დამტკიცდა მთავრობის დადგენილება სარეალიზაციოდ განკუთვნილი თამბაქოს ნაწარმის შეფუთვის სტანდარტიზების ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების შესახებ.

მიმდინარეობდა თამბაქოს კონტროლის გაძლიერების ღონისძიებების ხელშეწყობა, რაც შესაბამისობაშია, ერთი მხრივ, ევროკავშირის და ევროპის ატომური ენერგიის გაერთიანებას

და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და მეორე მხრივ, საქართველოს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებისა და ასოცირების დღის წესრიგის განხორციელების ეროვნულ სამოქმედო გეგმასთან. ყოველდღე, დღეში 8 საათი (10:00-დან 18:00-მდე) ფუნქციონირებს თამბაქოს ცხელი ხაზი 116 001; ასევე ფუნქციონირებს თამბაქოს მოხმარების შეწყვეტის მობილური აპლიკაცია „თავს ვანებზე“.

მიმდინარეობდა თამბაქოზე თავის დანებების მოკლე კონსულტირებისა და თამბაქოზე დამოკიდებულების მკურნალობის, მათ შორის მედიკამენტოზურის, გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობის ადვოკატირება.

მიმდინარეობდა რაიონული სჯ. ცენტრების გაძლიერება თამბაქოს კონტროლის საკითხებთან დაკავშირებით, მ.შ. კანონმდებლობის აღსრულების მონიტორინგის მიმართულებით. ხორციელდებოდა თამბაქოს საკითხებზე სხვადასხვა საგრანტო პროექტები და მიმდინარეობდა მუშაობა თამბაქოს საკითხებზე სხვადასხვა საგრანტო პროექტების მოსაპოვებლად.

მომზადდა დოკუმენტი „ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში თამბაქოს კონტროლთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მომზადების, მიღებისა და შესრულების პროცესში საჯარო დაწესებულების, სახელმწიფო მოსამსახურის და საჯარო მოსამსახურის თამბაქოს ინდუსტრიაში ჩაბმულ პირებთან ურთიერთობის წესი“. დოკუმენტს მიეცა მსვლელობა შემდგომი ფორმალიზაციის მიზნით.

FCTC-ის მუხლების აღსრულების მდგომარეობა საქართველოში

თემა	ღონისძიება	მუხლი
ლობირება	სახელმწიფოს (კანონშემოქმედებით, პოლიტიკის მიმღებ) და ინდუსტრიას შორის კომუნიკაციის, ინტერაქციის შეზღუდვა	5.3
მოთხოვნის შემცირება	საგადასახადო და სხვა ფისკალური ზომები თამბაქოზე მოთხოვნის შესამცირებლად	6 და 7
პასიური მწვევლობა	თითოეული მოქალაქის დაცვა თამბაქოს მეორადი კვამლის ზემოქმედებისგან სამუშაო ადგილებზე, დახურულ საზ. შენობებსა და საზ. ტრანსპორტში	8
პროდუქტების რეგულირება	თამბაქოს პროდუქტების შემცველობების ანგარიშგება	9 და 10
თამბაქოს პროდუქტის შეფუთვა და მარკირება	უფრო დიდი ზომის სამედიცინო გაფრთხილებები, შეცდომაში შემყვანი წარწერების აკრძალვა	9 და 11
ცნობიერების ამაღლება	საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება თამბაქოს მავნეობის შესახებ და მასთან დაკავშირებული ჯანმრთელობის შედეგების შესახებ	12

თამბაქოს რეკლამირება, პოპულარიზაცია და სპონსორობა	რეკლამის სრულყოფილი აკრძალვა, გარდა კონსტიტუციით დადგენილი საგამონაკლისო შემთხვევებისა	13
ნიკოტინ-დამოკიდებულება	ნიკოტინ-დამოკიდებულების შემცირებისა და თამბაქოზე თავის დანებების სერვისების განვითარება	14
უკანონო ვაჭრობა	თამბაქოს ნაწარმით უკანონო ვაჭრობის აღმოფხვრისთვის საჭირო ღონისძიებების გატარება	15
არასრულწლოვანთა დაცვა	არასრულწლოვანებზე მიყიდვის აკრძალვისთვის საჭირო ქმედებები	16
კვლევა	კონვენციის მხარეთა შორის თანამშრომლობის გაძლიერება კვლევების განხორციელებისა და ინფორმაციის გაცვლის გზით	20, 21, 22

განხორციელებული საერთაშორისო პროექტები:

- „საქართველოში თამბაქოზე მოთხოვნის შემცირების მიზნით შემუშავებული საკანონმდებლო ცვლილებების დამტკიცების და აღსრულების მხარდაჭერა WHO FCTC მოთხოვნების შესაბამისად“ (The Union/Vital strategies). პროექტის მიზანია თამბაქოსთან დაკავშირებული არაგადამდები დაავადებების რისკების და გავრცელების შემცირება საქართველოში და, ასევე, WHO FCTC-ის შესაბამისად საქართველოს თამბაქოს კონტროლის კანონმდებლობის დახვეწისა და აღსრულებისთვის საფუძვლის მომზადება. პროექტი დასრულდა 2022 წელს.
- „მოწვევასთან თავისუფალი კოალიციები საქართველოსა და სომხეთში: რანდომიზირებული კვლევა“ ხორციელდებოდა აშშ ჯანმრთელობის ეროვნული ინსტიტუტების (NIH) დაფინანსებით, ემორის უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით. კვლევის მიზნებია: მოსახლეობის რანდომიზებული კონტროლირებული კვლევის ჩატარება საქართველოსა და სომხეთის 28 მუნიციპალიტეტში ადგილობრივი კოალიციების გავლენის შესასწავლად; საზოგადოების კონტექსტისა და კოალიციის ფაქტორების თამბაქოს კვამლის გარეშე პოლიტიკის ათვისებასა და დანერგვაზე გავლენის შეფასება; კვლევის შედეგების გავრცობა. პროექტი დასრულდა 2022 წელს.
- „ემორი-საქართველოს სუფთა ჰაერის კვლევითი-საგანმანათლებლო პროექტი“ ხორციელდება აშშ ჯანმრთელობის ეროვნული ინსტიტუტების (NIH) დაფინანსებით, ემორის და ჯორჯ ვოშინგტონის უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით. პროექტის გრძელვადიანი მიზანია საქართველოში არაგადამდებ დაავადებებთან და გარემოს ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული კვლევების ჩატარების შესაძლებლობების განვითარება ტრენინგების, სწავლებისა და პრაქტიკის გზით. 2022 წლის დეკემბრისთვის პროექტში მონაწილეობდა: 4 საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მაგისტრანტი და 10 საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დოქტორანტი.
- გაეროს განვითარების ფონდის (UNDP) პროექტის „არავინ დარჩეს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სერვისებზე ხელმისაწვდომობის მიღმა“ ფარგლებში სამცხე-ჯავახეთისა და ქვემო ქართლის 13 მუნიციპალიტეტში 2022 წ.

განმავლობაში განხორციელდა დაინტერესებული მხარეების შესაძლებლობების განვითარება იმუნიზაციის, კომუნიკაციის, COVID-19 ვაქცინაციის მხარდაჭერის, თემის მობილიზაციის, ინფექციის პრევენციისა და რისკების კომუნიკაციის საკითხებზე. ტრენინგები განხორციელდა ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სამმართველოს წარმომადგენლების მიერ. ჩატარდა: (1) 33 ტრენინგი (მ.შ. 10 სომხურ ადა აზერბაიჯანულ ენაზე) ჯანმო-ს იმუნიზაციის კომუნიკაციის მოდულით სამედიცინო პერსონალისათვის (815 მონაწილე); (2) 13 ტრენინგი CDC-ის სწრაფი სიტუაციური ანალიზისა და მოსახლეობის მობილიზაციის მოდულით საზ. ჯანდაცვის სპეციალისტებისა და სამედიცინო პერსონალისათვის (142 მონაწილე); (3) 13 მუნიციპალიტეტში სამუშაო შეხვედრა ადგილობრივი მთავრობის წარმომადგენლებთან (70 მონაწილე). პროექტი დასრულდა 2022 წელს.

- ჯანმო-ს ევროპის რეგიონალური ოფისის ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერით ჩატარდა ბავშვთა სიმსუქნის ზედამხედველობის სისტემის ინიციატივის (Childhood Obesity Surveillance Initiative - COSI) კვლევა. პროექტის მიზანია მძიმე ხარისხის სიმსუქნის პრევენცია 6-9 წლის ბავშვებში. კვლევის მეშვეობით ხორციელდება ჭარბწონიანობისა და სიმსუქნის შემთხვევების მონიტორინგი და შესწავლა 7 წლის ბავშვებში, რაც საშუალებას გვაძლევს საქართველოს მონაცემები შედარდეს ევროპის რეგიონის ქვეყნებს. კვლევა ჩატარდა საქართველოს მასშტაბით, შემთხვევითად შერჩეული სკოლების შემთხვევითად შერჩეულ მე-2 კლასში; მოცული იქნა 245 სკოლა; გამოკითხულ იქნა 3370 ბავშვი და ამდენივე მშობელი. კვლევის სპეციალურ ონლაინ პლატფორმაზე (LibreClinica), აიტვირთა 245 სკოლის კითხვარი და 3 370 ბავშვისა და ამდენივე მშობლის კითხვარი. პროექტი დასრულდა 2022 წელს. კვლევის საბოლოო შედეგები გამოქვეყნდება 2023 წელს.
- გაეროს მოსახლეობის ფონდის საგრანტო პროექტის „სამეანო მომსახურების მიწოდებისას ძალადობის თვისებრივი კვლევა საქართველოში“ ფარგლებში განხორციელდა სავსე სამუშაოები თბილისში, ქვემო ქართლში, სამცხე-ჯავახეთში, იმერეთში, კახეთსა და აჭარაში. ჩატარდა სიდრმისეული ინტერვიუები და ფოკუს ჯგუფები რეპროდუქციული ასაკის ქალებთან და სამშობიარო დაწესებულებების სამედიცინო და ადმინისტრაციულ პერსონალთან. კვლევის მიზანს წარმოადგენდა საქართველოს მასშტაბით არსებულ სამედიცინო დაწესებულებებში სამეანო მომსახურების მიწოდებისას ძალადობასთან და მშობიარობისას ქალების მიმართ არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებული კონცეფციებისა და გამოვლინებების შესწავლა, გენდერული და სექტორთაშორისი პერსპექტივების კვლევა. პროექტი დასრულდა 2022 წელს.
- გაეროს ბავშვთა ფონდის საგრანტო პროექტის „ანალიტიკური შესაძლებლობების განვითარება პერინატალური ჯანმრთელობის მონაცემების გამოყენების მიზნით“ ფარგლებში განხორციელდა პროექტის პირველი ეტაპი, რომელიც მოიცავდა პროექტის სამუშაო ჯგუფების რუტინულ სამუშაო შეხვედრებს; ვორქშოფებს; ანტენატალური, ინტრანატალური და პოსტნატალური ზრუნვის კომპონენტების ხარისხის ინდიკატორების შერჩევის საკითხების განხილვას; მონაცემთა მართვის გეგმისა და ანგარიშგების ჩარჩოს შემუშავების საკითხების განხილვას; პროექტი მიზნად ისახავს საქართველოს დაბადების რეგისტრის (GBR) გაფართოებას,

განსაკუთრებით ახალშობილთა ჯანმრთელობის კომპონენტთან მიმართებით; დამატებითი ანტენატალური, ინტრანატალური და პოსტნატალური ზრუნვის კომპონენტების ხარისხის ინდიკატორების შერჩევას და დაბადების რეგისტრში ასახვას; მონაცემთა მართვის გეგმისა და ანგარიშგების ჩარჩოს შემუშავებას; და მონაცემთა შეგროვების პროცესის გაუმჯობესებას მონაცემთა შეყვანაზე პასუხისმგებელი სამედიცინო პერსონალის გადამზადებით.

- ჯანმო-ს ევროპის რეგიონული ოფისის ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერით განხორციელდა პროექტი „ტექნიკური მხარდაჭერა განხორციელდება EU COVID-19-ის სოლიდარობის პროგრამა აღმოსავლეთის პარტნიორობისათვის ფარგლებში ფაზა III Plan Reference: P9 O1.2 A3.1 - პოლიტიკისა და სერვისების განვითარება არაგადამდებ დაავადებებთან და მათ რისკ-ფაქტორებთან უკეთ გამკლავების მიზნით“, რომლის ფარგლებში შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფის (მ.შ. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს, ჯანმო-ს, პროფესიული ასოციაციების, არასამთავრობო ორგანიზაციების, მერიის წარმომადგენლები და ეროვნული ექსპერტები) მიერ აქტიურად მიმდინარეობდა მუშაობა ფიზიკური აქტივობის ხელშეწყობის ეროვნული სტრატეგიის დოკუმენტებზე, ქვეყანაში ფიზიკური აქტივობის პოლიტიკის ხელშეწყობისა და გაძლიერებისათვის, WHO-ს ფიზიკური აქტივობის სტრატეგიის შესაბამისად. შემუშავდა ფიზიკური აქტივობის 2024-2030 წწ ეროვნული სტრატეგიისა და 2024-2026 წწ სამოქმედო გეგმის დოკუმენტების პროექტები. პროექტი დასრულდა 2022 წელს.
- ჯანმო-ს ევროპის რეგიონული ოფისის ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერით განხორციელდა პროექტი „ფოკუს ჯგუფების კვლევის შედეგები და მარილის შემცირების საკომუნიკაციო კამპანია საქართველოში“. თვისებრივი კვლევები (20 ფოკუს ჯგუფი) ჩატარდა თბილისსა და თელავში სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფში: ოჯახის ექიმები, ექთნები, ექიმი-სპეციალისტები, მასწავლებლები, რესტორნის შეფები, საბავშვო ბაღის მზარეულები, პაციენტები და ზოგადი მოსახლეობის წარმომადგენლები. მომზადდა ტრანსკრიპტები და გადაიგზავნა WHO-ს შემდგომი ანალიზისათვის. თვისებრივი კვლევის ანალიზი ჩატარდა პროექტის მთავარი მკვლევარის მიერ, ჯანმო-ს ექსპერტის ლუის დ'სოუზას მიერ. აღნიშნული კვლევის ანალიზი საფუძვლად დაედო საკომუნიკაციო მიმართულებების სტრატეგიის განსაზღვრას, სოციალური მედია კამპანიის დაგეგმვას. პროექტი დასრულდა 2022 წელს. საკომუნიკაციო სოცმედია კამპანია განხორციელდება 2023 წელს.

- CDC-ის პროექტის “COVID-19 საწინააღმდეგო ვაქცინაციის პროცესის გაძლიერება საქართველოში” კომპონენტის „საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების თანამშრომელთა მოკლევადიანი გადამზადების“ ფარგლებში საქართველოს ყველა რეგიონში ჩატარებულ ტრენინგებში მონაწილეობა, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის, არაგადამდებ დაავადებათა, ჯანმრთელობის ხელშეწყობის, დედათა და ბავშვთა და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის საკითხებზე.
- USAID-ის პროგრამის „ერთიანობა მრავალფეროვნებაში“ განხორციელებაში. დეპარტამენტის თანამშრომლებმა სხვადასხვა უმაღლესი სამედიცინო სასწავლებელის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ფაკულტეტის სტუდენტები გადამზადეს არაგადამდები დაავადებებისა და მათი რისკ-ფაქტორების

პრევენციისა და კონტროლის, დედათა და ბავშვთა და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის და სხვა საკითხებზე.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 3: კლიმატის ცვლილებისა და გარემო ფაქტორების ზემოქმედებით განპირობებული ავადობის, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და სიკვდილიანობის პრევენცია

საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმის 2018-2022 წწ (NEHAP-2) და სტრატეგიის განხორციელება. გარემოსა და ჯანმრთელობის მე-6 მინისტერიალის ე.წ. „ოსტრავას დეკლარაციის“ ვალდებულებების შესრულება

2022 წელს გრძელდებოდა მუშაობა გარემოს ჯანმრთელობის მიმართულებით მოსამზადებელ დოკუმენტაციაზე; გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმით (NEHAP-2) გათვალისწინებული აქტივობების მიხედვით, 2022 წლის განმავლობაში აქტიურად მიმდინარეობდა სამუშაოები - ევრო დირექტივების შესაბამისი ეროვნული საკანონმდებლო ჩარჩოს შემუშავებასა და ჰარმონიზაციის პროცესის უზრუნველყოფასთან მიმართებაში.

საკანონმდებლო ნორმატიული დოკუმენტების დამტკიცება: საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 2 აპრილის №148 დადგენილებით დამტკიცდა „ტექნიკური რეგლამენტი – ლაქ-საღებავებში ტყვიის შემცველობის რეგლამენტირების წესის დამტკიცების თაობაზე“. 2022 წელს აქტიურად მიმდინარეობდა მოსამზადებელი სამუშაოები ტექნიკური რეგლამენტის ამოქმედების მიზნით, შემუშავებულ იქნა ლაბორატორიული კვლევის მეთოდები და სხვა.

საქართველომ მიიღო იურიდიულად სავალდებულო დოკუმენტი ლაქ-საღებავებში ტყვიის შემცველობის შესახებ. აღნიშნული ტექნიკური რეგლამენტის მიღება უკავშირდება გაერო-ს (WHO, UNEP), ჯანმო-ს, გლობალური ალიანსის (საღებავებში ტყვიის აღმოფხვრის მიზნით (GAELP) რეკომენდაციებს, რომლის ძირითადი მიზანია ხელი შეუწყოს ტყვიის შემცველი საღებავების წარმოებისა და რეალიზაციის შემცირებას/აკრძალვას, ამგვარი მასალების მიერ წარმოქმნილი რისკებისა და საფრთხეების საბოლოოდ აღმოფხვრის მიზნით. ქართულ ენაზე გამოიცა ჯანმო-ს ცნობიერების ამაღლების მასალა, რომელიც ასევე განთავსებულია ჯანმო-ს ვებ-გვერდზე ქართულ ენაზე: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5141998?publication=0>.

წლის განმავლობაში მომზადდა დასკვნები და რეკომენდაციები ცენტრში განსახილველად შემოსულ „სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების დოკუმენტებზე“.

2022 წელს გაგრძელდა მუშაობა გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში გამოსავლის ინდიკატორებისა და ურბანული ინდიკატორების მოძიებაზე, თარგმნასა და შეთანხმებაზე.

წლის განმავლობაში მიმდინარეობდა მუშაობა სხვადასხვა მნიშვნელოვანი დოკუმენტების მომზადება/შემუშავებაზე, მათ შორის:

- „ტყვიის შემცველი საღებავების რეფორმულირების ტექნიკური გაიდლაინის“ შემუშავებაში მონაწილეობის მიღება;
- უკრაინაში არსებული ატომური ენერგოსადგურების მდგომარეობასთან დაკავშირებული სიახლეების მომზადება ქართულ ენაზე;

- ქ. ქუთაისის მეტალურგიული ქარხნის ტერიტორიის მიმდებარედ მცხოვრებ მოსახლეობაზე მავნე ზემოქმედების შეფასება;
- ბავშვთა კონტინენტში სისხლში ტყვიის შემცველობის ანალიზი და შეფასება.

წლის განმავლობაში მომზადდა პრეზენტაციები და მოხდა მათი წარდგენა რეგიონებში, მუნიციპალური სჯ. ცენტრების წარმომადგენლებთან ჩატარებულ ტრენინგებზე; პრეზენტაციები შეეხებოდა შემდეგ სხვადასხვა აქტუალურ თემას, მათ შორის:

- „საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის 2018-2022 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა, NEHAP-2-ის დანერგვა“;
- „ტყვიით მოწამვლის პრევენცია: საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და დიალოგი ყველა დაინტერესებულ მხარეთა შორის“;
- „ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებების სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების შესახებ“;
- „წყალი, სანიტარია და ჰიგიენა სკოლაში“.

დეპარტამენტის წარმომადგენლების მიერ „თვინინგის“ პროექტის ფარგლებში შესრულდა შემდეგი ღონისძიებები:

- 2017 და 2019 წელს, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრში, განხორციელებული ევროკავშირის დაფინანსებული ტაიექსისა და თვინინგის პროექტების ანგარიშების მიხედვით, გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში, საკანონმდებლო-მარეგულირებელი ბაზის გადახედვის შედეგების განხილვა და თვინინგის პროექტის სამუშაო ჯგუფისთვის მიწოდება;
- გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში საკანონმდებლო და მარეგულირებელი ეროვნული დოკუმენტაციის მოძიება, ცალკეული დეტერმინანტების მიხედვით წარდგენა და პროექტის ვებ-გვერდზე პირველი კომპონენტის მენიუში განთავსება;
- გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში საკანონმდებლო და მარეგულირებელი ეროვნული დოკუმენტაციის ინვენტარიზაციაზე უცხოელ და ადგილობრივ იურისტ-ექსპერტებთან თანამშრომლობა:
 - სამუშაო დეტერმინანტების განსაზღვრა და მარეგულირებელი დოკუმენტების კლასიფიკაცია გარემოს ჯანმრთელობის ცალკეული სფეროებისა და დეტერმინანტების მიხედვით (სამუშაო მაკეტის მომზადება-განხილვა-შეესება);
 - შესაბამისი ევროდირექტივებისა და საერთაშორისო შეთანხმებების მიხედვით, საქართველოს მიერ აღებულ ვალდებულებებზე, ეროვნული საკანონმდებლო ბაზის პირველად შედარებით პროცესში მონაწილეობა (ძირითადი სამუშაო, პროექტის გეგმის შესაბამისად, წარიმართება 2023 წელს);
 - უცხოელ ექსპერტებთან ერთად, ცალკეულ რისკ-ფაქტორებზე არსებული პრაქტიკული ორიენტირების გადახედვა და კომენტირება.

სააგარიშო პერიოდში ფუნქციონირება დაიწყო ქიმიურ რისკ-ფაქტორთა კვლევის ლაბორატორიამ, რომელშიც მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა როგორც სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობას, ასევე ლაბორატორიის თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობას. გახსნის დღიდან, ლაბორატორიამ მონაწილეობა მიიღო 24 პროფესიულ ტესტირებაში და შედეგები მოცემულია გამოცდის ოქმებისა და ცხრილის სახით - ISO 17025 სტანდარტის შესაბამისად:

- ქიმიურ რისკ-ფაქტორთა კვლევის ლაბორატორიამ წარმატებით გაიარა ლაბორატორიათშორისი შედარება - სათამაშოებსა და საღებავებში ტყვიის რაოდენობრივი კვლევის მიმართულებით, აკრედიტებულ საგამოცდო ლაბორატორია - „გეოლოგიისა და მინერალურ ნივთიერებათა კვლევის, დიაგნოსტიკისა და გადამუშავების რესპუბლიკურ ცენტრთან“;
- ლაბორატორიამ გააკეთა 300-მდე სისხლის ნიმუშის ლაბორატორიათშორისი შედარება - აკრედიტებულ ლაბორატორია „მედი პრაიმთან“, პარალელურ რეჟიმში, მიღებული შედეგები თანხვედრაშია ერთმანეთთან;
- Israeli National Public Health Laboratory-სთან პარალელურად ჩატარდა წყლის ნიმუშებში ტყვიის რაოდენობრივი კვლევები, შედეგები აქაც თანხვედრაშია;
- ENVIRONMENT AGENCY AUSTRIA-დან მოწოდებული ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების პროფესიული ტესტირების (PT) ნიმუშების კვლევაც წარმატებით დასრულდა;
- სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის ანალიზის აკრედიტებულ საგამოცდო ლაბორატორიასთან, ნიადაგის ნიმუშებში, ტყვიისა და კადმიუმის ლაბორატორიათშორისი კვლევა წარმატებით დასრულდა;
- სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის ანალიზის აკრედიტირებულ საგამოცდო ლაბორატორიასთან ერთად განხორციელდა ნორვეგიის კვლევითი ინსტიტუტიდან მიღებული საერთაშორისო PT ტესტირებაში მონაწილეობა, რომლის შედეგებიც ჯერ მიღებული არ არის.

სულ 2021-2022 წლებში, ქიმიურ რისკ-ფაქტორთა კვლევის ლაბორატორიამ, მაღალტექნოლოგიური ხელსაწყოების გამოყენებით, როგორებიც არის მას-სპექტრომეტრი ინდუქციურად შეწყვილებული პლაზმით ICP-MS და ატომურ-აბსორბციული სპექტრომეტრი AAS, ჩაატარა შემდეგი სახის გამოკვლევები:

- სისხლის - 337 საანალიზო ნიმუში;
- წყლის - 84 საანალიზო ნიმუში;
- ნიადაგის - 104 საანალიზო ნიმუში;
- ფსკერული ნალექის - 10 საანალიზო ნიმუში;
- საღებავების - 23 საანალიზო ნიმუში;
- სათამაშოების - 9 საანალიზო ნიმუში.

საქართველოს მთავრობის №4 დადგენილების („2022 წლის ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამების დამტკიცების შესახებ“ საფუძველზე (2022 წლის 12 იანვარი), რომლითაც

განსაზღვრულია ტყვიის პოტენციური წყაროების დადგენის მიზნით, კვლევების ჩატარება იმ მოსარგებლეებისთვის, რომელთა სისხლშიც ტყვიის კონცენტრაცია შეადგენს ან მეტია 10 მკგ/დლ-ზე; სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, მათ ოჯახებში ვიზიტისას, ჩატარდა საცხოვრებელი გარემოს სკრინინგი - რენტგენოფლოუორესცენტული სპექტრომეტრით (XRF). წარმოდგენილ ცხრილში მოცემულია პროგრამის ფარგლებში შესრულებული სამუშაოს რაოდენობრივი მაჩვენებლები:

რეგიონი	გამოკვლეული მასალების ჩამონათვალი						
	სადება- ვები	კერამიკული ჭურჭელი	პლასტმასის ჭურჭელი	სათამა- შოები	საკანცე- ლარიო ნივთები	ნიადა- გი	სუნე- ლები
აჭარა	66	193	23	156	65	8	8
გურია	36	41	3	44	8	1	12
იმერეთი	10	12	-	5	4	-	-
სამეგრე- ლო	2	12	-	5	4	-	-
კახეთი (გურჯაა ნი)	39	82	15	94	3	-	-
სულ	153	340	41	304	84	9	20

სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ჩატარებული გამოკვლევებით, ცალკეულ შემთხვევებში, დადგენილია ბავშვების ტყვიით დაზიანების წყაროები, ოჯახებში ჩატარებულია საგანმანათლებლო საუბრები და მიცემულია საჭირო რეკომენდაციები.

გარემოს ნიმუშებში ჩატარებული ტყვიის კვლევის შედეგები: საქართველოს მთავრობის განკარგულება №869 „ბავშვებში ტყვიის ტოქსიკური ზემოქმედების ადრეული გამოვლენისა და მართვის ღონისძიებების გატარების შესახებ“ საფუძველზე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გადაეგზავნა 2-დან 7 წლამდე მრავალინდიკატორული პოპულაციური კვლევის შედეგების მიხედვით, სისხლში 10 მკგ/დლ-ზე მეტი ტყვიის დონის მქონე ბავშვების შესახებ მონაცემები და მათ მიერ, ბავშვთა საცხოვრებელ გარემოს მიმდებარე ტერიტორიაზე, ტყვიის წყაროს იდენტიფიცირების მიზნით მოხდა სინჯების აღება (ჰაერის, წყლის და ნიადაგის) და ტესტირება. დკსჯეც-ს ქიმიურ რისკ-ფაქტორთა კვლევის ლაბორატორიის სპეციალისტთა მიერ, განხორციელდა შინამეურნეობების კვლევა, ტყვიით ბავშვთა დაზარალების წყაროს დასადგენად.

ჩატარებული კვლევების შედეგების ზოგადი ანალიზი: 2021-2022 წლებში ტყვიის ძირითადი წყაროების შესწავლის მიზნით ჩატარდა კვლევები სახელმწიფო პროგრამის „დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი“ სისხლში ტყვიის შემცველობის ბიომონიტორინგის კომპონენტის ფარგლებში. კვლევისთვის შერჩეულ იქნა ის ოჯახები, სადაც ბავშვის სისხლში ტყვიის კონცენტრაცია დაფიქსირდა 10 მკგ/დლ და მეტი. ანალიზი მოიცავს გურიისა და აჭარის რეგიონებს.

2021-2022 წწ სულ გაზომვების რაოდენობა	საღებავები	153
	კერამიკული ჭურჭელი	340
	პლასტმასის ჭურჭელი	41
	სათამაშოები	304
	საკანცლარიო ნივთები	84
	ნიადაგი	9
	სუნელები	20

საღებავებში გაზომვები წარმოებდა ტექნიკური რეგლამენტის – ლაქ-საღებავებში ტყვიის შემცველობის რეგლამენტირების წესის დამტკიცების თაობაზე საქართველოს მთავრობის #148 (2.04.2021) დადგენილების შესაბამისად.

სათამაშოებში მიგრაციის ზღვრები განსაზღვრულია საქართველოს კანონმდებლობით (საქართველოს მთავრობის დადგენილება #47 (21.01.2020) „სათამაშოების უსაფრთხოების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“).

კვლევის პარალელურად ხდებოდა რეკომენდაციების გაცემა მოსახლეობაზე, ექსპოზიციის მინიმიზაციის თვალსაზრისით (მაღალი კონცენტრაციის ნივთების ამოღება ხმარებიდან და სხვ.). ზომების გატარების მიმართულებით სულ გადამზადდა 167 საზღვრის დაცვის პოლიციის და საბაჟო სამსახურის თანამშრომელი.

საანგარიშო პერიოდში მომზადდა და ჩატარდა ევროკავშირის პროექტის - „სანიტარული კონტროლის რისკის შეფასების ტრენინგი სამედიცინო და ლაბორატორიული დაწესებულებებისთვის - COVID-19-ის ძირითადი დამცავი ზომების შესახებ საქართველოში“ ფარგლებში, ქვეყნის ყველა რეგიონის 68 სამედიცინო დაწესებულების (მ.შ. საავადმყოფოები, კლინიკები, ჯანდაცვის და საზ. ჯანდაცვის ცენტრები) 400-ზე მეტი კლინიკური და ლაბორატორიული პერსონალის გადამზადება ინფექციების კონტროლისა და ლაბორატორიული ბიოუსაფრთხოების მიმართულებით.

წლის განმავლობაში ხორციელდებოდა სადეზინფექციო საშუალებების რეგისტრაცია (ქიმიური რეგისტრის ელექტრონულ პორტალზე შემოსული დოკუმენტაციის განხილვა/დახარვეზება/დადასტურება, საბოლოო რეგისტრაცია და ნუსხაში განთავსება) და რეგისტრირებული საშუალებების შესახებ ყოველთვიური ანგარიში; სულ წლის განმავლობაში ცენტრის ელექტრონულ პორტალზე განსახილველად შემოსული იყო 189 განცხადება, მათგან დარეგისტრირებულია 83 საშუალება (სადეზინფექციო - 46, სადეზინსექციო - 24 და სადერატიზაციო - 13), რეგისტრაციაზე უარი ეთქვა 16 საშუალებას - მადეზინფიცირებელი ეფექტის არ ქონის გამო, ხოლო დანარჩენი საშუალებები რეგისტრაციას არ ექვემდებარებოდა.

დეპარტამენტის წარმომადგენელი მონაწილეობდა საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს სტანდარტიზაციის ტექნიკური კომიტეტის - ტკ 8

„გზები საავტომობილო და საგზაო მოძრაობის რეგულირება“ სხდომებში და სტანდარტების პროექტების განხილვაში.

კოორდინირებული, თანმიმდევრული, მტკიცებულებაზე დაფუძნებული პოლიტიკის ჩამოყალიბება და ინტერსექტორული თანამშრომლობის გაძლიერება გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში

2022 წელს, თვინიერების პროექტის „საქართველოში ჯანმრთელობის ზემოქმედების შეფასების პრაქტიკის დანერგვის ხელშეწყობის“ ფარგლებში, დეპარტამენტი მონაწილეობდა სამუშაო შეხვედრებში, რომლებიც ეძღვნებოდა ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასების ინსტრუმენტების შემუშავებას - ჯანმრთელობის სხვადასხვა ინდიკატორების გათვალისწინებით. ასევე, ჯანმო-ს მიერ შემუშავებული - ჰაერის დაბინძურებისა და ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასების ინსტრუმენტის AirQ+ დანერგვისადმი მიძღვნილ მოსამზადებელ სამუშაოებში, რადგანაც ამ ინსტრუმენტის დანერგვა საშუალებას იძლევა გაანალიზდეს ჰაერის დაბინძურებასა და მისგან გამოწვეულ ჯანმრთელობის შედეგებს/დაავადებებს შორის კორელაცია და, შესაბამისად, დაინერგოს მავნე ზემოქმედების შემცირების, შეკავების და პრევენციის პოლიტიკა და შემუშავდეს ტაქტიკური ნაბიჯები.

საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 14 სექტემბრის #473 დადგენილების შესასრულებლად, რომელიც ეხება ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცებას - „საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში ესთეტიკური და კოსმეტიკური პროცედურების წარმოებისას ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის სანიტარიული ნორმების შესახებ“, ცენტრის გარემოს ჯანმრთელობის დეპარტამენტი და ქვეყნის მუნიციპალიტეტების შესაბამისი უფლებამოსილი სტრუქტურები, 2022 წელსაც აგრძელებდნენ საზოგადოებრივი მნიშვნელობის ობიექტებში (სილამაზის, ტატუირების, პირსინგის, აკუპუნქტურის სალონები/ კაბინეტები) ინფექციური კონტროლის მიმართულებით არსებული ვითარების შემოწმება/კონტროლს და მიღებული შედეგების ანალიზს.

წლების განმავლობაში ჩატარებული შემოწმებების შედეგად მიღწეულია გარკვეული შედეგები, მაგ., 2021 წელს შემოწმება თუ ჩატარდა 10 მუნიციპალიტეტში, მათგან 4 მუნიციპალიტეტში შემოწმებების ჩატარებისას დარღვევები საერთოდ აღარ გამოვლენილა, რაც სერიოზულ მიღწევას დაავადებათა პრევენციის საქმეში იმ მუნიციპალიტეტებისთვის, სადაც სჯუ ცენტრების მიერ ეს სამუშაოები სისტემატურად ხორციელდება.

2022 წელს, მთავრობის #473 დადგენილების შესრულებაზე მუშაობა განახლდა თითქმის ყველა რეგიონში, მინიმუმ 1 ან 2 მუნიციპალიტეტში და წლის ბოლოს დკსჯეც-ში გასაანალიზებლად 30-მდე სჯუ ცენტრმა წარმოადგინა ინფორმაცია ჩატარებული სამუშაოს შესახებ, მონაცემთა ბაზების ცენტრში წარმოდგენა ამჟამად გრძელდება. მიღებული ინფორმაციის მიხედვით, 2022 წელს ქვეყანაში ჩატარებულია სულ 777 შემოწმება - აქედან შერჩევითი - 645, განმეორებითი - 132 (მ.შ. 16 ობიექტში - ორჯერადად); შემოწმებების დროს დაფიქსირებულია ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების დარღვევის 423 შემთხვევა, მათ გამოსასწორებლად გონივრული ვადა მიცემულია 279 შემთხვევაში; სულ გასულ წელს გამოვლენილი დარღვევებისთვის შევსებულია მხოლოდ 3 ადმინისტრაციული ოქმი, ყველა

დანარჩენ შემთხვევებში მიცემულია სიტყვიერი გაფრთხილება. დარღვევების გამო წლის განმავლობაში სასამართლოზე არც ერთი ობიექტი გადაცემული არ ყოფილა.

2022 წელს მომზადდა მუნიციპალური სჯ ცენტრების მიერ, ბავშვთა სააღმზადდელო-საგანმანათლებლო დაწესებულებებში მონიტორინგის ჩასატარებლად ორი კითხვარი - „ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებების სანიტარულ და ჰიგიენურ მდგომარეობაზე ზედამხედველობის“ და „წყალი, სანიტარია და ჰიგიენა სკოლაში“, მომზადებულია ასევე კითხვარების შევსების გაიდლაინები. მონიტორინგის ინსტრუმენტები სამუშაო შეხვედრებზე განხილულია საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს შესაბამისი სტრუქტურების წარმომადგენლებთან, მიღწეულია შეთანხმება ყველა პრინციპულ საკითხზე და დაწყებულია პროცედურები - ორივე მონიტორინგის ინსტრუმენტის არსებული წესის მიხედვით დასამტკიცებლად, რათა უკვე 2023 წლიდან მუნიციპალურმა სჯ ცენტრებმა დაიწყონ ბავშვთა დაწესებულებების შემოწმება მთავრობის #485 დადგენილების და ეროვნული გაიდლაინის - „წყალი, სანიტარია და ჰიგიენა სკოლაში“, შესაბამისად.

გარემოს ეპიდემიოლოგიის კვლევების დაგეგმვა და განხორციელება გარემოს რისკ-ფაქტორების ადამიანთა ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასების მიზნით

გრძელდებოდა მუშაობა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტის - „გარემოს ჯანმრთელობის რისკების შეფასება ბოლნისი-დმანისის რეგიონში“ - განხორციელებაზე. პროექტის მიზანია ბოლნისი-დმანისის რეგიონში, ტექნოგენური ქიმიური აგენტებით გარემოზე შესაძლო ზემოქმედებასთან ასოცირებული ჯანმრთელობის რისკების შეფასება და მათი მინიმიზაციის ღონისძიებათა ოპტიმალური რეკომენდაციების შემუშავება. 2022 წელს პროექტის ფარგლებში ჩატარებული იყო განმეორებითი ეპიდემიოლოგიური კვლევა - მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესასწავლად სამიზნე ჯგუფებში, მოპოვებული ინფორმაცია შეტანილია შესაბამის მონაცემთა ბაზაში და მზადდება დასამუშავებლად; ასევე ჩატარდა გარემო ობიექტების კვლევა - ექსპოზიციების შესაფასებლად. სეზონური კვლევები იყო ჩატარებული სამიზნე ჯგუფების დასახლებულ პუნქტებში, გამოკვლეული იყო ნიადაგისა და ზედაპირული წყლების საანალიზო ნიმუშები მძიმე მეტალების - ტყვიისა და კადმიუმის - არსებულ სტანდარტებთან შესაბამისობაზე. კვლევამ აჩვენა გარკვეული დასახლებული პუნქტების მძიმე მეტალებით დაბინძურების ფაქტები. გარემო ობიექტების კვლევის შედეგების შესახებ მომზადდა და სამეცნიერო ჟურნალში დაიბეჭდა სტატია - „მძიმე ლითონების - მათ შორის ტყვიისა და კადმიუმის - განაწილება ბოლნისი-დმანისის რეგიონის დასახლებულ პუნქტებში“.

2022 წელს, გაეროს განვითარების პროგრამის მიერ დაფინანსებული “Sida-ს პროგრამა გარემოსა და კლიმატის ცვლილების შესახებ ქვეყნის სპეციფიკური შედეგი #00130743 GEO10-ში“ ფარგლებში, დკსჯეც-ის ჯგუფის მიერ (დამოუკიდებელი ექსპერტის მონაწილეობით) ჩატარდა პროექტით განსაზღვრული კვლევები და მომზადდა კლიმატის ცვლილების ინტეგრირებული ზედამხედველობის სისტემის განვითარების სახელმძღვანელო დოკუმენტი (Strengthening of Surveillance on Climate Change-Related Diseases and Risk-Factors)

და სამედიცინო დაწესებულებების დეკარბონიზაციის საგზაო რუკა (Health Care Facilities Decarbonization Road Map). 2022 წლის დეკემბრის თვეში დაიწყო და 2023 წლის განმავლობაში აღნიშნული მიმართულებებით გაგრძელდება მოსახლეობაში ცნობიერების ამაღლების და საინფორმაციო კამპანია.

საანგარიშო წელს დასრულდა კვლევა „წყალმომარაგება, ჰიგიენის და სანიტარიის WASH-ის სიტუაციური ანალიზი“ საქართველოს 240-მდე სამედიცინო დაწესებულებაში ჯანმო-ს მხარდაჭერით. ხარვეზები გამოვლინდა WASH განხორციელებისა და აღსრულების კუთხით; დადასტურდა შემდეგი მიგნებები:

- სამედიცინო დაწესებულებებში სასმელი წყლისა და ხელების ჰიგიენის ძირითადი სერვისები აღწევდა მაღალ დონეს, ნარჩენების მართვა და გარემოს დასუფთავება - საშუალო დონეს, ხოლო სანიტარული - დაბალ დონეს;
- მნიშვნელოვანი შეუსაბამოები დაფიქსირდა WASH სერვისის გაწევაში - ძირითადად, ჩამორჩებიან სოფლად არსებული და პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის დაწესებულებები;
- მომზადდა რეკომენდაციები ეროვნულ დონეზე და დაწესებულებების დონეზე წარსადგენად.

წლის განმავლობაში გარემოს ჯანმრთელობის დეპარტამენტის სპეციალისტებმა მონაწილეობა მიიღეს შემდეგი საკანონმდებლო და ნორმატიული დოკუმენტების პროექტების მომზადება/განხილვაში:

- საქართველოს კანონები - „წყლის რესურსების მართვის შესახებ“, „ქიმიური ნივთიერებების მართვის შესახებ“, „წიაღის შესახებ“, „განახლებული საქართველოს სახელმწიფოს ენერგეტიკული პოლიტიკისა და მისი დანართის - ენერგეტიკისა და კლიმატის ეროვნული ინტეგრირებული გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების (სგშ) სკოპინგის განცხადება“ და სხვ.;
- ტექნიკური რეგლამენტი - „კოსმეტიკურ-პარფიუმერული საშუალებების უსაფრთხოების შესახებ“;
- ტექნიკური რეგლამენტი - „საყოფაცხოვრებო ქიმიური პროდუქციის შესახებ“;
- ტექნიკური რეგლამენტი - „ბიოციდების შესახებ“;
- „პიროტექნიკის შესახებ“ - ევროდირექტივის დანერგვა;
- ტექნიკური რეგლამენტი - „ლაქ-საღებავებში ტყვიის შემცველობის რეგლამენტირების წესის დამტკიცების თაობაზე“;
- მიმდინარეობდა მუშაობა „ტყვიის შემცველი საღებავების რეფორმულირების და უსაფრთხო ალტერნატივებით“ ჩასანაცვლებლად.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 4: საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნის შესაძლებლობების გაძლიერება სწრაფი და ეფექტური რეაგირებისათვის

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნა და რეაგირება საქართველოსთვის წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს და ჯანდაცვის სფეროს მნიშვნელოვან პრიორიტეტს. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნისა და რეაგირების კუთხით ცენტრის მიზანს წარმოადგენს ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემცველი ფაქტების მონიტორინგი, მზადყოფნისა და რეაგირების შესაძლებლობების გაძლიერების უზრუნველყოფა, საერთაშორისო რეგულაციებისა და ინიციატივების განხორციელება, რათა საგანგებო სიტუაციებისას ეფექტურად და დროულად მოხდეს რეაგირება, რის შედეგადაც შესაძლებელი იქნება ზიანის თავიდან აცილება ან მაქსიმალურად შემცირება. ამ მიმართულებით მუდმივად მიმდინარეობს თანამშრომლობა როგორც ქვეყნის შიგნით, ინტერსექტორული კოლაბორაციის ფარგლებში, ისე მის ფარგლებს გარეთ არსებულ ორგანიზაციებთან და სტრუქტურულ ერთეულებთან.

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციული ცენტრის (PHEOC) გაძლიერება

დკსჯეც-ში 2020 წლის იანვარში ჩამოყალიბდა და ფუნქციონირება დაიწყო საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციულმა ცენტრმა (PHEOC), აღნიშნული აქტივობა დაჩქარებულად განხორციელდა COVID-19-ის პანდემიაზე სწრაფი და მიზანმიმართული რეაგირებისთვის, ოპერაციული ცენტრის ქვეშ შეიქმნა შემთხვევის მართვის სისტემა, რომელშიც COVID-19-ის პანდემიაზე რეაგირების კუთხით გაერთიანდა ცენტრის ყველა ერთეული. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციული ცენტრის შექმნა წარმოადგენდა 2019 წელს ჩატარებული ჯანმო-ს გადამდები დაავადებების მართვისა და ზედამხედველობის სისტემის შესაძლებლობების შეფასების (ANEC) ერთ-ერთ ძირითად რეკომენდაციას. 2022 წელს, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე რეაგირების ოპერაციული ცენტრი ადამიანური რესურსების კუთხით გაძლიერდა. ეროვნული დონიდან საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნისა და რეაგირების სამმართველოს თანამშრომელმა სტაჟირება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საგანგებო მდგომარეობის მართვის საკითხებში გაიარა CDC-ში. რეგიონულ დონეზე, დასავლეთ საქართველოში, კერძოდ, ქუთაისში ოფიციალურად გაიხსნა PHEOC, რომელიც ხელს შეუწყობს, როგორც ცენტრალურ, ასევე რეგიონულ დონეზე საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებზე მზადყოფნისა და რეაგირების გაძლიერებას.

ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების (ჯსწ) ჩარჩოს ფარგლებში შემოსასვლელი პუნქტების შეფასება

ჯსწ ჩარჩოს ფარგლებში, შემუშავდა გადამდებ დაავადებებზე სახმელეთო გადაკვეთის პუნქტებისთვის რეაგირების გეგმა და შესაბამისი სტანდარტული ოპერაციული პროცედურა (სოპ); სახმელეთო გადაკვეთის პუნქტებში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რეაგირების ღონისძიებების სწრაფი განხორციელება იძლევა შესაძლებლობას, თავიდან იქნას აცილებული გადამდები დაავადებების აღმოცენება და/ან გავრცელება. აღნიშნული გეგმის

მიზანს წარმოადგენდა ქვეყანაში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემქმნელი გადამდები დაავადებების პოტენციური შემოტანის ადრეული გამოვლენა და რეაგირება, შემდგომი გავრცელების პრევენციის მიზნით.

ტრენინგები

2022 წელს COVID-19-ზე მზადყოფნისა და რეაგირების რეგიონული გაძლიერების კუთხით, შემუშავდა სწრაფი რეაგირების ჯგუფის (RRT) სატრენინგო კურსი და დაიწყო სწრაფი რეაგირების ჯგუფების გადამზადება მთელი საქართველოს მასშტაბით. ამ ეტაპზე COVID-19-ზე სწრაფი რეაგირების ჯგუფები გადამზადებულია აჭარაში, გურიაში, სამეგრელო/ზემო-სვანეთში, კახეთში, შიდა ქართლში, ქვემო ქართლში, მცხეთა-მთიანეთში, სამცხე-ჯავახეთსა და იმერეთში, სულ 92 საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუშაკი.

ჩატარდა სწრაფი რეაგირების ჯგუფის საველე სამუშაო კახეთში, იმერეთსა და შიდა ქართლში, რომლის მიზანს წარმოადგენდა სწრაფი რეაგირების ჯგუფის მიერ იმ თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენება, რომელიც ტრენინგების სამუშაოებით იქნა მიწოდებული. რეგიონში არსებული გამოწვევების მიხედვით, საველე სამუშაოს ჩატარების ადგილად შეირჩა კონკრეტული ლოკაციები, რის მიხედვითაც შემდგომ დაიწერა საველე სამუშაოს ანგარიში და გაიცა შესაბამისი რეკომენდაციები.

საერთაშორისო პარტნიორობთან თანამშრომლობა

საქართველო აქტიურად არის ჩართული საერთაშორისო პარტნიორობის გაძლიერებაში. 2022 წლის მანძილზე საქართველო, როგორც გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების ინიციატივის, რეალურ დროში ბიოზედამხედველობის სამოქმედო პაკეტის ლიდერი, პარტნიორ და მხარდამჭერ ქვეყნებს შორის პარტნიორობის გაძლიერების და გამოცდილების გაზიარების მიზნით ატარებდა ონლაინ შეხვედრებს. ასევე, საქართველოს, როგორც გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების ინიციატივის ეპიდზედამხედველობის პაკეტის ლიდერ ქვეყანას, ამერიკის დაავადებათა კონტროლის ცენტრების წარმომადგენლებთან ერთად წარდგენილ ჰქონდა აბსტრაქტი ჯანმრთელობის უსაფრთხოების საერთაშორისო კონფერენციაზე, სინგაპურში სახელწოდებით: „GHS Surveillance Action Package Workshop: Country Experiences, Challenges, and Solutions in Using National Surveillance Systems for Detection of Emerging Infectious Diseases“. აბსტრაქტი მიღებულ იქნა კონფერენციის ორგანიზატორების მიერ, რის შედეგადაც 28 ივნისს გაიმართა სამუშაო შეხვედრა. სამუშაო შეხვედრის ორგანიზატორი იყო საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნისა და რეაგირების სამმართველო.

2 ივლისს გაიმართა ჯანმო-ს მიერ ორგანიზებული მრგვალი მაგიდის შეხვედრა სახელწოდებით: „ვართ თუ არა მზად მომავლისთვის“, რომლის მიზანს წარმოადგენდა დიალოგის გამართვა, რამდენად მნიშვნელოვანია თითოეული ქვეყნის მზადყოფნისა და რეაგირების შესაძლებლობების გაძლიერება, რაც უფრო ნათლად დანახულ იქნა COVID-19 პანდემიის შედეგად. აღნიშნულ შეხვედრაზე მიწვეულნი იყვნენ საქართველოს წარმომადგენლები.

2022 წელს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში, ამერიკის დაავადებათა კონტროლის ცენტრთან ერთად ჩატარდა ტრენინგი

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საგანგებო სიტუაციების მართვასთან დაკავშირებით. აღნიშნული ტრენინგის მიზანს წარმოადგენდა საჭირო უნარებისა და კონცეფციების დემონსტრირება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საგანგებო სიტუაციის მართვის პროგრამის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საგანგებო სიტუაციების მართვის ოპერაციების ცენტრის შესამუშავებლად მზადყოფნის ციკლში, რეაგირების და შედეგების ლიკვიდაციის საშუალებით.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი აქტიურად თანამშრომლობს ევროპის დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრთან (ECDC) და წარმოადგენს ჯანმრთელობის უსაფრთხოების ინიციატივის წევრს, რომლის ფარგლებშიც საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რისკებზე მზადყოფნისა და რეაგირების სამმართველომ მონაწილეობა მიიღო ყოველთვიურ ვებინარებში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისთვის სხვადასხვა აქტუალური საკითხების მიმართულებით. ასევე, ცენტრმა და სამმართველომ მონაწილეობა მიიღო ქმედების შემდგომ განხილვაში (After Action Review), სადაც მოხდა ხანგრძლივი მოვლის დაწესებულებებში COVID-19-ის საწინააღმდეგო ღონისძიებების მიმოხილვა. საერთაშორისო შეტყობინების კუთხით, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი წარმოადგენს ოფიციალურ უწყებას, რომელიც პასუხისმგებელია საერთაშორისო პლათფორმაზე (Tessy) COVID-19-ის დადასტურებულ და გარდაცვალების შემთხვევათა, ასევე ვაქცინირებულ პირთა რაოდენობის რეგისტრაციაზე.

ცენტრი აქტიურად თანამშრომლობს ჯანმო-თან. ჯონ ჰოპკინსის უნივერსიტეტისა და ჯანმო-ს საერთო კვლევის ფარგლებში მოხდა სწრაფი რეაგირების ჯგუფების გამოცდილების გაზიარება.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი, როგორც ჯსწ ეროვნული კოორდინატორი, აქტიურად ასრულების მასზე დაკისრებულ საერთაშორისო ფუნქცია-მოვალეობებს. 2022 წლის 22 ნოემბერს ჩატარდა "IHR Exercise JADE 2022" სიმულაციური სავარჯიშო, რომლის მიზანს წარმოადგენდა IHR ეროვნული კოორდინატორის ფუნქციების გაძლიერება და შენარჩუნება, კომუნიკაციის მნიშვნელობის დემონსტრირება რისკის შეფასების და სიტუაციის მონიტორინგის დროს, როგორც გლობალურად, ასევე - რეგიონულად.

2022 წლის მანძილზე, ამერიკის დაავადებათა კონტროლის ცენტრებთან აქტიური კოლაბორაციის შედეგად ჩატარდა არაერთი ონლაინ და პირისპირ შეხვედრები, სადაც გაზიარდა ექსპერტების გამოცდილება, ერთობლივი პროექტების ფარგლებში განხორციელებული აქტივობების შედეგები და შემუშავდა სამომავლო გეგმები. ერთ-ერთ წარმატებულ აქტივობას კოლაბორაციის ფარგლებში წარმოადგენდა სამმართველოს თანამშრომლის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საგანგებო მდგომარეობის მართვის სტაჟირებაზე (2022 Public Health Emergency Management (PHEM) Fellowship) ამერიკის შეერთებულ შტატებში წასვლა და გამოცდილების გაზიარება.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 5: გამოყენებითი და ფუნდამენტური ბიოსამედიცინო და ბიოტექნოლოგიური სამეცნიერო კვლევების პოტენციალის განვითარება

მეცნიერება და კვლევები ცენტრისთვის სტრატეგიული ინფორმაციის მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს. ცენტრის მიერ მომზადებული რეკომენდაციები თანამედროვე მეცნიერულ მეთოდოლოგიებს და ამ კვლევებით მიღებულ მტკიცებულებებს ეფუძნება. 2022 წლის განმავლობაში გაძლიერდა ცენტრის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა და შესყიდულ იქნა ლაბორატორიული აპარატურა და ტექნიკა, დაინერგა კვლევის ახალი მეთოდები.

სამეცნიერო პოტენციალის განვითარება, მათ შორის, პრეციზიზულ მედიცინაში გამოყენებული თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა

2022 წელს დკსჯეცში მუშაობდა 47 დოქტორი და 102 მაგისტრი. მაგისტრატურაში სწავლობდა 20 თანამშრომელი, აქედან მაგისტრატურა დაამთავრა ათმა. დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად მუშავდებოდა 25 დისერტაცია, ცენტრის ბაზაზე სადოქტორო დისერტაცია დაასრულა სხვა დაწესებულებაში მომუშავე 1 სპეციალისტმა. დაცულია 2 დისერტაცია დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად. დკსჯეცის სპეციალისტების მიერ 2022 წელს შემუშავდა და დაიბეჭდა 45 სხვადასხვა პუბლიკაცია და გამოცემა, 27 აბსტრაქტი/პოსტერი; 19 სამეცნიერო სტატია რეიტინგულ გამოცემებში. 2022 წელს ცენტრში სტაჟირება გაიარა 68 სტაჟიორმა.

ცენტრის მატერიალურ-ტექნიკური შესაძლებლობების გაძლიერება

2022 წლის განმავლობაში ცენტრის თანამშრომლებმა ქ. თბილისსა და საქართველოს მასშტაბით ჩაატარეს 45 ტრენინგი; 41 თანამშრომელმა მონაწილეობა მიიღო საზღვარგარეთ ჩატარებულ 5 ტრენინგში; ასევე ცენტრის თანამშრომლები მონაწილეობდნენ საქართველოს ფარგლებში ჩატარებულ 16 ტრენინგსა და 6 კონფერენციაში.

საანგარიშო წელს შეძენილი/მიღებულია აპარატურა/აღჭურვილობა/ტექნიკა, განხორციელდა შეძენილი აპარატურის და ტექნიკის მონტაჟი და ინსტალირება.

გენომის ცენტრის გაძლიერება და ვივარიუმის ფუნქციონირების უზრუნველყოფა საერთაშორისო სტანდარტებით

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში გენომის ცენტრი ფუნქციონირებს 2012 წლიდან. გენომის ცენტრი უნიკალურია როგორც საქართველოსათვის, ასევე რეგიონის ქვეყნების ფარგლებში (აზერბაიჯანი, სომხეთი, თურქეთის აღმოსავლეთ ნაწილი, უკრაინა). ცენტრის უნიკალურობას განსაზღვრავს, ერთი მხრივ, ახალი თაობის სექვენირების პლატფორმა MiSeq (რომელზეც ხორციელდება როგორც ბაქტერიული და ვირუსული მთლიანი გენომის ნუკლეოტიდური თანამიმდევრობის გაშიფვრა, ასევე ეუკარიოტული ორგანიზმების (ვაზის, ხორბლის, ქართული ხვლიკის და ა.შ.) გენომის ანალიზი), ხოლო მეორე მხრივ, მაღალი კვალიფიკაციის მეცნიერთა ჯგუფი, რომელთაც გავლილი აქვს ტრენინგები ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ევროპის წამყვან ლაბორატორიებში, ჩართულნი არიან მრავალ სამეცნიერო კვლევაში და შეუძლიათ კვლევების განხორციელება თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით.

2022 წელს ბაქტერიოფაგის ინსტიტუტთან თანამშრომლობის ფარგლებში გამოქვეყნდა სამეცნიერო სტატია “Phenotypic and Genetic Characterization of Aeromonas hydrophila Phage AhMtk13a and Evaluation of Its Therapeutic Potential on Simulated Aeromonas Infection in Danio rerio“ Viruses 2022, 14, 412. <https://doi.org/10.3390/v14020412>.

2022 წლიდან გენომის ცენტრში მიმდინარეობდა შემდეგი პროექტები:

1. „საქართველოში C და B ჰეპატიტების ზედამხედველობის ეფექტურობის გაძლიერება ზიანის შემცირების ცენტრებში GHOST ტექნოლოგიის გამოყენებით“.

მიზანი - გლობალური ჰეპატიტების აფეთქებებზე დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ლუგარის ლაბორატორიის ბაზაზე არსებული ზედამხედველობის რეგიონალური GHOST ტექნოლოგიის ცენტრის ეფექტური გამოყენება.

პროექტის შუალედური მონაცემები წარდგენილი იქნა ღვიძლის საერთაშორისო კონგრესზე .2. „ეპითელური ზრდის ფაქტორის რეცეპტორის (EGFR), სერინ-ტრეონინ კინაზას (BRAF), პროტო-ონკოგენების (KRAS), (NRAS) და ანაპლასტიკური ლიმფომა კინაზას (ALK) მოლეკულურ-გენეტიკური კვლევა პჯრ მეთოდით“.

მიზანი - საქართველოში ფილტვის ადენოკარცინომას ჰისტოლოგიურად დადასტურებული დიაგნოზის მქონე პაციენტებში EGFR, BRAF, KRAS, NRAS და ALK გენებში პათოგენური მუტაციები გამოვლენა. ასევე, პაციენტებისათვის საქართველოსა და რეგიონის მასშტაბით გამოკვლევის ჩატარების შესაძლებლობის მიცემა (ანალიზი/ტესტირება).

3. „ახალი თაობის სექვენირებაზე დაფუძნებული კლინიკური აპლიკაციები - პერსონალიზებული მედიცინის საფუძველი“.

მიზანი - საქართველოში ახალი თაობის სექვენირებაზე დაფუძნებული კლინიკური აპლიკაციების განვითარება და საქართველოსა და რეგიონის ქვეყნებისათვის შესაბამისი სერვისების შეთავაზება.

საქართველოში გენური მუტაციების კვლევის მიმართ მოთხოვნა (ძუძუს კიბოს დროს) მაღალია. 2021 წლამდე აღნიშნული ტესტირება ხორციელდებოდა დასავლეთ ევროპის ქვეყნების ლაბორატორიებში. მომსახურებისათვის საჭირო იყო დაახლოებით 4 - კვირა, ხოლო მომსახურების საფასური 2,000 ევროს ფარგლებში მერყეობს. 2021 წლიდან BRCA1 და BRCA2 გენების NGS ანალიზი ხელისაწვდომი გახდა ლუგარის ცენტრში.

2020 წლის შემოდგომაზე დაიგეგმა და წლის ბოლომდე, აქციის ფარგლებში უსასყიდლოდ, განხორციელდა BRCA1/BRCA2 გენების სრული გენეტიკური ანალიზი ახალი თაობის სექვენირების ტექნოლოგიის გამოყენებით ძუძუს კიბოს დიაგნოზის მქონე პაციენტებში. პოპულაციურ კვლევაში აქტიურად იყო ჩართული თოდუას, მარდალეიშვილის და ხეჩინაშვილის კლინიკები. კვლევის ფარგლებში ტესტირება ჩატარდა ასორმოცდაათ პაციენტს. სრული გენეტიკური ანალიზის შედეგები გადაეგზავნათ ონკოლოგებს შესაბამის კლინიკებში.

2022 წლიდან გენომის ცენტრი სთავაზობს კლინიკებს მომსახურებას კომერციული სერვისების ფარგლებში. პროექტის ფარგლებში ხორციელდება აქტიური თანამშრომლობა ფრანგულ-შვეიცარიულ კომპანია SOPHiA DDM-თან, სექვენირების მონაცემების ანალიზისათვის საჭირო ხელოვნულ ინტელექტზე დაფუძნებული ბიოინფორმატიკული პლატფორმის გამოყენების მიმართულებით.

დაავადებათა კონტროლის ცენტრში მომსახურების ვადა საშუალოდ არის 4-6 კვირა (ისევე როგორც წამყვან ევროპულ ლაბორატორიებში), საფასური კი 2,200 ლარს შეადგენს.

სამეცნიერო საქმიანობის პოპულარიზაცია და საერთაშორისო თანამშრომლობა

ცენტრის სამეცნიერო საქმიანობის პოპულარიზაციის და საერთაშორისო თანამშრომლობის ერთ-ერთი მაჩვენებელია თანამშრომლების მონაწილეობა საერთაშორისო კონფერენციებში/კონგრესებში/სიმპოზიუმებსა და სხვა ღონისძიებებში, სამეცნიერო სტატიების და აბსტრაქტების გამოქვეყნება, საზღვარგარეთ ტრენინგებში, სასწავლო კურსებში მონაწილეობა.

ცენტრის პოპულარიზაციაზე მეტყველებს მაღალი დონის საერთაშორისო დელეგაციების ვიზიტები, კერძოდ: CDC-ის დელეგაციის ვიზიტი (04.03.2022); საფრანგეთის ელჩის ვიზიტი (11.03.2022); ევროკავშირის ელჩის კარლ ჰარცელის ვიზიტი (18.05.2022); ასევე 2022 წლის 11 ივნისს ჩატარებული შეხვედრა „აშშ-ის როლი საქართველოში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სისტემის განვითარებასა და გაძლიერებაში 30 წლიანი დიპლომატიური ურთიერთობების ფარგლებში“.

ცენტრის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს სხვადასხვა მნიშვნელოვანი შეხვედრის, სხდომის, კომიტეტის მუშაობაში, ერთობლივ სამუშაოებში. 2022 წლის განმავლობაში ცენტრის თანამშრომლებმა 8-ჯერ წარადგინეს მოხსენებები სხვადასხვა საერთაშორისო ღონისძიებებზე. ასევე, ცენტრის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს საქართველოში ჩატარებულ ტრენინგებში, შეხვედრებსა და სხვა ღონისძიებაში. 2022 წელს ცენტრის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს 45-ზე მეტ სხვადასხვა სახის ვებინარში.

ცენტრის თანამშრომლები გაერთიანებული არიან საერთაშორისო და საქართველოს სხვადასხვა ტიპის გაერთიანებებში (კავშირი, სამუშაო ჯგუფი, საზოგადოება, ასოციაცია, საბჭო), რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს ცენტრის საერთაშორისო და ქვეყნისშიდა აღიარებას.

ცენტრის საერთაშორისო და ქვეყნისშიდა პოპულარიზაციაზე და ინტერნაციონალიზაციაზე მეტყველებს 2022 წელს განხორციელებული მნიშვნელოვანი ვიზიტები, ჩატარებული სხვადასხვა სახის ღონისძიებები და საერთაშორისო კვირეულები და დღეები; ცენტრის თანამშრომლებმა მიიღეს მონაწილეობა ცენტრის მიერ საქართველოს რეგიონებში ჩატარებულ 54 სამუშაო შეხვედრაში, სხდომაში, განხილვებში. 2022 წელს გაფორმდა 27 ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი, როგორც საერთაშორისო პარტნიორებთან, ასევე საქართველოს სხვადასხვა დაწესებულებებთან.

საანგარიშო პერიოდში ცენტრში განხორციელდა 90 სხვადასხვა სახის პროექტი. პროექტების პარტნიორებიდან და დონორებიდან აღსანიშნავია: US CDC, DTRA, WHO, The University of Texas Medical Branch at Galveston, WRAIR, ნორვეგიის არქტიკული უნივერსიტეტი, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება, გაეროს ბავშვთა ფონდი, გაეროს მოსახლეობის ფონდი და სხვა.

სულ წლის მანძილზე ქვეყნის ფარგლებში მივლინებაში იმყოფებოდა 1,474 თანამშრომელი. შიდა მივლინებების დროს ცენტრის თანამშრომლებმა ჩაატარეს 116 სხვადასხვა სახის კვლევა.

2022 წელს ცენტრის 158 თანამშრომელი საზღვარგარეთ დაესწრო 99 ღონისძიებას, მათ შორის იყო 30 კონფერენცია, 26 ტრენინგი, 39 შეხვედრა, 3 ერთობლივი სამუშაოების ჩატარება.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 6: ელექტრონული ინფორმაციული სისტემების განვითარება

საქართველოში ელექტრონული ინფორმაციული სისტემების განვითარება და მოსახლეობის ჯანმრთელობის სტატისტიკის წარმოება დკსჯეცის ერთ-ერთი სტრატეგიული მიმართულებაა. სისტემის ფუნქციონირების ფარგლებში მიმდინარეობს მონაცემთა შეგროვება, მონაცემთა ბაზების ფორმირება, მონაცემთა ანალიზი, წარდგენა და გავრცელება. სამედიცინო სტატისტიკის მეშვეობით შეგროვებული მონაცემების საფუძველზე ხორციელდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის და ჯანდაცვის სერვისების უტილიზაციისა და ეფექტურობის ამსახველი ინდიკატორების გამოთვლა ასაკის, სქესის და გეოგრაფიული არეალის მიხედვით. რეგულარულ საფუძველზე წარმოებს საერთაშორისო მონაცემთა ბაზებისთვის, როგორცაა „ჯანმრთელობა ყველასათვის“, „ჯანდაცვის ადამიანური რესურსები“, ჯანმრთელობის გაზომვებისა და შეფასების ინსტიტუტის მონაცემთა ბაზა, საქართველოს მონაცემთა მიწოდება. საანგარიშო პერიოდში მიმდინარეობდა სხვადასხვა ავადმყოფობების გავრცელების, ავადობის და სიკვდილიანობის მაჩვენებლების, დედათა და ბავშვთა ავადობის და სიკვდილიანობის ინდიკატორების გამოთვლა, მათი შედარება სხვა ქვეყნების მაჩვენებლებთან, დინამიკის ტენდენციების გამოვლენა და სხვა.

თემატური რეგისტრების და სისტემების განვითარება

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის მინისტრის 2020 წლის 16 აპრილის N01-26/ნ ბრძანების „სამედიცინო სტატისტიკური ინფორმაციის წარმოების და მიწოდების წესის შესახებ“ თანახმად, მიმდინარეობდა ანგარიშგება ელექტრონული მოდულების და ქაღალდმატარებელი ფორმის მეშვეობით სხვადასხვა პერიოდულობით - რეალურ დროში, ყოველთვიური და ყოველწლიური ანგარიშების მიხედვით. ელექტრონულ მოდულებთან მიმართებაში მიმდინარეობდა მომხმარებელთა რეგისტრირება და მართვა, ინფორმაციის მოწოდების პროცესზე მონიტორინგი, მონაცემთა დამუშავება, პროგრამული კონტროლი და კორექტირება; ქაღალდმატარებელ ფორმასთან (IV-06) მიმართებაში - ანგარიშების მიღება, ვიზუალური კონტროლი, მონაცემთა შეყვანა, პროგრამული კონტროლი და კორექტირება. საანგარიშო პერიოდში ხორციელდებოდა სხვადასხვა ბაზების მონაცემების შედარება და მართვა. მომზადდა ნაერთი დარგობრივი ანგარიშები, რომლებიც ანგარიშგების ფორმატის შესაბამისად, დადგენილი წესით წარედგინა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურს. მოხდა მონაცემების განახლება ჯანმოს მონაცემთა ბაზებში „ჯანმრთელობა ყველასათვის“ და „ჯანდაცვის ადამიანური რესურსები“. პერიოდულად მიმდინარეობდა სამუშაო შეხვედრები სამედიცინო დაწესებულებების წარმომადგენლებთან, სტატისტიკაზე პასუხისმგებელ პირებთან, დაწესებულებათა კონსულტირება ანგარიშგების საკითხებზე.

დეველოპერულ ჯგუფთან თანამშრომლობით და სამედიცინო სერვისების პროვაიდერებთან კონსულტაციების გზით, გადახედილ იქნა მონაცემთა ბაზების დიზაინი, განხორციელდა სათანადო ცვლილებები. წლიური ანგარიშების, ყოველწლიურ ცვლილებასთან

დაკავშირებით, დევლოპერულ ჯგუფთან აქტიური თანამშრომლობით, შესრულდა ყველა აუცილებელი სამუშაო.

ქვეყნის მასშტაბით დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის ანტენატალური და სამეანო მომსახურების ზედამხედველობის აღრიცხვიანობის ელექტრონული სისტემის „ორსულთა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის მეთვალყურეობის ელექტრონული მოდული“ („დაბადების რეგისტრი“) ფუნქციონირება: 2016 წელს ნორვეგიის არქტიკული უნივერსიტეტისა და გაეროს ბავშვთა ფონდის ტექნიკური და ფინანსური ხელშეწყობით, ქვეყნის მასშტაბით ამოქმედდა დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის ანტენატალური და სამეანო მომსახურების ზედამხედველობის ახალი ელექტრონული სისტემა - „ორსულთა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის მეთვალყურეობის ელექტრონული მოდული“ (ე.წ. „დაბადების რეგისტრი“), რომლის მეშვეობითაც ხორციელდება თითოეული ორსულის უწყვეტი მონიტორინგი ორსულობის იდენტიფიცირებიდან ორსულობის გამოსავლის ჩათვლით. სისტემაში, ასევე, აღირიცხება მონაცემები სამშობიაროში ყოფნის პერიოდში ახალშობილის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ. იმის გათვალისწინებით, რომ მსოფლიოში მხოლოდ რამდენიმე ქვეყანას აქვს დაბადების რეგისტრი, ეს ინიციატივა საქართველოსთვის უმნიშვნელოვანეს წინ გადადგმულ ნაბიჯს წარმოადგენს.

დაბადების რეგისტრი პერინატალური რეგიონალიზაციის ხარისხის გაუმჯობესების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია (მოიცავს 11 ინდიკატორს). საანგარიშო პერიოდში მიმდინარეობდა მონაცემთა შეყვანა, მონიტორინგი, კომუნიკაცია პროვაიდერებთან, მომხმარებელთა ტრენირება.

დაბადების რეგისტრის მონაცემებზე დაყრდნობით გაკეთდა ცალკე ანალიტიკური გვერდი, სადაც ჩადებულია 200-ზე მეტი ინდიკატორი, რომელიც ავტომატურ რეჟიმში გენერირდება სასურველი დროის პერიოდისა და ინდიკატორის არჩევისას. გაეროს ბავშვთა ფონდთან თანამშრომლობის ფარგლებში მიმდინარეობდა აქტივობები დაბადების რეგისტრის შემდგომი გაძლიერების კუთხით პერინატალური სერვისების ხარისხის რეალურ დროში შეფასების მიზნით.

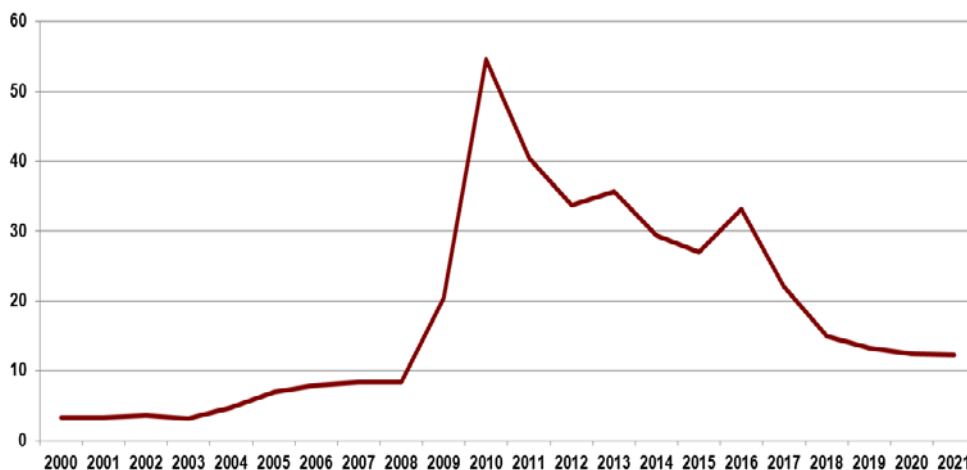

დაბადება/გარდაცვალების აღრიცხვიანობის სისტემის წარმოება: დაბადებისა და გარდაცვალების ელექტრონული აღრიცხვიანობის სისტემის შემოღების შემდეგ, საქართველოში დაბადებისა და გარდაცვალების შემთხვევების რეგისტრაციის სისრულემ 95%-ს გადააჭარბა, თუმცა სიკვდილის არაიდენტიფიცირებული მიზეზების წილის დონე კვლავ სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს. 2016 წლის 24 აგვისტოს საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვისა და იუსტიციის მინისტრების ერთობლივი ბრძანების N01-37/6-137 „დაბადებისა და გარდაცვალების შესახებ სამედიცინო ცნობის ფორმების, მათი შევსებისა და გაგზავნის, სსიპ - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მონაცემთა ელექტრონული ბაზიდან დაბადებისა და გარდაცვალების შესახებ ინფორმაციის გაცემის წესის დამტკიცების შესახებ“ საფუძველზე მოხდა სახელმწიფო სერვისების სააგენტოს ძველი სისტემის ჩანაცვლება დაბადება/გარდაცვალების ახალი ელექტრონული რეგისტრაციის მოდულით. 2017 წლიდან დაბადება/გარდაცვალების აღრიცხვიანობის სისტემის ადმინისტრირება დესკვეის მიერ ხორციელდება.

საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა მონაცემთა ხარისხის გაუმჯობესებაზე მიმართული ქმედებების რიგი, ცვლილებებმა კიდევ უფრო გააუმჯობესა აღრიცხვიანობის სისტემა და მონაცემთა ხარისხი, გაგრძელდა ვერბალური აუტოფსიის გამოყენებით სიკვდილის მიზეზების კოდირების სისწორეზე მიმართული ადამიანური პოტენციალის შექმნის პროცესი. ეპიდზედამხედველობის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ყველა რაიონული ცენტრის მეშვეობით მიმდინარეობდა სიკვდილის უცნობი მიზეზების იდენტიფიცირება ვერბალური აუტოფსიის მეთოდის გამოყენებით (ვერბალური აუტოფსიის განხორციელებასა და სამედიცინო ჩანაწერების განხილვაში ჩართულია საზოგადოებრივი ჯანდაცვის 63 ცენტრი), რაც მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ქვეყანაში სიკვდილიანობის მართებული სტრუქტურის ჩამოყალიბებაში. სიკვდილის არაიდენტიფიცირებული მიზეზების წილი ქვეყნის სიკვდილიანობის სტრუქტურაში 2018 წლიდან საგრძნობლად შემცირდა და 12-13%-იან დიაპაზონში მერყეობს (2010 წ. – 54,6%) და მიუახლოვდა მსოფლიოში მიღებულ ზღვარს (10-15%). საანგარიშო პერიოდში

მიმდინარეობდა მონაცემთა კონტროლი, მონიტორინგი, კომუნიკაცია მომხმარებლებთან, მათი კონსულტირება.

სიკვდილის არაიდენტიფიცირებული მიზეზების წილი (%) საერთო სიკვდილიანობაში, საქართველო

წყარო: სტატისტიკა

2020 წლის მაისის თვის ბოლოს კვიპროსის ნიქოზიის სამედიცინო სკოლის ეპიდემიოლოგებმა წამოიწყეს ინიციატივა ჩატარებულიყო საერთაშორისო კვლევა სიკვდილიანობის ტვირთში COVID ინფექციის პირდაპირი და არაპირდაპირი ზეგავლენის შესახებ. კონსორციუმში მოიცავს 17 ინსტიტუციას (Karolinska Institute, University of Texas Medical Branch, St. George's University of London, Deakin University, European Commission - Joint Research Center და სხვ.). საქართველოდან კონსორციუმის მონაწილე მხარეები არიან თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. კონსორციუმის ფარგლებში მიმდინარეობდა მუშაობა სტატიაზე „Excess Cause-Specific Mortality During the COVID-19 Pandemic (2020-2021) from 13 countries of the C-MOR consortium“.

კიბოს პოპულაციური რეგისტრი: კიბოს პოპულაციური რეგისტრი ქვეყნის მასშტაბით დაინერგა 2015 წლიდან და წარმოადგენს ონკოლოგიური მონაცემების სისტემური შეგროვების, შენახვის, ანალიზის, ინტერპრეტაციისა და წარდგენის ორგანიზებულ სისტემას, რომელიც უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს კიბოს გავრცელების შესახებ ხარისხიანი მონაცემების შეკრების თვალსაზრისით. ასეთი ტიპის რეგისტრის გამოყენება მნიშვნელოვანია კიბოს კონტროლის პროგრამების შეფასების და პრიორიტეტების განსაზღვრისა და პროგრამების დაგეგმარებისათვის, გაწეული სერვისების ეფექტურობის განსაზღვრად, ონკოლოგიური პაციენტის სამედიცინო მომსახურების დინამიკური დაკვირვებისთვის, კიბოს სკრინინგისა და სხვა პრევენციული ღონისძიებების მართებულად დაგეგმვისთვის.

2022 წელს კიბოს რეგისტრის ანგარიშგებაში ჩართული იყო 235 დაწესებულება, მათ შორის 47 პათოლოგიურ-ანატომიური ლაბორატორია. საანგარიშო პერიოდში უწყვეტ რეჟიმში

მიმდინარეობდა რეგისტრის ფუნქციონირებაში მონაწილე პერსონალის კონსულტირება, პროგრამული უზრუნველყოფის მხარდაჭერა. მიმდინარეობდა სამუშაოები კიბოს პოპულაციური რეგისტრის ელექტრონიზაციასთან დაკავშირებით, ძირითადად, ანალიტიკურ ნაწილში, აგრეთვე მიმდინარეობდა ახალი ცვლადების დამატება.

თანამშრომლობა ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვებისა და შეფასების ინსტიტუტთან (IHME): ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვებისა და შეფასების ინსტიტუტსა და დკსჯეცს შორის ხელმოწერილი (2014 წლის 1 ოქტომბერი) ურთიერთშეთანხმების მემორანდუმით განსაზღვრული აქტივობების ფარგლებში, ცენტრის მიერ ხორციელდება სტაციონარული დაწესებულებების ანგარიშგების და კიბოს რეგისტრის არსებული ბაზების მიწოდება (კონფიდენციალური ინფორმაციის გარდა). მიმდინარეობდა აქტივობები დედათა სიკვდილიანობის საქართველოს შეფასებითი მაჩვენებლების დაზუსტების მიზნით. 2022 წელს მემორანდუმი განახლდა და მას ანტიმიკრობული რეზისტენტობის ფარგლებში თანამშრომლობა დაემატა.

COVID-19-ის პანდემიასთან დაკავშირებით, საქართველო ჩაერთო "COVID-19 Projections Tool"-ში. ეს ინსტრუმენტი ქმნის პანდემიის განვითარების მათემატიკური მოდელის ვიზუალიზაციას, რაც საქართველოს მოდელირების შემთხვევაში, ეფუძნება ცენტრის მიერ შეგროვილ და გაგზავნილ მონაცემებს.

ცენტრის თანამშრომელთა თანაავტორობით 2022 წელს ჟურნალში "The Lancet" გამოქვეყნდა 2 სტატია.

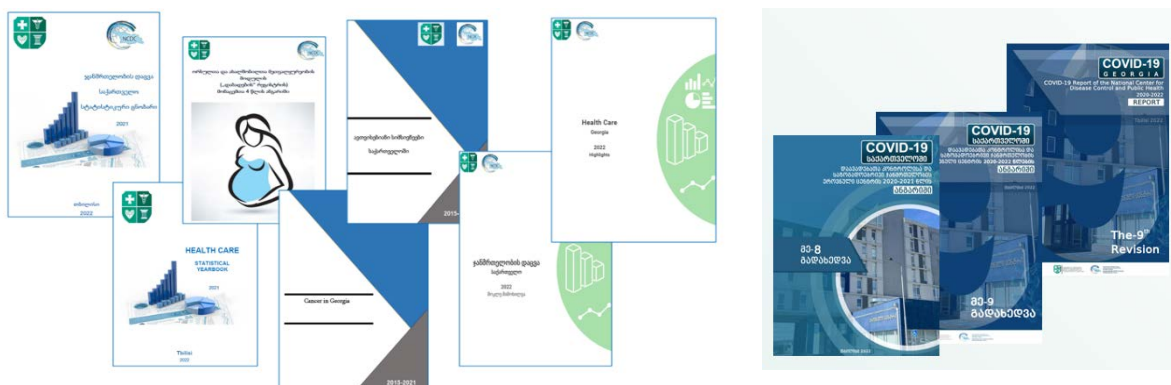

თანამშრომლობა გერმანიის ინსტიტუტებთან: COVID-19-ის პანდემიასთან დაკავშირებით დაითვალა საქართველოში COVID-19-ით გამოწვეული ავადობის ტვირთი (YLL და YLD) 2020 წლის მარტიდან 2022 წლის თებერვლის პერიოდში. მიმდინარეობს მუშაობა შუა აზიის, სამხრეთ კავკასიის და აღმოსავლეთ ევროპის კვლევებში COVID-19-ით გამოწვეული ავადობის ტვირთის შედარებითი ანალიზი. აღნიშნული საქმიანობა მიმდინარეობს რობერტ კოხის სახ. ინსტიტუტის და გერმანიის ჯანდაცვის სამინისტროს ეგიდით მიმდინარე საერთაშორისო პროექტის "COVID-19-ით გამოწვეული ავადობის ტვირთი (BoCO-19)" ფარგლებში.

ასევე მიმდინარეობს საქართველოში დიაბეტით გამოწვეული ავადობის ტვირთის გაანგარიშება. ცენტრის თანამშრომლები ღებულობენ სათანადო ცოდნას იმისთვის, რომ დამოუკიდებლად დათვალონ ინფექციური ან ქრონიკული დაავადებებით გამოწვეული ავადობის ტვირთი. ეს აქტივობები ტარდება ბერლინის რობერტ კოხის სახ. ინსტიტუტის და გერმანიის ჯანდაცვის სამინისტროს ეგიდით მიმდინარე საერთაშორისო პროექტის „ინფორმაციული სისტემების განვითარება (CATINCA)“ ფარგლებში.

სამედიცინო სტატისტიკური კლასიფიკატორების წარმოება: მიმდინარეობდა სამედიცინო სტატისტიკური კლასიფიკატორების განახლება/სხვადასხვა მომხმარებლების კონსულტირება. DRG სისტემის დანერგვასთან დაკავშირებით, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დავალებით, განხორციელდა ასკ10-ის მიმდინარე (2019 წლის) ვერსიის ქართულ ენაზე თარგმანი.

სხვადასხვა გამოცემების მომზადება: საანგარიშო პერიოდში ქართულ და ინგლისურ ენებზე მომზადდა და განთავსდა ცენტრის ვებ გვერდზე სტატისტიკური ცნობარი „ჯანმრთელობის დაცვა, საქართველო, 2021“ და მოკლე სტატისტიკური მიმოხილვა; პუბლიკაცია ორსულთა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის მეთვალყურეობის ელექტრონული რეგისტრის (დაბადების რეგისტრი) ანგარიში, 2018-2021“; კიბოს პოპულაციური რეგისტრის შედეგების ანალიზი „ავთვისებიანი სიმსივნეები საქართველოში, 2015-2021“. მომზადდა საქართველოში COVID-19-ის გავრცელების ანალიზის მე-8 და მე-9 გადახედვა ქართულ და ინგლისურ ენებზე.

მიმდინარეობდა მომხმარებლებისთვის (ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციები, კერძო პირები, მედიასაშუალებები და სხვ.) მონაცემთა მიწოდება მოთხოვნების საფუძველზე.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 7: საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემის მართვის განვითარების ხელშეწყობა

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის ღონისძიებების ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, 2022 წელს ცენტრის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამების და რეგიონული მართვის დეპარტამენტი კოორდინაციას უწევდა რეგიონული წარმომადგენლობების (ლაბორატორიების), თვითმმართველი ქალაქებისა და მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების საქმიანობას, ეცნობოდა მათი ფუნქციონირების პირობებს, წარმოქმნილ სირთულეებს, პროგრამული ღონისძიებების, მთავრობის დადგენილებების აღსრულების მდგომარეობას, გასცემდა რეკომენდაციებს, არეგულირებდა ურთიერთობებს თვითმმართველობის ორგანოებთან, სისტემის სხვა ინფრასტრუქტურულ ერთეულებთან, საერთაშორისო პარტნიორ ორგანიზაციებთან.

2022 წელს აქტიურად მიმდინარეობდა მუშაობა ისეთი მნიშვნელოვანი სახელმწიფო პროგრამების ეფექტურ განხორციელებაზე რეგიონის მასშტაბით, როგორიცაა „დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი“, „იმუნიზაცია“, „უსაფრთხო სისხლი“, „ტუბერკულოზის მართვა“, აივ-ინფექცია/შიდსის მართვა“, „C ჰეპატიტის მართვა“, „თამბაქოს მონიტორინგი“, მალარიის გადამტანების საწინააღმდეგო საბონიფიკაციო სამუშაოები.

სჯ-ის მუნიციპალური ცენტრების ჩართულობით, ორგანიზებულად ხდებოდა შესაბამისი სამიზნე ჯგუფების ტრანსპორტირება კიბოს სკრინინგის სერვისის მისაღებად დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის პროგრამის მიმწოდებელ დაწესებულებებში. მუნიციპალიტეტების დაორგანიზებით მიმდინარეობდა სისხლის უანგარო დონაციის აქციები, რომლებსაც წინ უსწრებდა მოსახლეობის საინფორმაციო საგანმანათლებლო შეხვედრები.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალურ ცენტრებთან ერთად გრძელდებოდა განსაკუთრებით საშიში ინფექციების ეპიდზედამხედველობა, დზეის-ის სისტემაში საეჭვო შემთხვევების დროული რეგისტრაცია, შესაბამის კერებზე გასვლა და საკვლევი ნიმუშების შეგროვება/ტრანსპორტირება.

ცენტრის რეგიონული სამსახურები აქტიურად აკოორდინირებდნენ მუნიციპალური სჯ-ის ცენტრების საქმიანობას ცალკეული სახელმწიფო პროგრამების ფარგლებში დადასტურებულ შემთხვევასთან კონტაქტში მყოფი პირების ეპიდკვლევის ღონისძიებებს.

2022 წელს დაინერგა ტუბერკულოზე დადასტურებული შემთხვევების კონტაქტების მოძიებისა და აღრიცხვის ახალი ელექტრონული სისტემა, სადაც ხორციელდება მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანდაცვის გადამზადებული სპეციალისტების მიერ მონაცემთა რეგისტრაცია და თითოეული კონტაქტის მიდევნება შესაბამის პროგრამულ სერვისებში ჩასართავად.

ცენტრის რეგიონული სამსახურების მიერ მუნიციპალიტეტებში დაინერგა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2022 წლის 26 ოქტომბრის N158 ბრძანებით დამტკიცებული „C ჰეპატიტზე სკრინინგით და/ან კონფირმაციით დადებითი პირების მიდევნების პროტოკოლი“, აღნიშნული პროტოკოლის მიხედვით გადამზადდა მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების 100-ზე მეტი სპეციალისტი, განხორციელდა C ჰეპატიტზე ანტისხეულ და/ან ანტიგენდადებითი პირების სიების დამუშავება და მიწოდება მუნიციპალური ცენტრებისათვის, შემდგომი მოძიებისა და პროგრამულ სერვისებში ჩართვის მიზნით.

აქტიურად მიმდინარეობდა ჰოსპიტალიზებულ პაციენტებში, ორსულებში, ინტეგრირებულ სკრინინგში ჩართულ ბენეფიციარებში ცალკეულ ინფექციებზე სკრინინგით დადებითი შედეგის მქონე ბენეფიციარების საკონფირმაციო მასალის ლოჯისტიკა და პაციენტების ნავიგაცია შემდგომ პროგრამულ სერვისებში ჩართვის მიზნით.

ახალი კორონა ვირუსით (SARS-CoV-2) გამოწვეული ინფექციის (COVID-19) სახელმწიფო პროგრამაში მონაწილეობის ფარგლებში მიმდინარეობდა დადასტურებული შემთხვევებისა და მათი კონტაქტების მართვა მოქმედი რეგულაციების ფარგლებში, ლაბორატორიული ტესტირებისთვის PCR ნიმუშების აღება, პჯრ კვლევები; ხორციელდებოდა რეგიონებში არსებული ეპიდვითარების განხილვა და გასატარებელი ღონისძიებების დაგეგმვა; ადგილობრივი მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების ყოველდღიური მეთოდური დახმარება ახალი კორონა ვირუსულ ინფექციასთან დაკავშირებით, ახალი ნორმატიული დოკუმენტების გაცნობა და მათი შესრულების მონიტორინგი. ცენტრის რეგიონული სამსახურები აქტიურად იყვნენ ჩართული კორონავირუსის საწინააღმდეგო მედიკამენტის ახალი ლოჯისტიკური მექანიზმის დანერგვაში, რომლის ფარგლებშიც 2022 წლის ბოლოს სამინისტროსა და ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის სპეციალისტებთან ერთად განხორციელდა ქვეყნის მასშტაბით ყველა მუნიციპალური ცენტრის ეპიდემიოლოგიისა და პირველადი ჯანდაცვის დაწესებულებების სპეციალისტების გადამზადება.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრებთან 2022 წლის მანძილზე პერიოდულად ტარდებოდა სამუშაო და საინფორმაციო შეხვედრები, სადაც განხილული იქნა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მუნიციპალური ცენტრების განვითარების სტრატეგიები, არსებული პრობლემები, სიახლეები და პრიორიტეტები, ადგილობრივი პროგრამების (მაგალითად ინტეგრირებული სკრინინგის, ჰელმინთების საწინააღმდეგო ღონისძიებები, თამბაქოს მონიტორინგი, სალონების კონტროლი და ა.შ) თავსებადობა და კოორდინაცია ცენტრალურ სახელმწიფო პროგრამებთან.

საჭიროების შესაბამისად, ხორციელდებოდა იმუნიზაციის ელექტრონულ სისტემაში მონაცემთა რეგისტრაციის საკითხებზე ადგილზე სწავლებები, მარაგების მოდულში მონაცემთა რეგისტრაციის, ანგარიშგების საკითხებზე სამედიცინო დაწესებულებებთან და პირველადი ჯანდაცვის დონეზე ფიზიკურ პირებთან კონსულტაციები და სხვადასხვა ინფორმაციის კორექტირება, რეგისტრაცია, ანგარიშგება,

ანალიზი. თანამშრომლობა სამედიცინო დაწესებულებებთან ინფექციურ დაავადებებზე ზედამხედველობისა და ლაბორატორიული კვლევების კუთხით. ბავშვთა რუტინულ იმუნიზაციაში ჩართული სამედიცინო დაწესებულებების მონიტორინგი.

ვაქცინაციით მართვადი დაავადებების ლაბორატორიულ დიაგნოსტიკას, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრთან ერთობლივად ხდება მასალის კვლევისათვის აღება და რეფერირება ლუგარის ცენტრში. ანალოგიურად ლაბორატორულ დიაგნოსტიკას დაქვემდებარებული სხვა დაავადებების კვლევაც ხდება შეთანხმებულად და საბოლოო დიაგნოზის განსაზღვრა ხდება მხოლოდ კვლევის შედეგების საფუძველზე. ასევე შეთანხმებულად (სჯდ ცენტრი დკსჯეც) ხდება ეპიდაფეთქებების კვლევა, კვლევისათვის სადიაგნოსტიკო მასალის აღების ორგანიზება და შემდგომი კვლევა. განსაკუთრებით საშიში ინფექციების შეტყობინება და რეაგირება ასევე შეთანხმებულად ტარდება დაუყოვნებლივი კვლევის წესით.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემისა და ცენტრის განვითარებაზე მიმართული სხვა საკითხები

უწყვეტი პროფესიული მზადება და განვითარება

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიმდინარე პრიორიტეტულ მიმართულებებსა და საკითხებს შორის ერთერთი გახლავთ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სისტემის ადამიანური რესურსის განვითარება.

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სისტემის ეფექტურად მუშაობისთვის აუცილებელია კადრის ადეკვატური რაოდენობის განსაზღვრა, შესაბამისი ფუნქციისა და სამუშაო აღწერილობის მინიჭება, შესაბამისი კომპეტენციების განსაზღვრა და თანამედროვე სტანდარტებით უწყვეტი გადამზადების პროცესის უზრუნველყოფა. სისტემას ასევე ესაჭიროება სტრატეგიული მართვის პოლიტიკის შემუშავება, კადრის სწორი დაგეგმარებისთვის და შენარჩუნებისთვის მონაცემების შეგროვება და ანალიზი, სხვადასხვა სექტორის დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის კოორდინაციით დაიწყო საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ადამიანური რესურსის განვითარების საკითხებზე სტრატეგიის დოკუმენტისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავება, რომელშიც ჩართული იქნებიან შესაბამისი მულტისექტორის და აკადემიური წრეების წარმომადგენლები, ასევე უცხოელი პარტნიორები (WHO, U.S. CDC, Johns Hopkins უნივერსიტეტი), რომლებიც რამდენიმე თვის განმავლობაში პროცესის ტექნიკურ და ექსპერტულ მხარდაჭერას უზრუნველყოფენ. აღნიშნული სტრატეგია, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს სისტემის გაძლიერებას და უწყვეტი პროფესიული მზადებისა და განვითარების, განახლებული კომპეტენციების ჩარჩოს შექმნის, რეკრუტირებისა და პროფესიული წინსვლის პოლიტიკის შემუშავებას. დოკუმენტის შეთანხმებული ვერსია მზად უნდა იყოს 2023 წლის ივნისში.

2022 წლის დასაწყისში შეიქმნა ექსპერტთა ჯგუფი (შემდგომში ეწოდა მრავალსექტორული სამუშაო ჯგუფი), რომელიც აერთიანებდა ცენტრის დარგობრივ დეპარტამენტებისა და სამმართველოების ხელმძღვანელებს, მოწვეულ კონსულტანტებს (თანამშრომელი საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ წარდგენილი წარმომადგენლები, სამინისტროს წარმომადგენელი). ჯამურად გაიმართა 4 დიდი სამუშაო შეხვედრა და 1 სემინარი, სადაც განხილულ იქნა საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პერსონალის განვითარება საქართველოში. გაანალიზდა ძლიერი მხარეები, სისუტეები და გამოწვევები საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემაში და შეთავაზებულ იქნა სისტემის გაუმჯობესების მიმართულებით სამოქმედო გეგმები.

2022 წლის აპრილში პირველად ჩატარდა ონლაინ გამოკითხვა კომპეტენციების თვითშეფასების შესახებ, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუშაკებს შორის (დაახლოებით 700 ადამიანი გამოიკითხა). 500 რესპონდენტზე მეტმა მიიღო მონაწილეობა და მომზადდა პირველადი ანალიზი.

მხარდაჭერი პარტნიორი ორგანიზაციებს - CDC და ჯანმო-ს თანხვედრაში მოჰყავთ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სისტემის ადამიანური რესურსის განვითარების ფარგლებში პრიორიტეტული საკითხები და პროცესები. ამასთან, ადამიანური რესურსის განვითარების საკითხებზე სამუშაოდ CDC-ის მხარდაჭერით Johns Hopkins უნივერსიტეტის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის Bloomberg School, რომლის ამოცანასაც წარმოადგენს სტრატეგიის დოკუმენტის პროექტის, 2 წლიანი სამოქმედო გეგმის შემუშავება აქტიურად თანამშრომლობს ცენტრის შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებთან. ამასთან დაკავშირებით წინსწრებით გაიმართა რამდენიმე ონლაინ შეხვედრა ცენტრს, CDC-სა და ჯონს ჰოპკინსის უნივერსიტეტს შორის.

უპე სამმართველოს კომპეტენციების ფარგლებში შეიქმნა 2022-2023 წწ. ცენტრის ბაზაზე მიმდინარე და დაგეგმილი პროფესიული გადამზადებების კურსების ელ. კატალოგი, რომელიც საშუალებას იძლევა შეფასდეს ტრენინგის საჭიროება, მიზანი, მეთოდოლოგია, დაფინანსების წყარო და სამიზნე აუდიტორი, ასევე შემდგომი მდგრადობა.

ცენტრში ფუნქციონირება დაიწყო სასწავლო კურსების ელექტრონულმა პლატფორმამ, რომელიც სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფს (ჯანდაცვისა და სჯ-ის პერსონალს, კლინიკური მედიცინის წარმომადგენლებს) საშუალებას მისცემს გაიარონ სპეციფიკური სერტიფიცირებული კურსები დისტანციურ რეჟიმში. უპე სამმართველო კოორდინირებას გაუწევს აღნიშნული პლატფორმის ეფექტიანად მართვას და განვითარებას (<https://learn.ncdc.ge/>). 2022 წელს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის 61 მუნიციპალური ცენტრის ეპიდემიო-ლოგებისთვის შეიქმნა 5 დღიანი (ჰიბრიდული ფორმატის - 2 დღიანი ონლაინ და 3 დღიანი ადგილზე) საბაზისო კურსი, რომელიც აერთიანებს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის დარგობრივ მიმართულებებს 5 მოდულის სახით: გადამდები დაავადებების ზედამხედველობა, არაგადამდები დაავადებების ზედამხედველობა, გარემოს ჯანმრთელობა, სამედიცინო სტატისტიკა, ჯანმრთელობის ხელშეწყობა. ჩატარდა 18 ონლაინ ჩართვა და 9 გასვლა რეგიონებში. გადამზადდა 215 პირი.

სხვა აქტივობები

- 5 მარტს ცენტრში შედგა შეხვედრა CDC / ატლანტას დელეგაციასთან. ქართულმა მხარემ CDC-ის მხარდაჭერით შესაძლებლობების განვითარების შესახებ ხედვები და გეგმები წარმოადგინა. პლენარული სესია მიემდგნა სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილების გაზიარებას COVID-19-თან ბრძოლაში. დელეგაციის ვიზიტი რანგითა და მნიშვნელობით რიგით მეორეა 2019 წელს CDC-ის იმდროინდელი დირექტორის - რობერტ რედფილდის - საქართველოში ჩამოსვლის შემდეგ.
- 10 ივნისს ცენტრში აშშ-საქართველოს დიპლომატიური ურთიერთობების 30 წლის იუბილეს აღსანიშნავად გაიმართა ღონისძიება „აშშ-ის როლი საქართველოში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სისტემის განვითარებასა და გაძლიერებაში 30 წლიანი დიპლომატიური ურთიერთობების ფარგლებში“. ექსპოზიციასზე წარმოდგენილი იყო 30 წლის მანძილზე თანამშრომლობისა და მიღწეული შედეგების ამსახველი სხვადასხვა ვიზუალური მასალა. შეხვედრის ფარგლებში გაიმართა მოკლემეტრაჟიანი დოკუმენტური ფილმის ჩვენება, რომელიც

მიმოიხილავს ქართულ-ამერიკული თანამშრომლობის მნიშვნელოვან ასპექტებს. დამსწრე საზოგადოებას ვიდეო-მიმართვით მიესალმა CDC-ის დირექტორი - ქნი როშელ ვალენსკი.

პარტნიორობა

2022 წლის განმავლობაში სსიპ ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი აქტიურად თანამშრომლობდა საერთაშორისო პარტნიორებთან, სამოქალაქო სექტორთან და საზოგადოების სხვადასხვა მიზნობრივ ჯგუფებთან. ამ თანამშრომლობამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ცენტრის სტრატეგიული პრიორიტეტებით განსაზღვრული მიზნების მიღწევაში და შესაძლებლობების გაძლიერებაში. თანამშრომლობამ დიდად შეუწყო ხელი, როგორც მაქსიმალურად გამჭვირვალე, დროული ინფორმაციის მიღებას ცენტრის ძირითადი მიმართულებების საკითხებზე, ასევე საუკეთესო გამოცდილებაზე დაყრდნობით მიღებული რეკომენდაციების გაზიარებასა და გამოცდილების ურთიერთგაცვლას. საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა ინტენსიური შეხვედრები ქვეყანაში მოღვაწე დიპლომატიური კორპუსის, საერთაშორისო და დონორი ორგანიზაციებისა და უცხო ქვეყნების ოფიციალურ წარმომადგენლებთან.

ევროკავშირთან ინტეგრაციის მიმართულებით განხორციელებული ღონისძიებები

წარმატებით განხორციელდა საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების შეთანხმების განხორციელების 2022 წლის სამოქმედო გეგმით აღებული ვალდებულებები და შემუშავდა 2023 წლის სამოქმედო გეგმა, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის თავისა (ასოცირების შესახებ შეთანხმება; კარი VI, თავი 15, მუხლი 356) და შეთანხმების XXXI დანართის მიხედვით აღებული ვალდებულებების თანახმად, კერძოდ:

- დასრულდა ევროკავშირის "Twinning"-ის პროექტი. პროექტის ფარგლებში შემუშავებული რეკომენდაციების შესაბამისად, საქართველოს კანონი „ადამიანის სისხლისა და მისი კომპონენტების ხარისხისა და უსაფრთხოების შესახ“ საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა 2022 წლის 15 დეკემბერს
- განხორციელდა თამბაქოს კონტროლის შესაბამისად აღებული ვალდებულებები, კერძოდ, 2022 წლის 16 მაისს მიღებულ იქნა საქართველოს მთავრობის №257 დადგენილება "საქართველოში სარეალიზაციოდ განკუთვნილი თამბაქოს ნაწარმისა და მისი შეფუთვის სტანდარტიზების ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების

შესახებ", განხორციელდა თამბაქოს კონტროლის გაძლიერებაზე მიმართული სხვა აქტივობები (საკონსულტაციო კამპანია, თამბაქოს კონტროლის ჩარჩო-კონვენციის 5.3 მუხლის შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების ადვოკატირება, თამბაქოს პროდუქტების უკანონო ვაჭრობის პროტოკოლზე მიერთების მიზნით აქტივობები და სხვ.)

- შემუშავდა ქირურგიული ანტიბიოტიკოპროფილაქტიკის კლინიკური პრაქტიკის ეროვნული რეკომენდაცია (გაიდლაინი), რომელიც დამტკიცდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2022 წლის 14 მარტის #01-129 ბრძანებით. სამი სტაციონარულ სამედიცინო დაწესებულების ქირურგიული პროფილის განყოფილებებში დაინერგა ანტიბიოტიკოპროფილაქტიკის თანამედროვე პრინციპები.
- განხორციელდა მიკრობიოლოგიებისა და ლაბორატორიული პერსონალისთვის ამრ კვლევის თანამედროვე მეთოდების გაცნობა ონლაინ და ადგილზე ვიზიტების გზით.
- ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის საკითხებზე სტაციონარული სამედიცინო დაწესებულებების თანამშრომლების ცოდნის დონის ამაღლების მიზნით გაეროს განვითარების პროგრამისა და შვედეთის მთავრობის მხარდაჭერით განხორციელებული პროექტის: „გაფართოებული წვდომა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ინოვაციურ სერვისებზე“ ფარგლებში ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის საკითხებში ტრენინგები, როგორც ადგილზე ასევე ონლაინ რეჟიმში ჩაუტარდა 20 სტაციონარული სამედიცინო დაწესებულების პერსონალს და სულ 3,000-მდე ჯანდაცვის სპეციალისტს.
- აღნიშნული პროექტის ფარგლებში ჯანდაცვის პერსონალისთვის შექმნილი ელექტრონული სწავლების პლატფორმაში ამოქმედდა სასწავლო პროგრამა - ინფექციების პრევენცია და კონტროლი სამედიცინო დაწესებულებებში, რომელიც ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციებს ეფუძნება და ხელმისაწვდომია ინტერნეტში ჩართული ნებისმიერი მოწყობილობით. ჯანდაცვის პერსონალისათვის უზრუნველყოფილ იქნა სასწავლო მასალებზე, ტესტირებასა და სერტიფიცირებაზე წვდომა 24/7 რეჟიმში, ასევე კონსულტაცია დარგის ექსპერტებთან მოდულების თემატიკით.
- 80 სტაციონარულ სამედიცინო დაწესებულებაში განხორციელდა ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის მარეგულირებელი დოკუმენტების, პროტოკოლების და გაიდლაინების აღსრულების მონიტორინგი და კონტროლი. მონიტორინგმა აჩვენა, რომ კლინიკებში გაუმჯობესებულია და ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის ღონისძიებები.
- საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ადამიანური რესურსების გაძლიერების მიზნით ხმელთაშუა ზღვის ქვეყნების ეპიდემიოლოგიის სასწავლო პროგრამაში (MediPIET) 2022 წელს მზადების პროგრამას გადიოდა ორი ეპიდემიოლოგი.
- მოსახლეობის განხორციელებულია სახელმწიფო პროგრამით დაგეგნილი საკონსულტაციო კამპანიები სხვადასხვა მიმართულებით.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა წარმატებით შეავსო ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსის თვითსეფასების კითხვარის საზოგადოებრივ ჯანდაცვასთან დაკავშირებული საკითხები.

ეროვნული ცენტრის წარმომადგენლებმა მონაწილეობა მიიღეს საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების ეკონომიკური და დარგობრივი თანამშრომლობის ქვეკომიტეტის მე-6 თემატური ჯგუფის - „დასაქმება; სოციალური პოლიტიკა და თანაბარი შესაძლებლობები; საზოგადოებრივი ჯანდაცვა“ რიგით მე-7 სხდომაში, რომელზეც წარმატებით აღინიშნა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მიმართულებით საქართველოს მიერ მიღწეული პროგრესი.

2022 წლის თებერვალში დაიწყო ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული დამმობილების ახალი პროექტის "ადამიანის ჯანმრთელობაზე გარემოს ზემოქმედების შეფასების პრაქტიკის დანერგვის მხარდაჭერა საქართველოში" განხორციელება, რომლის მიზანია საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოება ევროკავშირის კანონმდებლობასთან გარემოს ჯანმრთელობის მიმართულებით, ისევე, როგორც იმ საერთაშორისო კონვენციებთან თანხვედრა, რომელთა ხელმომწერიც არის საქართველო, დკსჯეცის შესაძლებლობების განვითარება და შესაბამის დაწესებულებებს შორის პარტნიორობის გაძლიერება ადამიანის ჯანმრთელობაზე გარემოს ზემოქმედების შეფასების პრაქტიკისა და მონაცემთა გაცვლის სისტემის გაუმჯობესების მიზნით, დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობისა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობის გაძლიერება. პროექტის ფარგლებში ფრანგულ-ფინური კონსორციუმის ექსპერტებისა და ქართველი კოლეგების მჭიდრო თანამშრომლობით შემუშავდა რეკომენდაციები, სტრატეგიული გარემოსდაცვითი და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცესების ფარგლებში ჯანმრთელობის საკითხის გათვალისწინების მიმართულებით. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის წარმომადგენელთა ჩართულობით, ექსპერტებმა ჩაატარეს ყველა იმ საკანონმდებლო აქტის ინვენტარიზაცია, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირად არის დაკავშირებული გარემოს ჯანმრთელობასთან და ასოცირების შეთანხმების დებულებებთან.

საქართველოში ადამიანის ჯანმრთელობაზე გარემოს ზემოქმედების შეფასების სათანადოდ განსახორციელებლად ტექნიკური და ადმინისტრაციული შესაძლებლობების განვითარების მიზნით 14 და 15 სექტემბერს ჩატარდა ორი სემინარი თემაზე: „ჯანმრთელობის საკითხები სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებებში: მიღებული გაკვეთილები კურორტ ლეზარდეს განაშენიანების გეგმის და ზუგდიდის გენერალური გეგმის მაგალითებზე“. სემინარებში მონაწილეობა მიიღეს ეროვნული ცენტრის, გარემოს ეროვნული სააგენტოს, ურბანული და არქიტექტურული სააგენტოებისა და საკონსულტაციო კომპანიების წარმომადგენლებმა. მონაწილეებმა სურვილი გამოთქვეს, რომ მსგავსი სამუშაო სემინარები მომავალშიც ჩატარდეს, რათა გააძლიერონ ამ სფეროში მოქმედ პრაქტიკოსთა ქსელი და მიიღონ მეტი გამოცდილება. სემინარებზე მიღებულ იქნა შემდეგი დასკვნები:

- სტრატეგიულ დოკუმენტებსა და სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშზე, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის დასკვნები მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს თავდაპირველ გეგმას, ოპერატიული რეკომენდაციების მეშვეობით;

- ჯანმრთელობაზე ზეგავლენის შეფასების განმახორციელებლობისთვის სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავება, თუ რა ინსტრუმენტებით განახორციელონ სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ხარისხის კონტროლი და მოახდინონ სხვადასხვა ჯანმრთელობის მსაზღვრელების მონიტორინგი, რაც მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს პრაქტიკულ პროცესებს;
- გამჭვირვალობა, საზოგადოების ჩართულობა და კომუნიკაცია ზრდის გეგმებისა და გადაწყვეტილებების მიღების სანდოობას. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობით უმჯობესდება თავდაპირველი გეგმა, მხარდაჭერა და ასევე მონიტორინგი.

შემუშავდა სტრატეგია, რომელიც მიზნად ისახავს კომუნიკაციისა და საზოგადოებრივი ჩართულობის გაძლიერებას ჯანმრთელობაზე ზეგავლენის შეფასების პროცესებში. სტრატეგია დაფუძნებულია გაუმჯობესებულ კომუნიკაციაზე, ჯზმ-ს განმახორციელებლებთან ჩატარებულ გამოკითხვებსა და გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციათა ფართო გამოცდილებაზე, ასევე - ეროვნული ცენტრის მიერ ჩატარებულ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კამპანიებზე (მაგ: თამბაქოს მოხმარების კონტროლი).

პროექტის ფარგლებში, 2022 წ. 14 ნოემბერს, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის წარმომადგენლებმა მონაწილეობა მიიღეს ქ. წყალტუბოს ცენტრალური ნაწილის განაშენიანების გეგმის საჯარო განხილვაში, რომელსაც ასევე ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს, იმერეთში სახელმწიფო რწმუნებულის პირველი მოადგილე, ქ. წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერი, საკრებულოს თავმჯდომარე, იმერეთის არქიტექტორთა კავშირის წევრები, საჯარო და კერძო სექტორის წარმომადგენლები და დაინტერესებული მოქალაქეები. შეხვედრაზე კურორტის ცენტრალური ნაწილის კონცეფცია უცხოელმა და ქართველმა სპეციალისტებმა შეკრებილ სტუმრებს წარუდგინეს.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროსა და საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან თანამშრომლობით, 2022 წელს დაიწყო ევროკავშირის დამოხმობის პროექტის „საგზაო უსაფრთხოების მართვის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით საგზაო უსაფრთხოების ყოვლისმომცველი მონაცემთა ბაზის შექმნის მხარდაჭერა საქართველოში“, რომლის მე-3 კომპონენტის ფარგლებში განხორციელდება ტრავმა-რეგისტრის კონცეფციის შემუშავება.

ევროკავშირის დელეგაციამ და საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ მოიწონეს ცენტრის მიერ წარდგენილი განაცხადი „Enhance public health system in Georgia through improvement the epidemiological and molecular (genomic) surveillance“ და წინასწარი თანხმობა განაცხადეს პროექტის განხორციელებაზე, რომელიც საგანაცხადო დოკუმენტაციის მომზადების შემდეგ მეორე ფაზაში გადავა.

ევროკომისიის ტექნიკური დახმარებისა და ინფორმაციის გაცვლის ინსტრუმენტის (TAIEX) ფარგლებში დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ წარდგენილი განაცხადები გამარჯვებულად გამოვლინდნენ და 2022 წელს ჩატარდა 2 ვორკშოპი თამბაქოს კონტროლის საკითხებზე:

- თამბაქოსთვის თავის დანებების სერვისების გაძლიერება, 20-21 ივნისი 2022;

- თამბაქოს ნაწარმის შემადგენლობის რეგულირების მექანიზმის გაუმჯობესება, 20-22 სექტემბერი 2022.

2022 წელს გამარჯვებულად გამოცხადდა ეროვნული ცენტრის მიერ წარდგენილი TAIEX-ის რამდენიმე აქტივობისგან შედგენილი (ექსპერტთა შეფასების მისია, ვორკშოპი, სასწავლო ტური) პროექტის განაცხადი „კიზოს ადრეული გამოვლენისა და ორგანიზებული სკრინინგის გაძლიერება საქართველოში“, რომლის განხორციელება დაიწყება 2023 წელს.

2022 წლის მაისში განხორციელდა ევროკავშირის ელჩის კარლ ჰარცელისა და შვედი ეპიდემიოლოგის ემა ფრანსის ვიზიტი, რომელმაც დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში ჩაატარა ლექცია პანდემიის გამოწვევებისა და მსოფლიოში COVID-19-თან დაკავშირებული დეზინფორმაციის საკითხებზე.

ევროკავშირის პროექტის: „ხმელთაშუა ზღვის რეგიონის ეპიდემიოლოგიის სასწავლო პროგრამის შემდგომი განვითარება და კონსოლიდაცია“ (MediPIET) სამეცნიერო ლიდერია. პროექტი ევროკავშირის მიერ ფინანსდება. 2015 წელს საქართველოს ჩართვა MediPIET-ის პროგრამაში ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების შესაბამისად მოხდა: (ასოცირების შესახებ შეთანხმება; კარი VI, თავი 15, მუხლი 356, პარაგრაფი 1,a: „საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემის გაძლიერება, კერძოდ, ჯანმრთელობის სექტორის რეფორმის გაგრძელების, მაღალი ხარისხის ჯანდაცვის უზრუნველყოფის, ჯანმრთელობის სფეროში ადამიანური რესურსების განვითარების, ჯანმრთელობის სფეროში მმართველობისა და ჯანდაცვის დაფინანსების სრულყოფის გზით“). საქართველოს მიერ წარდგენილი განაცხადის შედეგად, MediPIET-ის შეფასების გუნდის მიერ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი შერჩეულ იქნა როგორც მედიპიეტის სასწავლო ცენტრი, რამაც საშუალება მისცა ქვეყანას, პროგრამაში ჩაერთო ქართველი რეზიდენტები. შესაბამისად, 2019-2021 წლებში (მესამე კოჰორტა) დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ორმა ახალგაზრდა სპეციალისტმა, MediPIET-ის პროგრამის ფარგლებში მზადების 2-წლიანი კურსი გაიარა (on job training), 2022 წელს კიდევ ორი ქართველი სპეციალისტი MediPIET-ის მეოთხე და მეხუთე კოჰორტის რეზიდენტები არიან.

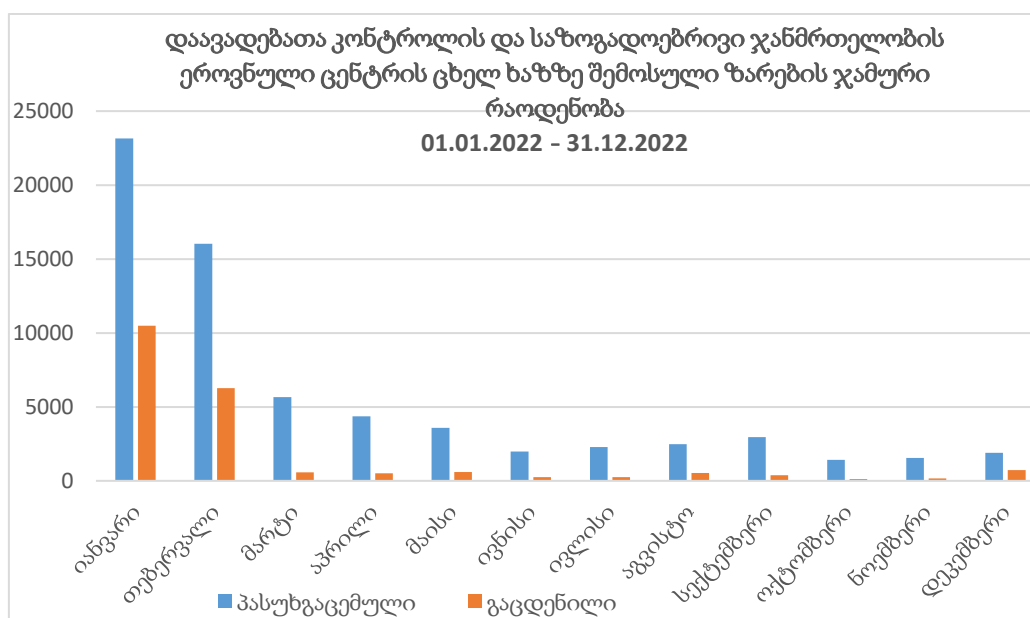
საქართველოში MediPIET-ის პროგრამის სუპერვაიზორი, ცენტრის ქრონიკული დაავადებების და ტრავმატიზმის სამმართველოს ხელმძღვანელი, აკადემიური დოქტორი ნანა მეზონია, 2022 წლის პირველი სექტემბრიდან სამუშაო მივლინებით (secondment) მიწვეულია ECDC-ის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ფუნქციების დეპარტამენტის ტრენინგების განყოფილებაში ერთი წლის ვადით. სამუშაო მივლინების პერიოდში მის ძირითად პასუხისმგებლობას შეადგენს: ევროკავშირის გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების ინიციატივის შესაბამისად პარტნიორი ქვეყნების მიერ სამუშაო შესაძლებლობების განვითარების სტრატეგიების შემუშავებაში, მათ შორის, ეროვნული საველე ეპიდემიოლოგიის სასწავლო პროგრამების ჩამოყალიბებაში დახმარება, ხმელთაშუა და შავი ზღვის ქვეყნების ეპიდემიოლოგებისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სპეციალისტების ინტერვენციული ეპიდემიოლოგიის სწავლების აქტივობებში ექსპერტული ჩართულობა და სხვ.

2022 წლის დეკემბერში ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ ევროკავშირის მიერ მხარდაჭერილი პროექტის ფარგლებში იმუნიზაციის პროგრამისთვის შეძენილი ცივი ჯაჭვის აღჭურვილობის გადაცემის ცერემონიაზე ცენტრში გაიმართა შეხვედრა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის, საქართველოში ევროკავშირის ელჩისა და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის საქართველოს ოფისის ხელმძღვანელის მონაწილეობით. სტუმრებმა დაათვალიერეს ცივი ჯაჭვის აღჭურვილობა, საწყობი და სამაცივრე განყოფილება და ლუგარის ს/ჯ კვლევითი ცენტრი.

ადმინისტრაციული საქმიანობა

ცენტრის ცხელი ხაზი - 116001

2022 წლის პირველი იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით ცენტრის ცხელ ხაზზე შემოსული ზარების რაოდენობამ 88,223 შეადგინა, მათ შორის ნაპასუხები - 67,368 (76%), გაცდენილი - 20,855 (24%).

ტექნიკური უზრუნველყოფის საკითხები

- ტექნიკური მომსახურება გაეწია ცენტრის ადმინისტრაციულ და სასაწყობო შენობებში, ასევე სჯ-ის სახელმწიფო პროგრამებისა და რეგიონული მართვის დეპარტამენტის სამმართველოებისა და განყოფილებების ტერიტორიებზე მდებარე შენობებში არსებულ გათბობა-გაგრილების სისტემებს, ლიფტებს, სამედიცინო აპარატურას, კომუნალურ სისტემებს, ინსინერატორებს, სახანძრო და დაცვის სიგნალიზაციებს და სხვა.
- ყოველდღიური ინსპექტირება და ზედამხედველობა უტარდებოდა ცენტრის დაცვაზე, თანამშრომლების ავტობუსებით ტრანსპორტირებაზე, დასუფთავებაზე გაფორმებულ ხელშეკრულებებს, ყოველთვიურად ხდებოდა მიღება-ჩაბარების და ინსპექტირების აქტების გაფორმება.
- ტექნიკური მომსახურება გაეწია ცენტრის ავტოპარკს (55 ავტომანქანა). შედგა ავტომანქანების სათადარიგო ნაწილების, დაზღვევის, ინსპექტირების, პარკირების

შესყიდვისთვის საჭირო ტექნიკური დოკუმენტაცია. ყოველდღიური ინსპექტირება და ზედამხედველობა უტარდებოდა ზემოაღნიშნულ მომსახურებებზე და სათანადო ნაწილების შესყიდვაზე გაფორმებულ ხელშეკრულებებს, ყოველკვირეულად ხდებოდა მიღება-ჩაბარების და ინსპექტირების აქტების გაფორმება.

- გატარდა ცენტრის შრომის უსაფრთხოების და ხანძარსაწინააღმდეგო უსაფრთხოების დაცვისათვის საჭირო ღონისძიებები.
- სამინისტროს ადმინისტრაციასთან კონსულტაციებით და რეკომენდაციების დახმარებით დაიხვეწა და გარკვეულწილად მოწესრიგდა ცენტრის ავტომატური გამოყენების საკითხები.
- მუდმივ მზადყოფნაში იყო ადმინისტრაციულ შენობაში არსებული საკონფერენციო დარბაზები თათბირების, ტრენინგების, კონფერენციების და სხვა შეხვედრებისთვის.

ადამიანური რესურსების მართვის საკითხები

- ცენტრი აქტიურად და წარმატებით ახორციელებდა საქართველოს მთავრობის #410 დადგენილებით (18.06.2014) დამტკიცებულ სახელმწიფო პროგრამას - „საჯარო დაწესებულებაში სტაჟირების გავლის წესისა და პირობების შესახებ“. ახალი თანამშრომლისა და სტაჟირებისათვის ინტეგრაციის და სამუშაო პროცესის სწორად წარმართვისათვის, ცენტრში მოქმედებს „მენტორშიფი“, 2022 წელს ცენტრში ირიცხებოდა 68 სტაჟირი, პროფესიული სასწავლო პრაქტიკა გაიარა 16 პირმა.
- 2022 წლის განმავლობაში ცენტრში შტატით გათვალისწინებულ 298 თანამშრომელთა (მათ შორის 7 ვაკანსია) შორის დასაქმებულთა განაწილება გენდერულ ჭრილში შემდეგნაირი იყო: ქალი - 228 და მამაკაცი - 63.
- ცენტრი ახორციელებს საქართველოს მთავრობის #204 დადგენილებით (21.04.2017) დამტკიცებულ „საჯარო სამსახურში კონკურსის ჩატარების წესის შესახებ“ ახალი თანამშრომლების მიღების პროცესს, 2022 წელს ცენტრის საშტატო განრიგში არსებულ ვაკანტურ თანამდებობებზე დაინიშნა 17 თანამშრომელი.
- კარიერული განვითარების წესისა და პირობების თანახმად, დაწინაურდა 20 თანამშრომელი.
- საქართველოს მთავრობის განკარგულების „ცენტრში შრომითი ხელშეკრულების დასაქმებულთა რიცხოვნობის განსაზღვრის თაობაზე“ და საქართველოს მთავრობის დადგენილების „ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების დამტკიცების შესახებ“ შესაბამისად, 2022 წელს ცენტრში შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულთა რაოდენობამ შეადგინა 364 თანამშრომელი.

სამართლებრივი საქმიანობის საკითხები

ცენტრის იურიდიული სამმართველო 2022 წლის განმავლობაში მუშაობდა სხვადასხვა ნორმატიული აქტისა და დოკუმენტის მომზადებაზე:

- „აღმასრულებელი ხელისუფლების შესაბამისი დაწესებულებებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირების მიერ გრანტებთან დაკავშირებით გასატარებელ ღონისძიებათა შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 14 მარტის #126 დადგენილების შესაბამისად, საქართველოს მთავრობის სხდომაზე წარსადგენად, მომზადდა და გაიგზავნა 14 საგრანტო პროექტი.

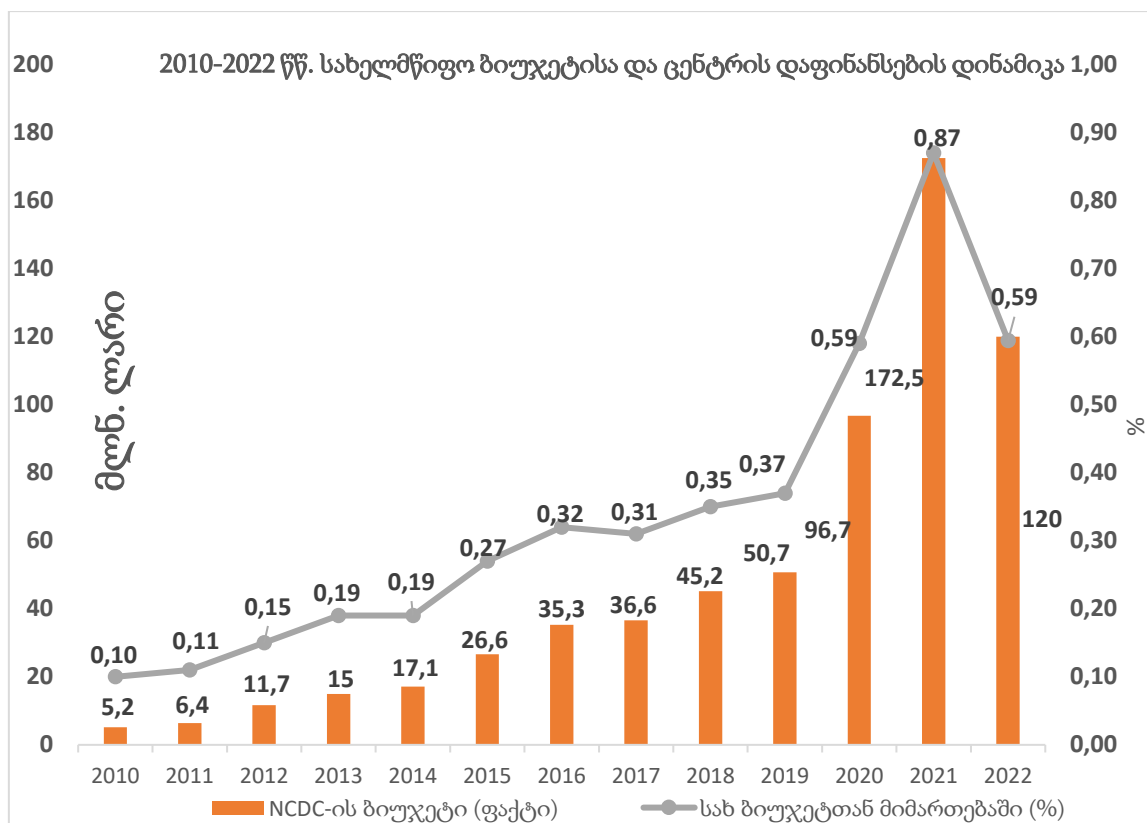
- საქართველოს მთავრობის სხდომაზე დასამტკიცებლად მომზადდა და გაიგზავნა საქართველოს მთავრობის განკარგულების სხვადასხვა შინაარსის 10 პროექტი.
- ცენტრის კომპეტენციას მიკუთვნებულ საკითხებზე მომზადდა და საქართველოს მთავრობის სხდომაზე დასამტკიცებლად გაიგზავნა საქართველოს მთავრობის დადგენილების 9 პროექტი.
- საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროში დასამტკიცებლად გაიგზავნა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანების 5 პროექტი.
- გაფორმდა ცენტრის ფუნქციონირებისათვის საჭირო სხვადასხვა ტიპის 332 ხელშეკრულება და განხორციელდა მათი აღრიცხვა.
- 2022 წელს საჯარო ინფორმაციის გაცემის თაობაზე შემოვიდა 353 განცხადება, დაკმაყოფილდა 342 განცხადება, საჯარო ინფორმაციაში შესწორების შეტანის მოთხოვნებს ადგილი არ ჰქონია.
- გამოიცა ცენტრის ფუნქციების განხორციელებისთვის აუცილებელი 150 ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტი.
- მომზადდა და ხელი მოეწერა 10 მემორანდუმს.
- ჩატარდა ზემდგომი და სხვა დაწესებულებიდან მიღებული საკანონმდებლო აქტების პროექტების სამართლებრივი ექსპერტიზები.
- 2022 წლის განმავლობაში წარიმართა 4 სასამართლო პროცესი; გაიცა 25 მინდობილობა.
- განხორციელდა დებულებით გათვალისწინებული სხვა სამუშაოები (კორესპონდენციის განხილვა, ვიზირებები, კონსულტირება, კომისიებში მუშაობა, სხვადასხვა მოხსენებების/ანგარიშების შექმნაში მონაწილეობა, კორექტირება და სხვა).

ფინანსური უზრუნველყოფა

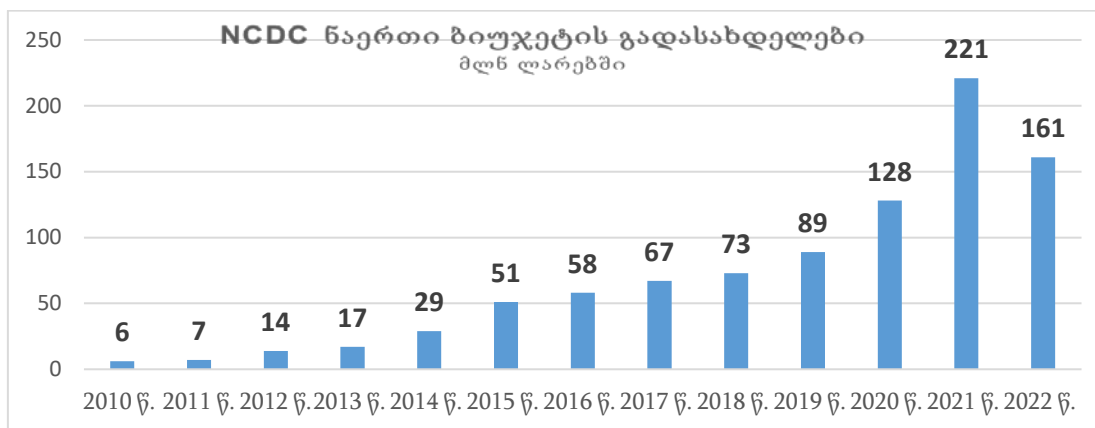
2022 წელს, მსგავსად წინა წლებისა, სახელმწიფო პრიორიტეტს წარმოადგენდა მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიმართულება, ასევე აღსანიშნავია ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებიდან გამომდინარე ქვეყანაში არსებული ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობა და მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებული გამოწვევები, რაც შესაბამისად, აისახა „საქართველოს 2022 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონით გაწერილ ღონისძიებებსა და მათ დაფინანსებაზე.

გრაფიკზე წარმოდგენილია ცენტრის მართვაში არსებული საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის პროგრამების ასიგნება (მლნ. ლარებში) და მათი სახელმწიფო ბიუჯეტის ჯამურ გადასახდელებთან პროცენტული მაჩვენებლების ბოლო წლების დინამიკა.

ცენტრის ფინანსური უზრუნველყოფა

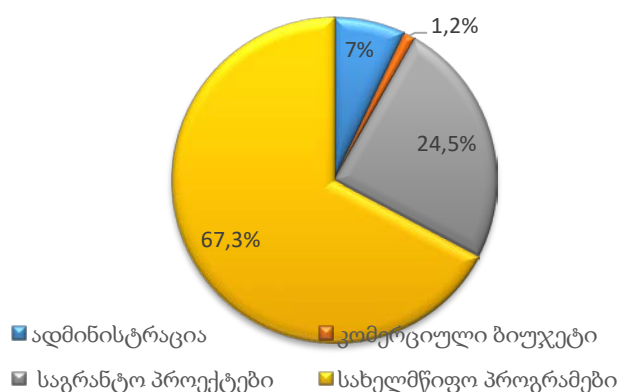
2022 წლის ცენტრის ნაერთი ბიუჯეტი: გრაფიკზე წარმოდგენილია ცენტრის ნაერთი ბიუჯეტის ჯამური გადასახდელების ბოლო წლების დინამიკა.

2022 წლის ცენტრის ნაერთი ბიუჯეტის გადასახდელების ჯამმა შეადგინა 161 მლნ. ლარი, რომელიც მსხვილი დაფინანსების ჭრილში გადანაწილებულია შემდეგნაირად:

- სახელმწიფო ბიუჯეტი - 120 მლნ. ლარი;
- დონორი ორგანიზაციების მიერ დაფინანსებული პროექტები - 39,1 მლნ. ლარი;
- კომერციული საქმიანობა - 1,9 მლნ. ლარი.

2022 წ. ხარჯების შეფარდება

სახელმწიფო ბიუჯეტი: 2022 წელს ცენტრი მართავდა საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის 12 პროგრამას, მათ შორის იყო საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის 6 პროგრამის განმახორციელებელი და 5 პროგრამის თანაგანმახორციელებელი, ასევე მართავს დაავადებათა კონტროლისა და ეპიდემიოლოგიური უსაფრთხოების ერთ პროგრამას.

2022 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის დაზუსტებული გეგმები და შესრულება (ლარი)

დასახელება	2022 გეგმა	2022 ფაქტი	%
სახელმწიფო პროგრამები	120 051 944	119 964 294	99,9%
დაავადებათა კონტროლისა და ეპიდემიოლოგიური უსაფრთხოების პროგრამის მართვა	11 538 268	11 467 615	99%
სახელმწიფო პროგრამები	108 513 676	108 496 679	100%
დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი	2 495 943	2 492 074	100%
იმუნიზაცია	20 561 280	20 561 082	
იმუნიზაცია	16 723 000	16 722 808	100%
იმუნიზაცია (ახალი კორონავირუსული დაავადების - COVID-19-ის საწინააღმდეგო ვაქცინით აცრების ადმინისტრირება)	3 838 280	3 838 274	100%
ეპიდზედაზიდველობის პროგრამა	2 788 140	2 778 191	100%
უსაფრთხო სისხლი	6 086 083	6 086 083	100%
საზოგადოებრივი ჯანდაცვის გარემოსა და პროფესიულ დაავადებათა ჯანმრთელობის სფეროში არსებული ვალდებულებების ხელშეწყობა	279 020	278 884	100%
ტუბერკულოზის მართვა	2 933 114	2 933 089	
ტუბერკულოზის მართვა	1 067 797	1 067 796	100%

ყველა ფორმის ტუბერკულოზის ხარისხიან დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე უნივერსალური ხელმისაწვდომობის პროგრამა	1 865 317	1 865 293	100%
აივ ინფექცია/შიდსი	4 563 476	4 563 330	
აივ ინფექცია/შიდსი	2 329 226	2 329 081	100%
საქართველოში აივ ინფექცია/შიდსის პრევენციის მიზნით არსებული ეროვნული რეაგირების მხარდაჭერა აივ ინფექცია/შიდსით დაავადებულთა სიცოცხლის მაჩვენებლების გაუმჯობესება მკურნალობისა და მოვლის ღონისძიებების გაძლიერების გზით	2 234 250	2 234 249	100%
დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა	199 270	199 265	100%
ჯანმრთელობის ხელშეწყობა	1 006 950	1 005 150	100%
C ჰეპატიტის მართვა	1 046 900	1 046 047	100%
ახალი კორონავირუსით (SARS-CoV-2) გამოწვეული ინფექციის (COVID-19) მართვის ხელშეწყობისთვის ცენტრის მიერ განსახორციელებელი ღონისძიებები	66 553 500	66 553 485	100%

2022 წელს მსგავსად წინა წლებისა სახელმწიფო პრიორიტეტს წარმოადგენდა მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიმართულება, ასევე აღსანიშნავია ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებიდან გამომდინარე ქვეყანაში არსებული ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობა და მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებული გამოწვევები, რაც შესაბამისად, აისახა „საქართველოს 2022 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონით გაწერილ ღონისძიებებსა და მათ დაფინანსებაზე.

ლეკან საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი

საქართველო, 0198, თბილისი, კახეთის გზატკეცილი #99

116001

www.ncdc.ge

ncdc@ncdc.ge

<https://www.facebook.com/ncdcgeorgia>

@NCDCgeorgia

ncdc_georgia

© ანგარიშში გამოყენებული ფოტომასალა წარმოადგენს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის საკუთრებას

